

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Efter tsunamin

Hur ska biståndet fördelas? sid 2-5

Trots allt går livet vidare sid 6

"Bra chans till välstånd för alla" sid 8-9

Skräck på Andamanerna sid 12-13

Plötsligt fokus på Sri Lanka sid 15

Det verkliga hotet mot Maldiverna sid 16-17

Hur blir det sedan?

□ Snart har det gått tre månader sedan annandagens flodkatastrof. Det ofattbara har sjunkit in och blivit greppbart. Men för de som drabbats är sorgen ännu tung. I årets första SYDASIEN ägnar vi halva innehållet åt förödelsen, förhoppningarna och konflikterna i tsunamins spår. De drabbade länderna står inför stora utmaningar i det långsiktiga återuppbyggnadsarbetet. Om detta berättar **Camilla Orjuela**, **Staffan Lindberg** och **Thomas Bibin** medan **Zac O'Yeah** lyfter fram livsviljan som också genomsyrar vardagen.

Två veckor efter tsunamin reste en grupp svenska författare och översättare till södra Indien. **Sören Sommelius** berättar om mötet mellan svensk och indisk litteratur, om Pippi på hindi, om en svensk poet på cykeltur och mycket, mycket annat.

Leif Bjellin skriver om kung **Gyanendras** maktövertagande i Nepal. Så gör också **Daniel Wilby** som befann sig i det oroliga bergslandet mitt under statskuppen. **Pia Karlsson** rapporterar från det ännu oroligare Afghanistan. "Om det landet får det bara finnas en sanning åt gången", skriver hon kritiskt. Vad tycker du själv? Läs och begrunda!

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 1/05:

Efter tsunamin:

Vågorna höjer trycket på Sri Lanka	4
Zac O'Yeah förundras av livsviljan	6
Dikt av Niklas Törnlund	7
Börja om från början. Staffan Lindberg ser chans till utveckling för de fattiga.....	8
Katastrofen långt borta och nära	10
Stor rädsla på Indiska Oceanens öar	12
Inte första flodvågen i Indiens historia	13
Utmaning för Sri Lankas fredsrörelse	14
Plötsligt ute ur medieskuggan	15
Stor förödelse även på Maldiverna	16
Vävarna på Sri Lanka väver igen	17
Exilindier frossar i nostalgi och affärer	18
Vapenvilan störs av mord på tigerledare	18
Tvivelaktig sanning om Afghanistan	20
Afghanistan haltar mot demokrati	22
Ajit Roy om hindutva på tillbakagång	24
Nepals kung har tagit makten	26
Dagbok från en statskupp	26
Spänt läge i Bangladesh	30
Nordiskt center i New Delhi godkänt	31
Ny svensk författares resa i Indien	32
Översättningskonferens i Bangalore	34
Recensioner: Saikal, Ruud, Jacobsen	38
Given guide till indisk mytologi	40

Omslaget:

FOTO: FREDRIK RENANDER

Stranden i Annan Koil, ett av Sydindiens svårt tsunamidrabbade samhällen.

Flodvågen både

Många fallgropar när biståndet till Sri Lanka ska fördelas

Flodvågen som drabbade Sri Lanka den 26 december 2004 var den största katastrofen i landets historia. I dess efterdyningar har det väckts både hopp om fred och farhågor om fördjupade konflikter. Camilla Orjuela skriver om riskerna och möjligheterna för landet.

31 000 döda, 5 000 saknade och minst en halv miljon hemlösa. Tusentals människor som förlorat sina inkomstmöjligheter inom fiske och turism. En hel befolkning i sorg och förtvivlan över förlorade anhöriga. Det är ett dystert facit efter annandagens katastrof. På en förmiddag togs hälften så många liv som skördats i det inbördeskrig som pågått mellan Sri Lankas regering och den tamilska LTTE-gerillan sedan 1983.

Mitt i all förödelse efter flodvågen tänktes ett visst hopp om att katastrofen skulle kunna öppna för framsteg i den avstannade fredsprocessen. Ett första argument för detta var att tsunamin inte hade gjort skillnad mellan etniska grupper – singaleser, ta-

miler och muslimer delar alla samma traumatiska upplevelser och förluster. Kanske kunde konfliktlinjerna överbryggas nu när det fanns en gemensam yttre fiende i form av en naturkatastrof?

Insatserna för att hjälpa överlevande som drog i gång genast efter katastrofen visade oerhörda prov på solidaritet över etniska gränser. Det var framför allt lokala organisationer och privatpersoner som snabbt såg till att förse drabbade med mat, vatten och andra förnödenheter, innan statens strukturer och internationella hjälporganisationer till fullo hade aktiverats.

Åren av krig och konflikt har skapat en djup klyfta mellan tamilerna i krigsområdena i nordöst och singaleserna i resten av landet. Brist på kommunikation och möjligheter att resa, bristfällig och vinklad nyhetsrapportering och människors upptagenhet med den egna överlevnaden har gjort att samarbete och hjälpinsatser till folk som tillhör andra sidan tidigare varit undantag snarare än regel. Men efter tsunamin mobiliserade ickestatliga organisationer i söder nödhjälpslaster till norr. Människor hjälpte varandra och samarbetade utan hänsyn till etnisk och religiös tillhörighet.

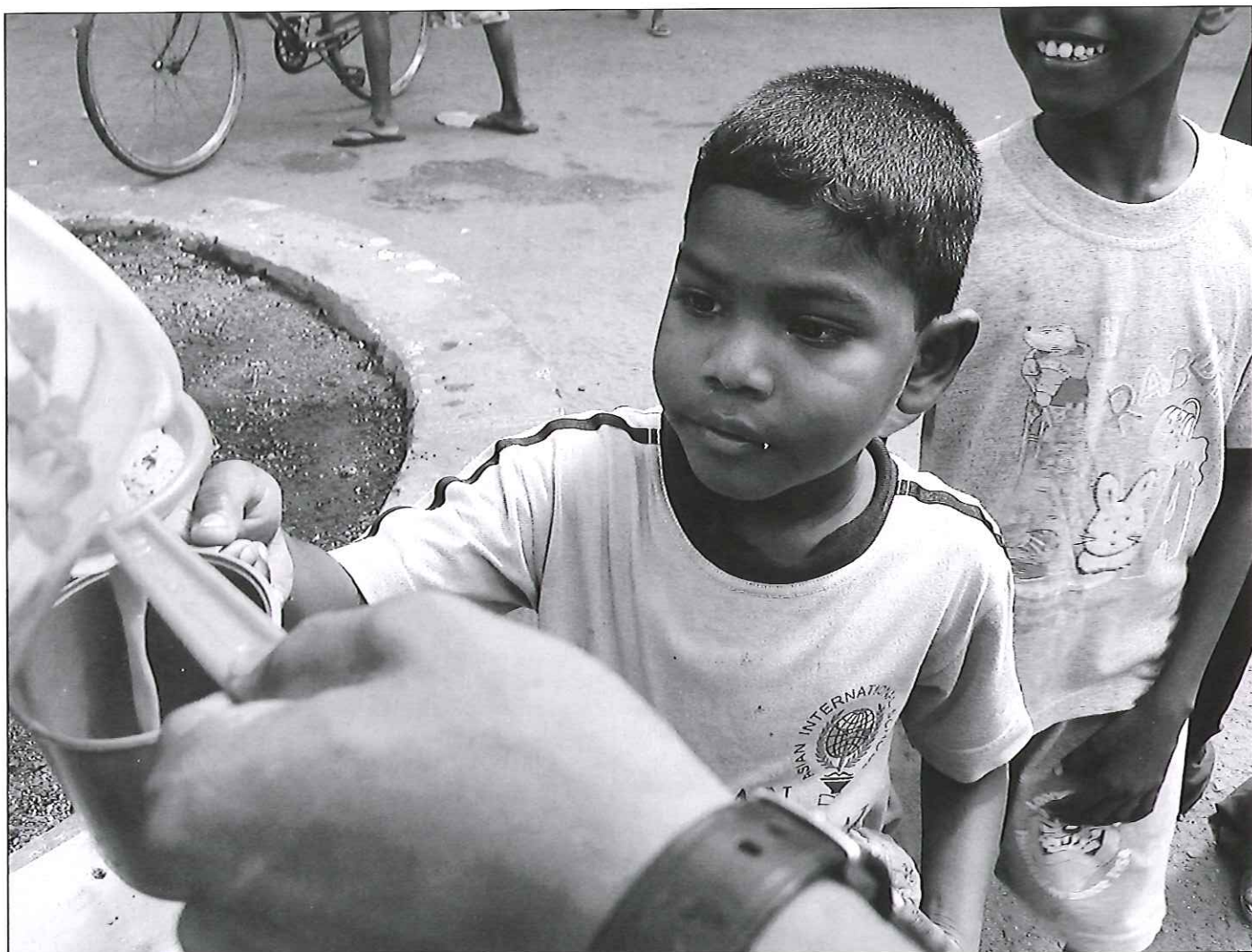
Militär försvagning

Ett annat argument för att tsunamin i all sin tragedi kunnat bidra till fred handlar om militär försvagning. Båda sidor har troligen gjort stora förluster både vad gäller militärt materiel och manskap. Det förekom till exempel uppgifter om att gerillan skulle ha förlorat drygt 2 000 av sina soldater

En familj på ostkusten återvänder till resterna av sitt hem.

förenar och splittrar

Eftermiddagste serveras i ett av uppsamlingslägren i Sri Lanka.

(*Sunday Times*, 2 januari) – en betydande del av sin här – något som gerillan snabbt dementerade.

Ingen av parterna torde i nuläget vara intresserad av att bryta den tre år långa vapenvilan. Både regering och LTTE satsar sin energi på återuppbyggnad. Krigsryktena som florerade före jul har åtminstone tillfälligt tystnat. Dock förekommer det uppgifter om att båda sidor upprustar. Gerillan har anklagats för att ha återupptagit sin rekrytering av minderåriga och misstänks använda en del av de pengar som samlas in från tamiler runt om i världen till militär upprustning. Regeringen har samtidigt misstänkts för att utnyttja inflödet av utländsk valuta efter tsunamin till att köpa militär utrustning från Iran och Pakistan.

Naiv tro på samförstånd

Många analytiker har understrukt att det är naivt att tro att flodvägen skulle kunna skölja bort den underliggande konflikten. I

stället står det klart att gamla konfliktmönster speglas i och förstärks av katastrofen, nödsatserna och återuppbyggnaden.

En central fråga rör kontrollen över nödhjälp och återuppbyggnadspengar. Den massiva mängd biståndspengar, förnödenheter (mer eller mindre väl anpassade till mottagarnas behov), nya organisationer och biståndsarbetare som strömmat till Sri Lanka under början av 2005 beskrivs ibland (lite magstarkt) som en andra tsunami. Katastrofområdena översvämmas av flaggor och logotyper som markerar vem som bygger skolor, delar ut matpaket eller driver flyktingläger. Förutom att hjälpa människor handlar det om att synas – visa att man gjort något och få erkännande och politisk trovärdighet.

Det har påpekats om och om igen hur viktigt det är att biståndet fördelas rättvist – att personer från alla etniska grupper, i alla delar av landet, får hjälp. Men några dagar

efter tsunamin rapporterade LTTE:s representanter att inget bistånd nådde de gerillakontrollerade områdena.

Regeringen å sin sida menade att mer hjälp gått till norr och öster än till de södra delarna av landet. Den retoriska krigföringen mellan regeringen och LTTE efter tsunamin visar tydligt på den misstro som råder mellan parterna, på hur båda sidor strävar efter kontroll – och på konfliktens asymmetriska karaktär.

Tungrodd, elitistisk stat

På ena sidan konflikten finns den internationellt erkända staten Sri Lanka. Mycket av grunden till konflikten ligger i statens centraliserade och tungrodda karaktär – en elit har styrt och etniska minoriteter, liksom delar av den fattiga singalesiska majoriteten, har marginaliserats.

På den andra sidan finns LTTE, en

FORTS.

gerillaorganisation som strävar efter självstyrelse för det tamilska folket och som ser sig som det tamilska folkets enda legitima representant. Medan staten Sri Lanka direkt kan ta emot utländskt stöd och utöva viss kontroll över det bistånd som kommer in via icke-statliga organisationer, är LTTE terroriststämplat av många stater och får i regel inget direkt bistånd.

Snabba och effektiva insatser

LTTE har insisterat att allt bistånd till deras region ska gå via *Tamil Rehabilitation Organisation*, TRO, som är registrerad som icke-statlig organisation i Sri Lanka men kontrolleras av gerillan. Privatpersoner och organisationer som kört förnödenheter till nödställda i gerillakontrollerat område har tvingats överlämna varorna till TRO, som sedan distribuerat dem (se till exempel UTHR:s (University Teachers for Human Rights) bulletin på webben, 10 januari). LTTE har hänvisat till vikten av samordning och effektivitet. Folk som besökt gerillakontrollerat område är också imponerade över de snabba och effektiva insatser som gjorts efter tsunamin.

Men oviljan att tillåta andra aktörer är också motiverat av en strävan efter att ha kontroll över resurser och framstå som den enda som hjälper tamilerna; all hjälp ser ut att komma från TRO (alltså indirekt LTTE) och folket får inte se den solidaritet som singalesiska privatpersoner, internationella givare med flera visat. Samtidigt har tamilska medier fokuserat på regeringens oförmåga att få ut hjälpen till tamilska områden och på att tamilerna diskriminerats i biståndsinsatserna. Även om delar av kritiken är rättmätig vittnar biståndsarbetare på plats om att bistånd visst kommer fram.

LTTE:s existensberättigande ligger ju i att man företräder det tamilska folket som

Inflödet skapar nya vinnare – de som får jobb i nya biståndsorganisationer

blivit förtryckt under den srilankesiska, singalesdominerade regeringen. Retoriken i tamilska medier (som kontrolleras av LTTE:s intressen) hör delvis samman med att LTTE behöver en fiende (Sri Lankas regering) för att fortsätta framstå som det tamilska folkets befriare och beskyddare och få stöd från det tamilska folket – inklusive de cirka en miljon tamiler som bor i västvärlden och vilkas ekonomiska bidrag är viktiga.

I asymmetriska konflikter är det ofta den svagare parten som förlorar på "samarbete och fredliga relationer". Regeringsföreträdare har efter tsunamin uttryckt önskan att bortse från konflikten, att arbeta tillsammans och att enas över etniska skilljelinjer.

Men för den tamilska minoriteten har mobiliseringen kring etnisk identitet och betoningen av att de som tamiler blivit förtryckta varit en förutsättning för kampen för rättvisa. Samarbete och nedlagda vapen kan ur tamilskt perspektiv ses som ett försök från regeringen att ignorera deras rättmätiga krav. I kampen för tamilskt självstyrelse har gerillan blivit beroende av en hård kontroll över sitt folk och skapandet av fiendebilder – något som fortfarande är viktigt sedan tsunamin försvagat organisationen.

Regeringen, LTTE och internationella givare försöker nu hitta en fungerande mekanism för att i samarbete kanalisera biståndet till LTTE-områdena. Lyckas man kan det bli ett steg framåt i fredsprocessen och ett steg mot en lösning av frågan om

LTTE:s krav på en tillfällig självstyrande administration i norr och öster.

Men återuppbyggnaden efter tsunamin aktualiserar också ett antal andra konflikter. Regeringens återuppbyggnadsplaner har kritiserats för att vara centralt framtagna prestigeprojekt som inte tar hänsyn till lokala erfarenheter och röster från det civila samhället.

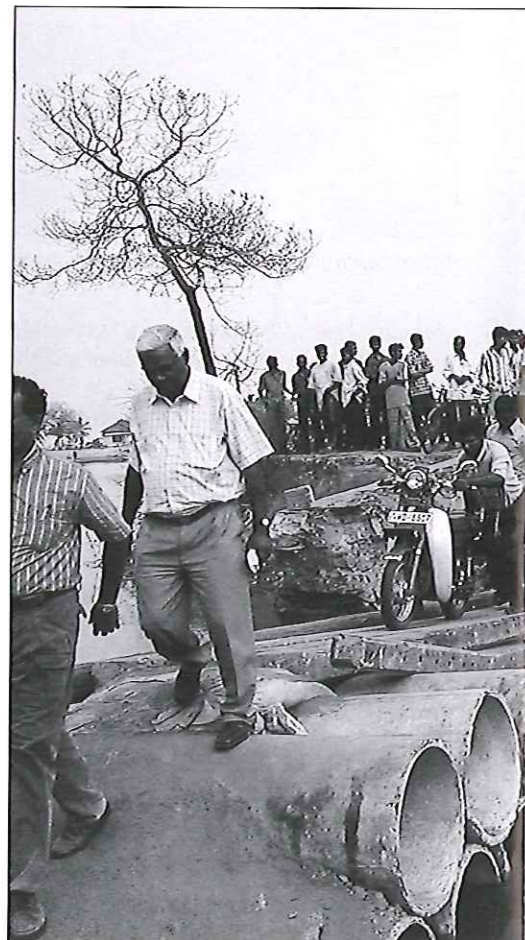
Förtvivlan och frustration

Förtvivlan är stor hos människor som fortfarande bor kvar i temporära läger, hos dem som hindras från att återuppbygga sina hus på grund av nya regler om att man inte får bygga nära stranden och alla de som ännu inte fått utlovad ersättning.

Sådan frustration kan lätt utnyttjas politiskt och bli en grogrund till nya konflikter. Inflödet av bistånd till Sri Lanka skapar nya vinnare – de som får jobb i de nya eller expanderande internationella biståndsorganisationerna, politiker som kan ta åt sig äran över nybyggda hus och vägar, de som tar chansen att i det allmänna tumultet berika sig (risken för korruption är stor).

En stor del av den lankesiska fiskeflottan har förstörts under tsunamin.

Bron längs huvudvägen mellan Batticaloa

Massgrav i Manatkadu.

Detta medan förlorarna ser hjälpen gå till andra och biståndsarbetarnas terrängbilar passera förbi utan att stanna.

I det srilankesiska samhället finns en utbredd skepsis mot utländskt inflytande och en uppfattning att singalesernas traditionella, harmoniska, buddhistiska samhälle slagits sönder av först kolonialismen och sedan den ekonomiska liberaliseringen. Även Norges roll i fredsprocessen har kritiserats som skadligt utländskt inflytande och stöd till LTTE:s terrorism.

Under drygt ett år har antalet attacker mot kristna och kyrkor ökat. Kristna har beskyllts för att syssla med oetiska konverteringar, och kristendomen (som ju kom med kolonialismen) framställs som ett hot

mot buddhismen. I återuppbyggnaden efter tsunamin får utländska organisationer, biståndsgivare och experter stort inflytande över det srilankesiska samhället. En betydande del av biståndet kanaliseras via kristna organisationer och kyrkor.

Känsligt med hjälp via kyrkor

Än så länge är det få som ifrågasätter det utländska biståndet – man ser behoven och det positiva i att få in pengar och resurser. De flesta kyrkor har nära kontakt med folket, stor legitimitet i samhället och är nogga med att hjälpa alla, oavsett religiös tillhörighet. Men det har också förekommit att kristna grupper från USA blandat ihop mission och nödhjälp – något som kan komma

att slå mot Sri Lankas kristna befolkning (*New York Times*, 24 januari).

Det finns alltså många konfliktrisker när biståndet nu väljer in över Sri Lanka. Buddhistiska företrädare kan känna sig hotade och förbigångna när oproportionerligt stora resurser går till kristna grupper.

Representanter för lokala civilsamhällsorganisationer har känt sig överkörda av resursstarka internationella organisationer, medan den traditionella singalesspråkiga eliten ser hur en växande engelskspråkig medelklass får lukrativa jobb med de nya biståndsaktörerna. En centralstyrd återuppbyggnadsprocess kan öka avståndet och misstron mellan dem i statsmakten och alla de som saknar möjlighet att påverka.

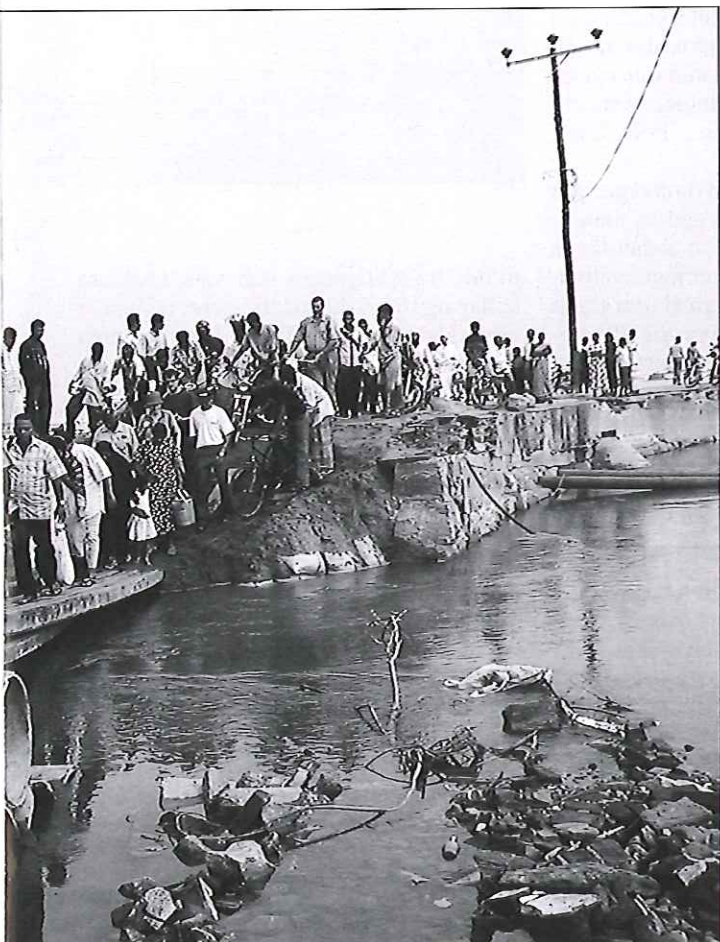
Rättvisa och god insyn i återuppbyggnaden kommer att vara av stor vikt för att undvika frustration och marginalisering. Att Sri Lanka plötsligt står i fokus för internationella aktörer och att nya resurser flödar in bjuder många möjligheter för fred och rättvis utveckling – men vägen mot återuppbyggnad är, som vi sett, full av fallgropar.

Camilla Orjuela

Freds- och utvecklingsforskare vid Göteborgs universitet.

Disputerade i december 2004 på avhandlingen "Civil Society in Civil War. Peace Work and Identity Politics in Sri Lanka".

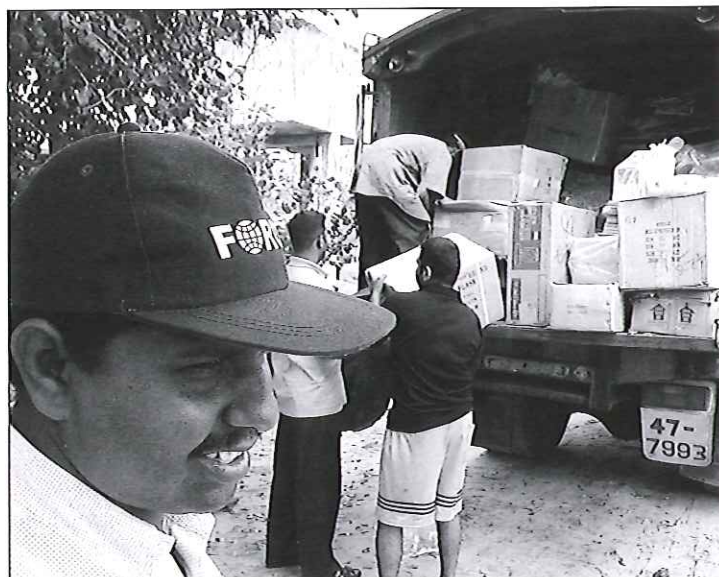
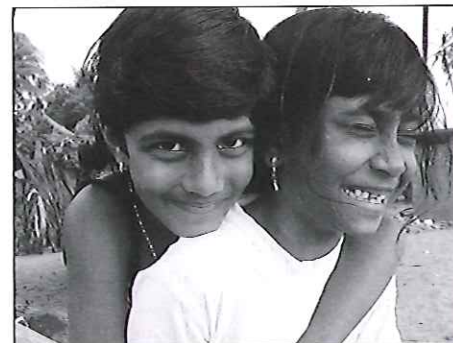
Fotnot: UTHR är en människorättsorganisation i Sri Lanka. Deras bulletin finns på www.uthr.org

och Thirokkuvil som förstördes av flodvågen.

FOTO: IOGT-NTORÖRELSENS INTERNATIONELLA INSTITUT

Hiruni och hennes syster överlevde. De lever i en fiskerfamilj i Palangathura på västkusten.

Transport av nödhjälp till Amparadistriktet.

Livet går vidare – trots allt

Zac O'Yeah om indisk överlevnadsinstinkt

Det var med en surrealistisk känsla jag vandrade på mina sydindiska favoritgator dagarna efter att tsunamin slagit till. Omedelbart efter katastrofen kom telefonsamtalen, e-breven. En god vän, en filmregissör i Tamil Nadu, befann sig på en strand. Det enda han tänkte på när han såg vågen komma var att rädda filmkameran och ta ett djupt andetag, en sekund senare förlorade han medvetandet. När han vaknade var kameran borta, kläderna hade slitits från hans kropp och stranden var överströdd med lemlästade kroppar, jeepen var kraschad mot ett träd och chauffören död. Hysteriskt sprang filmregissören runt och letade efter överlevande.

Vi var alla drabbade. Tidningarna var fulla av död, rubrikernas svärta kändes än svartare av att det hände på annandagen – en dag för fester – och världens kollektiva trauma tycktes svepa in planeten: ritualen att varje morgon informera sig om sakernas tillstånd blev plågsammare än någonsin.

Alla hjälpte till

Men samtidigt ute på gatorna, där jag trivs bäst, gick livet vidare: farbröder lagade punkterade cyklar, oxar transporterade grönsaker genom bazarerna.

Livet är som ett urverk som aldrig stannar. Alla hjälpte till – organisationer, myndigheter, privatpersoner, Bollywood-stjärnor – med att samla förnödenheter i sådana mängder att det blev svårt att hantera all välvilja: speciellt problematiska blev de berg av kläder som kördes ut till kusten. (Självfallet var min första reaktion att ta av mig byxorna som jag gick och stod i, för att i djup medkänsla skänka även dem. Så mina byxor låg nu där och blockerade tillfartsvägar.) **Vivek Oberoi** som är Indiens svar på **Brad Pitt** adopterade en kustby och flög dit för att leda återuppbyggnaden. Medan bilden av det ofattbara klarnade, kunde jag inte skaka av mig den surrealistiska känslan. Lever vi alla verkligen? Nyårshelgen tillbringade jag i Tamil Nadu och försökte se om något hade förändrats: men det var som om Indien stod upp till bevis för att det är ett land som aldrig kan gå under. Kaffeplockningssäsongen var i full fart, landsortsbussar med inbyggda dvd-hemmabiografer spelade dansfilmer på högsta volym.

Om jag skulle gissa någonting om framtiden, gissar jag att vi kommer att se många pilgrimsmål blomstra. Av de indiska döds-offren koncentrerades flertalet till fiske-

samhällena kring Nagapattinam i Tamil Nadus kustland: i det distriktet räknade man 5 905 döda. Fiskebåtar hade kastats en kilometer inåt land.

I lilla byn Velankanni, några kilometer från Nagapattinam, finns en kyrka troligen uppförd på 1600-talet efter att en hinduisk herde mötte jungfru Maria på platsen. I dag är kyrkan känd som österns Lourdes eftersom krymplingar och sjuklingar som kommer dit anses bli botade av Arokiamatha, som Maria kallas för lokalt. Hon hjälper en oavsett om man är hindu, muslim, kristen eller ateist. Så på annandagen var det fullt av folk i Velankanni.

Vågorna manglade allt kring kyrkan. Souvenirbutikerna reducerades till högar av bambu. Men det märkliga var att det pågick en högmässa och alla inne i kyrkan överlevde, eftersom själva byggnaden motstod vågorna. Vad känner man då?

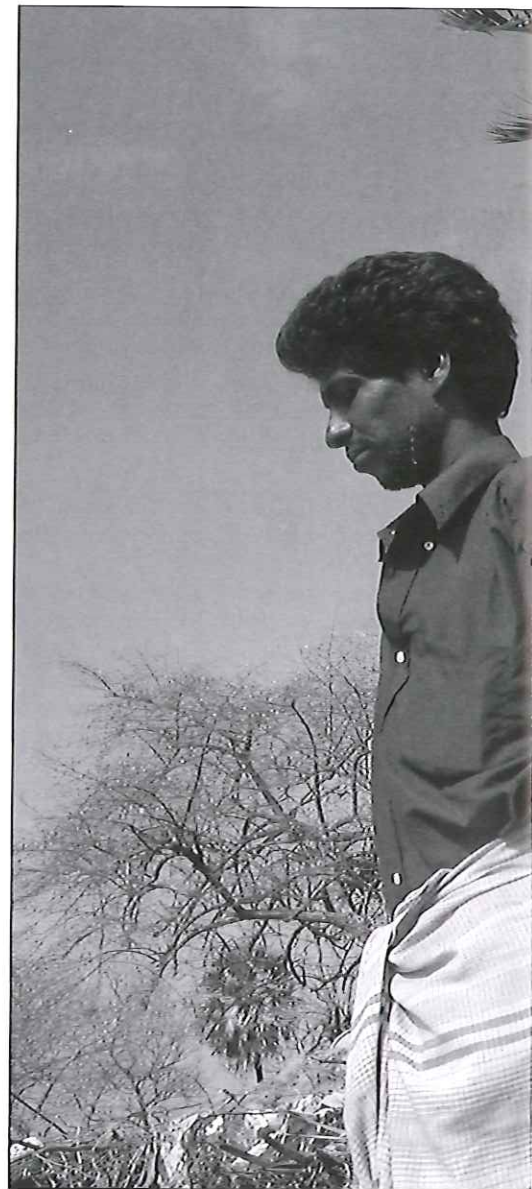
Förlåt, jag var tvungen att ta en paus här, jag gick ut igen och tittade på människor: den gamle med kärran som han parkerade mitt i gatan för att stryka folks kläder med ett koleldat svartnat strykjärn, den nasalt ropande returpappershandlaren som cyklade runt och samlade in tidningar vars rubriker redan börjat blekna... Folk levde fortfarande.

Jag tänker på den där kyrkobyggnaden på stranden, en struktur byggd av människohänder – dess byggare är sedan länge borta, men den motstår meterhöga svallvågor. (En annan religiös byggnad som klarat sig oskadad är det 1400-åriga strandtemplet i Mahabalipuram, ett världsarvsmonument några meter från vattenbrynet.) Berättelser från kyrkan i Velankanni dök upp i alla tidningar: och så tänker jag att det är i en sådan situation som den religiösa strukturen visar sin styrka.

Hoptotade presenningar

Någon vecka efter katastrofen besökte jag Koromandelkusten: Indiens östkust. Spårerna var tydliga. Längs vägen syntes flyktingläger hoptotade av presenningar. På ett ställe strax norr om Nagapattinam låg flera stora fiskebåtar uppspolade på land, trälare mosade mot bropelare. I en kyrka i Tarangambadi kunde jag se vattenmärkena: trots att kyrkan ligger femhundra meter från vattnet hade man haft ungefär trettio centimeter vatten inne i kyrkan och nästan en meter ute på gatan.

Jag hamnade också i Auroville, den utopiska staden på kusten i Tamil Nadu, som

tillhör mänskligheten och vars invånare kallar sig för världsmedborgare: många är västerlänningar som flyttat hit till Indien efter att av olika skäl fått nog av väst. Auroville ligger mitt i de värst drabbade områdena, även om själva Auroville klarade sig eftersom staden ligger på en höjd. Där tog invånarna emot nödställda från fiskebyar runtomkring. Redan klockan nio på söndagsmorgonen koordinerades nödhjälp och inom kort hade man skapat temporära bostäder för 1 200 flyktingar (se www.auroville.org/crisis.htm) och det var när jag hörde om detta som jag plötsligt kände att Indien gör någonting fantastiskt med människors förmåga att överleva trots allt. Trots svåra omständigheter.

För det var ju därför vi människor, vår galna men sociala daggdjursart, uppstod på den här planeten. För att leva. Tillsammans.

Zac O'Yeah

är svensk författare och frilansskribent, bosatt i Bangalore. Förra året kom han ut med succéboken "Guru! En Resa i Underlandet".

K. Kumar ser på förödelsen i sin hemby Annan Koil, ett litet fiskesamhälle 20 mil söder om Chennai. Han har förlorat sitt hus och sin båt. Nu går han och väntar på den utlovade ersättningen som ska göra det möjligt att börja fiska igen. Men dottern får han inte tillbaka. Hon lekte på stranden när tsunamin kom och sveptes bort. Bilden är tagen av den svenske fotografen Fredrik Renander som bor i New Delhi. Han har följt familjen Kumars svåra väg tillbaka.

De överlevande

*Det är de överlevande det gäller.
Och det är mycket bråttom:*

*Nedbrytningsprocessen
har pågått alltför länge.*

*Var ska de förvara sina levande kroppar?
Epidemier av hemlöshet hotar.*

*Hur ska de kunna återuppbygga sina själar?
När de skakas av ständiga efterskalv...*

*Vi, deras samhöriga, kräver
att nedbrytningsprocessen stoppas.*

*Att det förlorade hoppet
omedelbart ersätts av ett nytt.*

*De överlevande
är oavvisliga.*

*Deras identitet är sedan länge fastställd.
Vi vet exakt vilka de är.*

*Vilka slags människor vi själva är
kommer att framgå av våra handlingar*

– av dem och inget annat.

Niklas Törnlund

är poet, bosatt i Lund.
Han har senast givit ut prosadiktsamlingen "Jag går mot ett grönt rop"
och "Allt beror på vingar. Dikter ur fågelskådarens år".

Dags att börja om från början

Katastrofen ger goda möjligheter till utveckling också för de fattiga

De miljoner fiskarfamiljer och kustbor som drabbats av tsunamin hör till de fattigaste på jorden. Men de bor i länder som befinner sig i en dynamisk ekonomisk och social utveckling. Kan den smärta vi nu har sett hos dem lära oss något om behovet av utveckling också för dem? Hur ska en långsiktig rehabilitering och utveckling gå till?

De senaste årtiondenas framsteg i utvecklingsländer som Thailand, Indonesien, Sri Lanka och Indien är oomtvistliga. Jordbruk och industri har utvecklats starkt och levnadsstandarden har ökat. Alltmer av jordens industriproduktion flyttar till dessa länder, den gröna revolutionen har gett mat åt det stora flertalet, tjänster och vetenskap är under stark utveckling. Turistindustrin är på stark frammarsch och sysselsätter en växande del av befolkningen.

Samtidigt finns det en skriande nöd bland stora grupper. Det gäller Indien i första hand men också i stor uträkning Sri Lanka och Indonesien. Enbart i Indien beräknas mellan 25-30 procent av befolkningen leva under existensminimum – tio procent är allvarligt undernärdd.

Det är just bland kustbefolkningen som många av de allra fattigaste lever. Traditionellt bedrivs det kustnära fisket på en låg teknologisk nivå som nätt och jämnt ger mat för dagen. Ofta är fiskarna i händerna på köpmän som äger båtarna, om än aldrig så små, och tar hem det mesta av den lilla förtjänsten. Lån till ockerräntor är ofta fiskarens lott för att få ihop till den dagliga försörjningen, barnens skolgång, eller behandling av de sjukdomar som följer i undernäringens spår. När sedan fiskebeståndet minskar genom det hänsynslösa rovfiske som en växande industrifiskeflotta bedriver trängs man in ett hörn av tilltalande elände.

Men stränderna, öarna och kustbyarna är också ibland fristäder för andra, 'flyktingar' som inte kan leva och försörja sig i jordbruket eller stadsekonomin. Stranden är en av de få allmänningarna i länder där annars all mark är privatägd eller kontrollerad av en bygemenskap. Där kan man bygga sin hydda och tillfredsställa åtminstone ett av de mest grundläggande behoven. Där kan man fiska, kanske sälja något till en och annan turist eller bege sig till platser med säsongarbeten.

Vad vi ser framför oss är alltså miljoner av de allra fattigaste, som nu mist även denna sin fattiga existens. Nu finns chansen till satsningar som kanske inte är strategiska om man vill åstadkomma snabb ekonomisk utveckling i dessa länder, men som kan fördela välståndet till gagn för fattiga befolkningsgrupper i dessa samhällen och också staka ut vägen mot en mera hållbar utveckling i alla avseenden.

Återställa eländet igen?

Men vad ska man då göra för att inte bara återställa den marginalsituation som de flesta levtt under? Ska, som vi nu ser, förnumstiga regeringsadministrationer trösta befolkningen och flytta fiskarna in i landet för att skyddas från nästa flodvåg? Ska köpmän, ockrare, och industrifiske bara fortsätta mens vanligt folk i bästa fall får en hydda, en usel skola och en hälsoklinik utan personal och mediciner?

Nej, långsiktig rehabilitering och utveckling kräver mycket mer. Dels behöver hela kustregionen planeras långsiktigt utifrån miljömässiga aspekter: plantering av mangroveträd till skydd mot havets

härjningar, anläggning av kanaler innanför kusten där fiskodling kan ske och en mer genomtänkt bebyggelse och sanitär infrastruktur för att återge kusterna rent vatten. Jord och brunnar som drabbats måste avsaltas. Dessutom behöver kustekonomin få en ekonomisk och social utformning, som sätter de fattiga i första rummet och som kan försörja en stor och växande befolkning. Katastrofen ger just möjligheten att "börja om från början".

Ett starkare skydd för det kustnära fisket skulle behövas. En effektiv reglering av industrifisket skulle ge kustfisket en helt ny chans, en chans som skulle vara slagkraftig i kombination med en bärkraftig turism.

Kusterna och öarna är ideala platser för turism, såväl inhemsk som från hela världen. Tillgången på arbetskraft är god och möjligheterna till service obegränsad. Det är alltså möjligt att satsa på en turistindustri i stor skala inte bara i Thailand och Sri Lanka utan också i Indonesien och Indien. Med turism följer annat, behov av färsk fisk och grönsaker, handel, kringtjänster och hantverk.

Med en statlig samordning skulle väl-

Makarna Kumar sitter på ruinen av sitt hem i byn Annan Koil i Tamil Nadu. Mellan sig har de ett porträtt på femåriga dottern Kalaiyarsi. På annandagsmorgon fick hon en låtsasmobil av sin pappa. Hon blev så glad att hon sprang ner till stranden för att visa den för kamraterna som lekte där. Några minuter sedan sköljde den första vågen in över land...

FOTO: FREDRIK RENANDER

planerade rekreationsanläggningar kunna byggas över större kustområden än som vad hittills varit fallet. Inte minst ur miljösynpunkt vore en utspridd bebyggelse att föredra framför den koncentration som hittills rått. Det finns också plats för en ekologiskt inriktad turism.

Andra former av turismanläggningar skulle kunna prövas. Varför inte kooperativ drivna av en fiskeby? Vid sidan av internationella hotellkedjor skulle lokala företagare få chansen att utveckla mindre hotell, gästhem, restauranger, dykskolor, etc.

Vem kan göra detta?

Svenska Sida har utvecklat genomtänkta principer för ett svenskt deltagande i återuppbyggnadsarbetet. Principerna är i linje med det ovan sagda. Man har också varnat för de organisatoriska och politiska svårigheterna (DN-debatt 26 januari). Samordningsproblem, korruption och politiska konflikter kan sätta käppar i hjulen för det mesta. Detta är sannerligen inte lätt.

Samordningsproblemen är gigantiska med tidens extremt nyliberala tendens: staten drar sig tillbaka från övergripande an-

svar och investeringar i social och fysisk infrastruktur. Allt mer överläts åt marknaden och nationellt och internationellt finansierade sk frivilligorganisationer som anses företräda det goda civila samhället. Resultatet blir ett lapptäcke av mer eller mindre effektiv statlig reglering och ojämn utveckling, till exempel effektiv privat skola och läkarmottagning i en by med medelklassbosättning, i nästa by ingenting.

Inför undantagstillstånd

När nu i stort sett all världens regeringar, internationella organisationer med FN i spetsen och verkligt ideella frivilligorganisationer ska göra stora insatser borde man kräva ett rejält undantagstillstånd.

Under FN:s ledning behövs en aktiv och intervenerande statsintervention för att få alla bitarna på plats, det vill säga en samordning av återuppbyggnadsinsatserna. Det skulle också kunna bidra till ett återupprättande av den kreativa balans mellan stat, marknad och politisk nerifrånmobilerings, som tidigare spelat en så viktig roll i den snabba asiatiske utvecklingen efter andra världskriget.

Korruptionen i statlig förvaltning är av två slag. Dels det sedan kolonialtiden inbyggda "belöningsystemet" till anställda i offentlig förvaltning (delvis utvecklat som protest mot det koloniala förtrycket) som numera anses som kulturdrag. Dels den mycket större och rent kriminella mutan som utvecklas i ständigt nya former överallt där beställningar ska göras på kommersiella såväl som politiska marknader.

Det ovan föreslagna undantagstillståndet skulle om inte eliminera så åtminstone drastiskt kunna minska utrymmet för den senare typen av korruption. Den förra är förmodligen lika svår att bekämpa på kort sikt som den "släkting" vi ser inom företag och politiska apparater i de utvecklade länderna. För det krävs omvälvande folklig mobilisering och en ny moral.

Inbördeskrigen i Sri Lanka och Indonesien kan också sätta käppar i hjulen för en långsiktig återuppbyggnad och kanske till och med förvärras om arbetet bedrivs på fel sätt.

Det är svårt, men för undantagstillståndet gäller att man verkligen drar in parterna på lika villkor, där just samarbete skapar en win-win situation för båda parter, och fortsatt konflikt det motsatta resultatet. Kan ett undantagstillstånd åstadkomma även detta?

Möjligheterna finns alltså men också svårigheterna. Det är bra att Sida sett dem, frågan är nu hur vi omsätter den insikten i praktiken?

Sida är för litet att ensamt driva detta i regionen, men kanske kan Sida och UD gemensamt med likasinnade länder driva på FN att leda hela återuppbyggnaden på det sätt som föreslagits ovan.

Staffan Lindberg

Nu behövs nya indiska familjer

Strax efter tsunamin satte många av de drabbade länderna tillfälligt stopp för adoptioner. Nu tycks de vara på gång igen, åtminstone i Indien.

Rädslan för att barn skulle hamna hos människosmugglare var stor i kaost som rädde de första veckorna efter att tsunamin gjort tusentals barn föräldralösa.

I första hand ska barnen föras samman med lämpliga familjer i släkten eller, om det inte går, i byn de kommer ifrån, säger Nilima Mehta på väg till Tamil Nadu för att planera för den långsiktiga rehabiliteringen där.

Hon är professor vid Socialhögskolan i Mumbai och har tidigare deltagit i räddningsarbete efter katastrofer, senast vid jordbävningen i Bhuj.

Där behövde nästan inga av barnen adopteras.

Om adoption ändå blir aktuell är det i första hand indiska familjer som får adoptera. Och flera sådana har hört av sig till både myndigheter i Tamil Nadu och till CARA, den indiska adoptionsmyndigheten. Som nu verkar lätta på restriktionerna.

Det har börjat bli dags att leta familjer till de barn som inte fått nya hem, säger CARA:s chef Renuka Chidambaram till *Navhind Times*.

Katarina Sandström Blyme

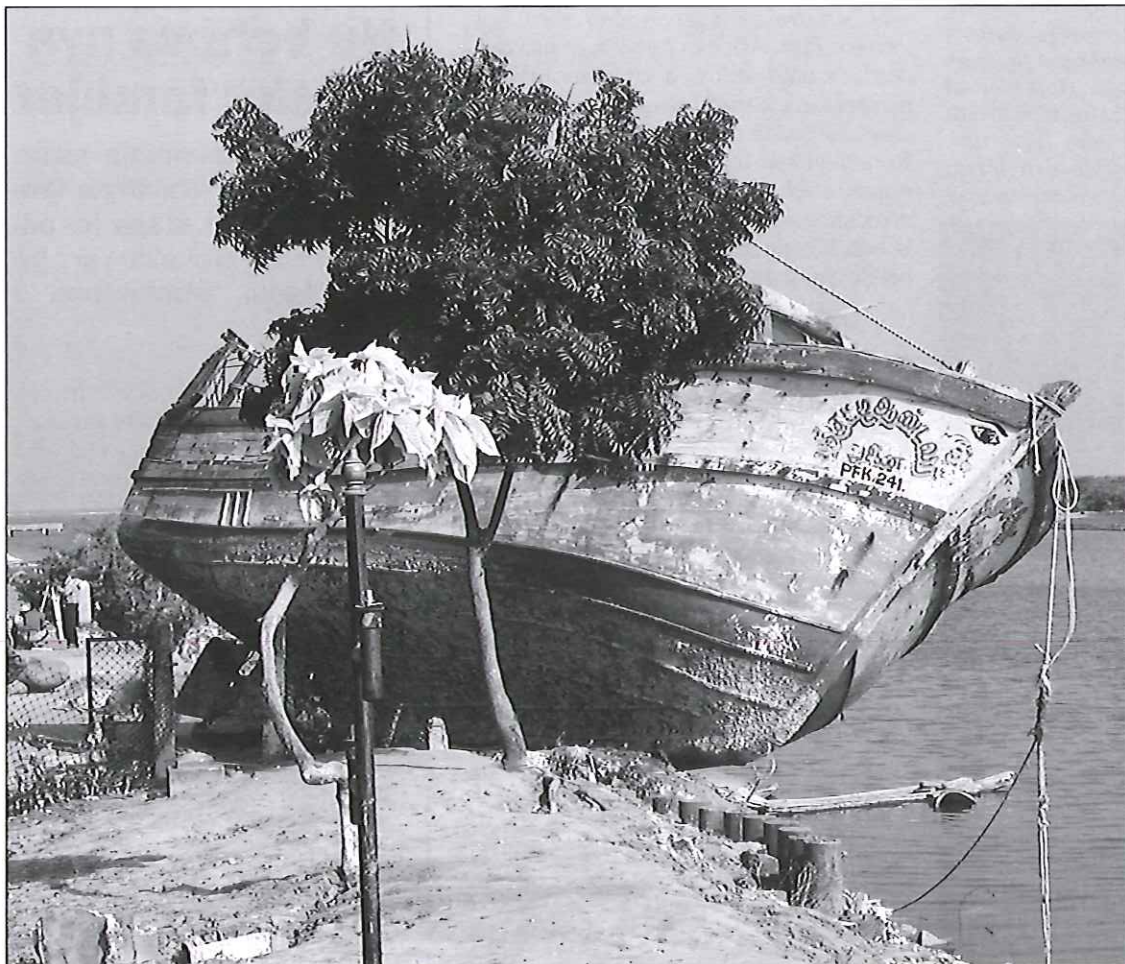

FOTO: SÖREN SOMMELIUS

Även Kerala drabbades av tsunamin. Mamman med sin son klarade sig. Men alla hade inte samma tur.

FOTO: SÖREN SOMMELIUS

En fiskebåt uppkastad på land i ett område söder om Chennai, där tsunamin krävde många dödsoffer.

”Det känns som det inte hänt”

Mångmiljonstaden ger sken av att vara oberörd av flodvågen

Chennai, 13 januari 2005

Vi landar enligt tidtabell i Chennai vid midnatt. Mycket folk, allt är sig likt utom att de tar två timmar att få ut väskorna för att ett transportband har gått sönder. Vännen **Raja** väntar tålmodigt och vi far med hotellets luftkonditionerade Ford in till Hotel Aruna på Sterling Road.

Återseendets värme ligger i luften. Nästan ingen trafik men ändå bilar och folk som det brukar vara i indiska storstäder på natten.

Inte ett ord om tsunamin som slog till den där morgonen för två veckor sedan. Inte förrän vi för det på tal. Raja drar siffrorna: Uppåt tiotusen döda i Tamil Nadu, på Nikobarerna och Andamanerna kanske tusen saknade – döda? Ingen som vet. I sju miljonersstaden Chennai 'bara' omkring 300 döda.

Det känns först som det inte har hänt. Fiskebefolkningen på kusten är kanske en sak, turister på stranden en annan. Det sägs att var tredje svensk är berörd genom släkt- eller vänskap eller på arbetsplatsen. Men när vi pratar mer finner vi folk här som

känner fiskarna på kusten dit man gärna åker på utflykt.

I tidningarna är det lika mycket artiklar som hemma. Reportage, rapporter, hjälpsatser, insamlingar som slår alla rekord. De skänkta kläderna ligger i högar i kustbyar. ”Inte vad vi behöver nu när vi förlorat hus och hem, allt,” säger en kvinna på stranden uppgivet.

Armén sköter den huvudsakliga hjälpsatsen och samordnar de många frivilliga. Arméns kriskommando kom snabbt igång – ändå finns det en debatt om deras beredskap och insatser. ”Har vi rätt krisberedskap?” Det känns bekant på något sätt, fast insatserna och debatten ligger i en annan klass än hemma. Indierna är vana vid naturkatastrofer – det finns resurser.

Alla vill hjälpa

Man hjälper till. Dagstidningen *The Hindu*, andra tidningar, tv-kanalen SUN TV, osv. samlar in mycket pengar. Massor av ideella organisationer rycker ut. Vi träffar **Gopinath**, doktorand i Trichy inne i landet. Han har just varit en vecka med Science Forum i Nagapattinam, som drab-

bats värst, och hjälpt till med insatser mot den akuta nöden.

Följdriktigt har man tackat nej till utländskt bistånd, det här klarar vi själva. Men det rapporteras att UNICEF ombetts hjälpa till på Nikobarerna och Andamanerna. ”UNICEF är en partner”, säger företrädare för regeringen, med tydlig hänvisning till den attityd man har till internationella hjälporganisationer.

I ett fint reportage (*The Hindu*, 11-13 januari) berättar författaren **Amitav Ghosh** om vad som hänt på de båda ögrupperna. Det är fina ögonblicksbilder på folk han möter och den tid det tar att få igång ett mer organiserat hjälparbete. Slående är också iakttagelsen om arméns snabba, effektiva och som det verkar, omtänksamma insats, direkt vid katastrofen. En av piloterna satt själv på taket till sitt hus och lyckades rädda sig och sin familj på ett mirakulöst sätt. Några timmar senare var han i luften för att undsätta andra strandsatta.

Firade med pompa och ståt

Samma sak kan han inte berätta om den statliga förvaltningen. Utan folkvald sty-

Många är rädda för att fiska igen

Fiskarna längs kusten i Tamil Nadu i södra Indien är bland de mest hårdföra sjöfararna i världen. I århundraden har de levt av det som havet ger. Men efter tsunamin känner de flesta en djup rädsla för havet.

Vi bryter gärna sten som jobb men återgår inte till att fiska", säger **Padavatant Etty** från fiskebyn Satras Kuppam, sju mil från delstatshuvudstaden Chennai.

När man reser från by till by i regionen hör man samma historia. Byborna vågar sig inte ut på havet igen.

– Vi kommer aldrig att glömma detta. Det fanns ingen förvarning, inga stora vågor, bara havet som plötsligt slog till mot oss, säger **Gunasekaran**, en annan fiskare från Satras Kuppam, som fortfarande flyger upp på nätterna om havet är det minsta oroligt.

Om denna inställning håller i sig så kan det få svåra konsekvenser för framtiden och för livet i regionen.

Omkring 85 procent av dem som påverkades av tsunamin i Tamil Nadu tros ha levt av fiske. Över 8 000 människor i delstaten dog när jättevågorna slog till den 26 december.

Fiskarnas arbete i Tamil Nadu är viktigt för hela Indiens ekonomi. Varje år drar de upp omkring 380 000 ton fisk och

av den fångsten exporteras fiskprodukter till ett värde av omkring 480 miljoner dollar.

Finns inte kvar i folks minne

Tsunami-fenomenet har historiskt varit så ovanligt i Bengaliska viken att det inte finns kvar i folkminnet bland de lokala fiskesamhällena. Detta tros ha bidragit till chocken efter jättevågorna.

Den första tsunamin man känner till drabbade Indien den 31 december 1881 och den senaste den 26 juni 1941. Ingen av dessa jättevågor drabbade dock fastlandet utan bara ögrupperna utanför kusten.

– Att havet, som de är beroende av för sin överlevnad, skulle ta allt, inklusive deras barn ifrån dem, är helt enkelt inte begripligt för dessa människor, säger **John Kurien**, vid tankesmedjan Centre for Development Studies som är baserad i Thiruvananthapuram i grannstaten Kerala.

Rädsla är dock inte det enda hindret för att börja fiska igen. Tsunamin har förstört nästan alla båtar och fiskeredskap och lämnat folk utan möjlighet att gå ut på havet.

Men att ersätta båtarna och näten väntas inte bli ett jättestor problem. De flesta större moderna fisketrålare var försäkrade och delstatsregeringen har tillsammans med en grupp enskilda organisationer lovat att förse de mindre fiskarna med enklare bå-

tar och redskap.

Vissa enskilda organisationer har börjat uppmuntra fiskarna att återuppta sitt arbete. Tre veckor efter att tsunamin slog till, gick en grupp fiskare ut för att fiska utanför Kadiapattinam i Tamil Nadu. De använde båtar och nät som de fått av den internationella organisationen ActionAid. Fångsten lagades senare till på stranden och byborna åt en gemensam måltid.

– Det är viktigt att se till att fiskarna kan börja tjäna pengar igen och flyttar från flyktinglägren, säger **Babu Matthew**, ActionAids Indiensamordnare.

Alternativa inkomster

Experter som Kurien vid Centre for Development Studies anser att återuppbyggnaden efter katastrofen kan vara ett bra tillfälle att försöka klara ut de strukturella problemen som fiskeindustrin har.

– Hela fiskeindustrin har blivit så beroende av kapital och fossila bränslen att den inte är hållbar längre, säger han.

Kurien har uppmanat den indiska regeringen att ta fram en plan för hur byarna ska återuppbyggas och utvecklas på ett hållbart sätt. Han har också bett myndigheterna att utreda alternativa inkomstkällor för befolkningen i regionen – särskilt till dem som inte vill återgå till fisket.

Satya Sivaraman/IPS

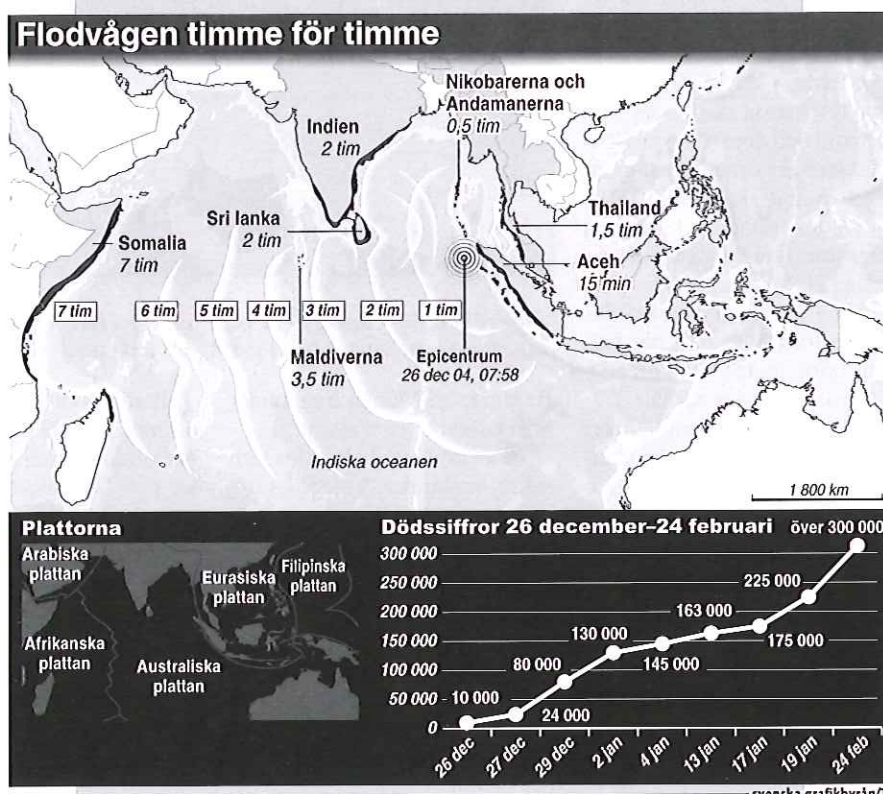
relse sköts öarna som ett "Union territory" av tjänstemän direkt under centralregeringen i Delhi. Det blev som i kanslihuset i Stockholm, om inte värre. Först inga reaktioner alls och sedan ett långsamt uppvaknande. Ghosh berättar också om det nyårsfirande som administrationen genomförde med pompa och ståt, trots den katastrofala situationen på öarna.

Här ser man tydligt vad det betyder med en decentraliserad parlamentarisk demokrati som håller byråkrater i örät och ställer dem till svars på olika sätt.

Efter ett dygn är vi på nattåget Rockfort, på väg till Tiruchirapalli och det planeringsmöte kring det nya forskningsprojekt som vi kommit hit för. Tåget rullar sakta och lugnt ut från den numera välstäddade Egmore station, som alltid fylld av ivriga resenärer, bärare och försäljare.

Rälisen är slät, tåget går stadigt, vi sover bättre än på de svenska nattågen (om det nu finns några kvar).

Staffan Lindberg

Skakade öar och människor

Stor rädsla på Andamanerna och Nikobarerna för nya katastrofer

Jordskalven och flodvågorna slog hårt mot de indiska ögrupperna Andamanerna och Nikobarerna. Och efter tsunamin har tusentals indiska nybyggare återvänt till fastlandet. Naturfolken har klarat sig bra. De är uppväxta med uråldriga myter om "kraftigt skakande mark följt av en vägg av vatten".

Rädslan för nya katastrofer ligger tung i många av öbornas sinnen. Efter den ödesdigra tsunamin den 26 december har mer än 200 efterskalv över 5,0 på Richterskalan skakat om de 400-500 öarna, av vilka 38 är bebodda.

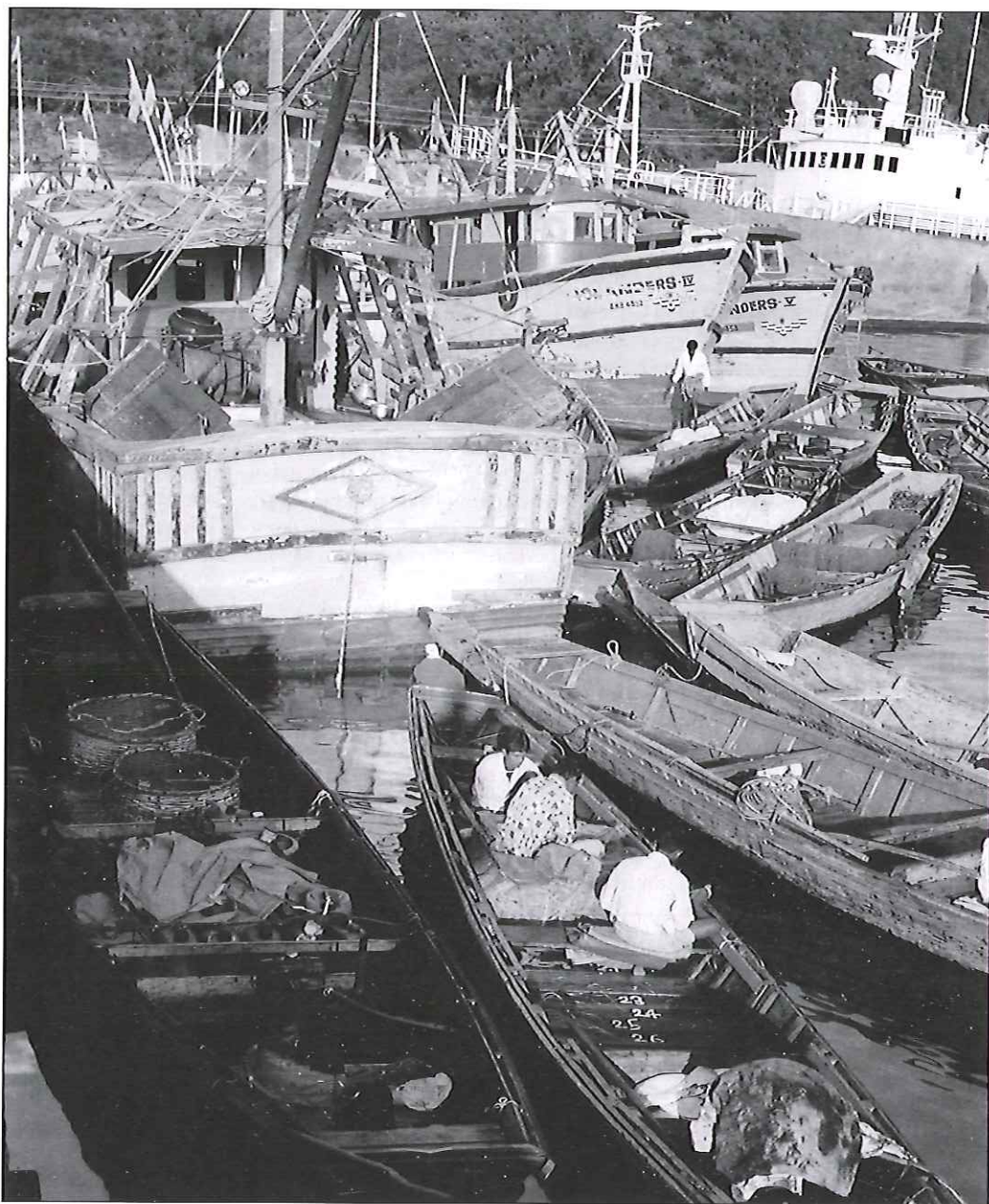
Forskare har konstaterat att många öar har vridit sig något och sjunkit cirka 70 centimeter. Vissa vägar är nu under havsvattnet. Tidvattnet stiger ända in i hus nära stranden. Havet betar sig annorlunda och upplevs som vildare.

Rykten gör gällande att en forskare ska ha sagt att en ny flodvåg kommer att slå in över stränderna. Den 8 april är det sagt. Invånarna skrämmas upp varandra och domedagsprofetior underbyggs med hörsägnar. Detta enligt källor i DN:s Asienkorrespondent **Torbjörn Petersons** åttasidiga reportage söndag 20 februari 2005.

Framför allt fiskarbefolkningen drabbades hårt när tsunamin slog in. Ett fåtal utländska turister dödades också.

Enligt lokala myndigheter har 2 500 döda kroppar återfunnits och 5 000 människor anges saknade. Men bland andra **Lars Anderås** från Erikshjälpen, som sett förödelsten, har sagt i intervjuer att betydligt fler har dödat.

Ett flertal öar har klarat sig bra. Även i Andamanernas huvudort Port Blair är skadorna begränsade. Ingen våg slog in, i stället höjde sig havsytan med

ARKIVFOTO: JOHAN MIKAELSSON

Flodvågen slog aldrig in i Port Blair men havsytan höjde sig många meter. Här är det fiskare som lagar nät i väntan på eftermiddagens fisketur.

flera meter. Många byggnader är skadade efter skalven.

"Det är skalv hela tiden och saker ramlar ner. Vi känner oss bokstavligen talat omskakade", säger **Sunanda Das**, som arbetar på kontor i Port Blair, till BBC.

Tusentals hemlösa

Tusentals familjer har blivit hemlösa och får förlita sig på hjälp från myndigheter och hjälporganisationer.

Innan flodvågen slog in bodde mer än 400 000 människor på öarna. Merparten var tamilska och bengaliska nybyggare från det indiska fastlandet och en del var illegala invandrare från exempelvis Burma. Enligt forskare borde inte fler än 250 000 människor tillåtas bo på öarna. Turismen på öarna var begränsad av ekologiska skäl. Ambitionen är att satsa på ekoturism på ett begränsat antal öar och inte som i Thailand

bygga stora hotellkomplex längs långa kuststräckor. Samtidigt har lokala myndigheter haft svårt att stå emot önskemål om att ta emot fler turister. Turistströmmen kan på sikt öka. Nu är ju ögruppen plötsligt känd.

Runt 10 000 människor har redan lämnat öarna. Många av dem som är kvar är rädda och vill inte vara kvar. De vill börja om igen på fastlandet.

Det är fortfarande ovisst hur

ARKIVFOTO: JOHAN MIKAELSSON

Ross Island kallades under glansperioden för Österns Paris. Men de vackra byggnaderna raserades vid ett jordskalv 1941.

omfattande miljöskadorna är. Kuststräckor där mangrove växer har klarat sig bra. Men korallrev har slagits sönder.

På Andamanerna finns fem olika ursprungsfolk, som lever isolerade. Sammanlagt är de inte fler än 700-800 människor. Flera av stammarna har enligt antropologer bott på öarna i 30 000 till 50 000 år. I mötet med civilisationen har många skjutits under årens lopp. Under 1900-talet har flera tusen dött till följd av sjukdomsepidemier som härjat efter möten med "in-kräktare". Brittiska kolonisatörer byggde en straffkoloni på huvudön på 1800-talet. Under kriget ockuperades öarna av japanska styrkor.

Inga rapporter har kommit om dödsfall bland naturfolken. Efter skalvet har de enligt uppgifter sökt sig till högre terräng.

– Det finns klara bevis att urinvånarna känner till tsunami-fenomenet och att de vet hur de ska handskas med det, sa antropologen **Manish Chandi** till BBC.

När en helikopter flög över ön Sentinel möttes den av pilar. Ett gott tecken. Då är allt som vanligt. Sentineleserna fortsätter att motsätta sig all kontakt med omvärlden.

Få får resa hit

Ögruppen Nikobarerna är svår-tillgänglig. Förutom indiska administratörer och militärer har bara ett fåtal forskare fått resa hit. Den hållningen har indiska regeringen haft sedan länge för att skydda befolkningen – och av försvarsskäl. Omkring 30 000 nikobareser lever här, en urbefolkning som har anammat ett halvmodernt liv. Flera tusen av dem dödades av flodvågen.

Många öar i Nikobarerna är låga och översköldes av flodvågen. Hus och människor spolades med. Förödelsen är svår på många platser. Hårdast drabbad sägs ön Katchal vara. Även den indiska marinbasen på huvudön Car Nicobar drabbades.

Organisationen Society for Andaman and Nicobar Ecology, SANE, har under många år kämpat för ursprungsbefolkningarnas rättigheter. Den indiske forskaren **Dr Simron Singh**, verksam i Sane, har länge studerat Nikobarerna. Till vardags är han humanekolog i Österrike men nu är han på plats i Nikobarerna.

Det var efter den akuta fasen som ett team med Singh i spetsen sattes in för att bedöma skadorna och hjälpbehovet under de kommande åren i Nikobarerna. Enligt Singh lyssnar den lokala administrationen och tar till sig av den visdom som naturfolken besitter. Lokalt verkssamma organisationer och kunniga och erfarna forskare ges också stort ansvar.

Ursprungsbefolkningen har psykologiskt klarat katastrofen bättre än nybyggarna. I naturfolkens kultur finns sägner och myter om naturens krafter och mysterier. De har upplevt oordning i naturen tidigare och tros därför ha lättare att gå vidare.

– De har plockat ihop bitarna av livet och de har börjat bygga upp igen. Utan att helt förlita sig på myndigheterna, som går på knäna, säger Simron Singh i ett pressmeddelande daterat 23 januari 2005.

Och nikobareserna har kommit igång med sina odlingar igen.

Johan Mikaelsson

Oro också på Indiens västkust

Kusten norr om indiska delstaten Kerala förskonades helt från tsunamin. Men oron för en ny jätteväg spreder snabbt norrut via Mumbai ända upp till nordvästra delstaten Gujarat.

Det är tidig morgon och Mumbai är tillbaka i vardagen efter ett hejdlöst nyårsfirande, av många beskrivet som ovärdigt med tanke på den flodvåg som drabbat landet bara en vecka tidigare.

Jag står och ser ut över havet när en man kommer släntande. "Är du rädd för tsunami?" frågar han och ler lite spjuveraktigt. Jag svarar med motfrågan "Är du?" och får ett osäkert leende tillbaka.

Det är lätt att ryckas med i farhågorna och ryktena som cirkulerar. I *Hindu Times* läser jag om invånare i Mandvi vid Gujarats kust som påstår att "havet låter konstigt, som om det gråter".

Faktum är att denna kust blivit översköld av jättevägor tidigare. 27 november 1945 ägde en jordbävning i Arabiska havet rum och tre jättevägor – varav en nära tolv meter hög – välldes in över det som i dag är Gujarat, Maharashtra, Goa och Karnataka.

Omkring 300 personer tros ha omkommit men händelsen fick inte särskilt mycket uppmärksamhet eftersom Andra världskriget stod inför sin upplösning och engelsmännen börjat förbereda reträtten från Indien.

Detta påstår **Tadepalli Murty**, en av världens tsunamixperter i *The Times of India*. Murty bor i Kanada och var med om att utveckla landets förvarningssystem i Stilla havet för trettio år sedan. I dag är exil-indiern pensionerad och ställer sitt kunnande till indiska regeringens förfogande.

– Jag skulle gärna hjälpa till – och jag gör det gratis.

Kanske ett erbjudande att nappa på. Förvarningssystem har ju det goda med sig att människors oro blir mindre. Många av dem jag pratar med i Mumbai räds skräckscenariot med flodvägor som sveper in över mångmiljonbefolkningen på den smala landtungan i havet.

Möjligen är det överdrivna farhågor. Men även jag påverkas av ryktesspridningen. Jag överväger att byta till ett rum högre upp i hotellet. Men jag stillar mig. Och går ut i vattnet och doppar fötterna i det.

Katarina Sandström Blyme

Mumbais stränder lockar trots allt. FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Sri Lankas fredsrörelse utmanas

Hjälparbetet måste kombineras med demokratiutveckling

"Östkusten och hela Östra provinsen är den mest konfliktfyllda i Sri Lanka, ett stort område som rymmer alla de större befolkningsgrupperna och där våldet varit som intensivast sedan vapenvilan 2002. Därför valde vi att redan på annandagen ägna alla våra resurser åt hjälparbete i det hårt tsunamidrabbade området".

Det säger Kumar Rupesinghe, internationellt erkänd fredsaktivist och medborgarrättskämpa som sedan några år återvänt till Sri Lanka för att helt ägna sig åt ett aktivt fredsarbete på basplanet genom organisationen Foundation for Co-Existence, FCE.

Det var tidig förmiddag söndagen den 26 december när flodvågorna efter jordbävningen i havet utanför Sumatra nådde Sri Lankas östkust. Det flacka landskapet bjöd inget motstånd när vågorna med all kraft sköljde långt in över land. De fattiga byarnas enkla palmbladskåkar drogs med i de framrusande vattenmassorna. Detsamma gällde alla dem som dränktes, slogs ihjäl eller be-

gravades levande. Katastrofen var ohygglig. Vågornas förödande kraft nådde också landets norra, södra och sydvästra kuster. Dödstaten gissades till några hundra i de första nyhetstelegrammen som nådde Sverige vid lunchtid. Senare har siffrorna räknats upp till nära 31 000 människor. Och omkring en miljon människor – fem procent av landets totala befolkning – blev hemlösa och/eller förlorade möjligheten att försörja sig sedan båtar, fiskeverktyg, verkstäder, hamnar och butiker slagits sönder.

– Vi valde Östra provinsen som vårt arbetsområde för det är ett område skövlat av över 18 års krig och av åtta arméer från tid till annan. Och vi valde det för där finns alla folkgrupper, säger Kumar Rupesinghe.

Och det var genom sitt arbete i öster som man snabbt kunde gå in med rent räddnings- och hjälparbete den dag flodvågorna kom. Utöver att många kunde räddas till livet av FCE fick man också bistå med begravnandet av över tusen döda i området.

Ser till helheten

– Senare valde vi ut 16 byar i Trincomalee, Batticaloa och Amparai där vi i samråd med de lokala myndigheterna försöker återskapa och rehabilitera dessa. Vi ser till helheten; vägar,

FOTO: THOMAS BIBIN

"Människor ska kunna kräva uppgifter om hur offentliga medel till hjälparbetet ser ut och fördelas", säger Kumar Rupesinghe, fredsforskare och konfliktlösare.

skolor, bostäder och livsmedelsstöd, säger Kumar.

Det viktiga i FCE:s arbete är, enligt Kumar, att man kombinerar rent nödhjälpsarbete med rättshjälp, informationsarbete och kommunikation. Och det rena hjälparbetet inbegriper behandling av trauman, tak över huvudet, vatten och sanitära insatser. FCE har drygt 2 000 medarbetare i området.

– Vi skapar också platfomar eller mötesplatser där de

drabbades röster kan höras, där folk kan kräva uppgifter om hur offentliga medel till hjälparbetet ser ut och fördelas, fortsätter Kumar.

Hård kritik

Och kritiken mot myndigheternas hjälp har varit hård under den tid som gått, så hård att regeringens högst ansvarige för nödhjälpspengarna, **Tilak Ranavirajah**, tvingats erkänna att hjälpen bara nått 30 procent av

Mobilt vattenverk byggt långt från turistorterna

I början av året reste svenska VA-tekniker till östra Sri Lanka. Där, i efterdyningarna av tsunamins framfart, byggde de ett mobilt vattenverk.

Man kan inte att föreställa sig en sådan förödelse. Det konstaterar Mats Andersson, till vardags VA-tekniker i Sundsvall. Under två januariveckor jobbade han och två kollegor på Sri Lankas östkust, i en verklighet som skilde sig från tv-bilderna av förstörda turistorter. Uppgiften var att installera ett mobilt vattenverk åt

IOGT-NTO-rörelsens samarbetsorganisation Forut Sri Lanka.

Vattenverket skänktes av Örnsköldsviks kommun, och Sundsvalls kommunala VABolag, MittSverige Vatten, erbjöd sig att skicka personal som på plats kunde få verket att fungera. **Tomas Larsson**, Mats Andersson och **Hans Backlund** reste till den hårt drabbade östkusten och samhället Tirrukovil.

– Av byns 27 000 invånare var 580 döda och ytterligare ett par hundra saknade. Alla hade någon nära som dött, berättar Tomas Larsson.

Många bybor ville berätta om hur vågen

farit fram och pulveriserat en tredjedel av husen i byn. Ett stort antal vattenbrunnar hade förstörts helt.

Vattenverket installerades vid en bevattningsdamm, och renar nu vatten åt 3 500 familjer. Men det finns många aspekter som de svenska vattenteknikerna inte tänkt på.

– Folk var oerhört känsliga för klorsmak. För dem var det ett tecken på att vattnet kunde vara farligt. Men vi hade en klormätare så att vi kunde hitta en bra nivå.

De två veckornas arbete gav Tomas, Hans och Mats en hel del tankar om katastrofinsatser. Många hjälporganisationer

den uppemot en miljon människor som drabbats av katastrofen. Ranavirajah har också sagt att krafttag ska tas mot varje form av korruption i nödhjälpen.

Insynen är en viktig demokratifråga enligt Kumar Rupesinghe. I dag är misstron i landet stor, såväl mot de politiska partier som mot frivilligorganisationerna (NGO:s). Skälet är enkelt; där finns ingen inre demokrati eller insyn. Ledarna är ofta självutnämnda och missbruket av pengar är utbrett. Därför måste hjälparbetet kombineras med arbete för demokrati på basnivå liksom med arbetet för fredlig samexistens – också det på basnivå, i byarna, i arbetet, i de lokala organisationerna.

Thomas Bibin

Initiativtagare till COPE

Kumar Rupesinghe var under åren 1992-1998 chef för International Alert i London, en organisation som arbetade för att lösa länders inre konflikter. Dessförinnan arbetade han för norska fredsforskningsinstitutet i Oslo (PRIO) och han har skrivit boken "Civil Wars, Civil Peace". Han var också en av initiativtagarna till COPE, den Sverigebaserade föreningen för yrkesutbildningsstöd till unga plantagearbetare i Sri Lanka och södra Indien. I december besökte han Göteborg.

Mer information på:
<http://www.fcex.com>

Plötsligt i medias fokus

De drabbade länderna i Sydasiens och Sydostasien hamnade i och med tsunamin i västmediernas fokus. Några i horden av utsända och tillresta svenska journalister landade i Sri Lanka. Det resulterade bland annat i ett reportage som gav eko ända till Colombo.

Aldrig tidigare har svensk dagspress, radio och TV rapporterat så flitigt från Sri Lanka. Inte så konstigt med tanke på vidden av den naturkatastrof som drabbade ön den 26 december.

Vanligtvis blir det en handfull artiklar per år i dagstidningarna och möjligen något reportage i radio och TV.

Mycket skrapade på ytan, men några reportage lyckades berätta något annat än det förut-sägbara. Några stack ut rejält.

Reportern **Torbjörn Peterssons** och fotografen **Eva Tedesjös** reportage i Dagens Nyheter om korruptionen i Sri Lanka var helt utan förskönande och diplomatiska omskrivningar. Befriande klarsynt. Med många obehagliga sanningar för Sri Lankas nuvarande regering – och för stora delar av samhället. Politiker har skapat den kultur som spridit sig nedåt till alla samhällsskikt.

– Sri Lanka har världens största regering. Snart finns det 90 ministrar.

Det är ett av många sköna citat från dem som citerades i artikeln. Innehållet i artikeln uppmärksammades även i Colombo. Professor **J.A. Karunaratne** gav DN helt rätt i en debattartikel i *Daily Mirror*. Någon måste ha översatt artikeln och tipsat honom. Sri Lanka måste straffa korrupta politiker för att ta sig ur korruptionsträsket, menar Karunaratne.

Sjukdomsinsikt finns bland icke-korrupta politiker. Men vem har kraft och mod att få

stopp på korruptionskarusellen? I alla fall ingen av de politiker som åkt med varv efter varv...

Rolf Fredriksson, utlandskorre på Sveriges Television, besökte östra kusten. Han intervjuade bland andra jesuitpastorn **Paul Satkunanayagam**, som driver Butterfly Garden i Batticaloa. Det är en oas där drabbade barn har kunnat få tänka bort kriget en stund. De har genom lek fått hjälp att bearbeta mycket svåra minnen. Psykologutbildade **Father Paul** och hans medarbetare har funnits till hands under åren av krig.

Psykologisk hjälp är viktig

Många människor har fått traumatiska minnen från flodvågorna som slog sönder byar, hem och familjer annandag jul 2004.

I ett par reportage har intervjuade personer oemotsagda fått säga att "människorna här inte behöver samtalshjälp, de klarar sig utan psykologer". Och "depressioner är naturliga och går över". Det kan de kanske göra ibland. Men många människor i Sri Lanka kommer under många år att behöva hjälp att bearbeta svåra minnen. Risken är annars att onödigt många hamnar i djup depression – ett livsfarligt tillstånd. Självmod är inget ovanligt i Sri Lanka. Därför är det viktigt att lyfta fram behovet av psykologisk hjälp.

SvT besökte också de norra delarna och intervjuade bland andra tigrarnas politiske ledare **Thamilchelvan**. Fredriksson själv tror att SvT kommer att följa utvecklingen i Sri Lanka och göra regelbundna besök på ett annat sätt än tidigare.

Och filmaren **Tom Alandh** följde en brittisk volontär, en man i 60-årsåldern med kolonial framtoning, som hjälpte till att bygga upp ett flyktingläger i Ampara-distriktet. Det lär komma mer från Alandh. Fortsättning följer.

Johan Mikaelsson

har aldrig jobbat i landet tidigare och saknar lokala kontakter och personer att samarbeta med. Svenskarna däremot samarbetade nära med lankeser inom Forut, bland annat **Mr. Bala**, en lokal vatteningenjör. Tack vare honom fick svenskarna inblick i de lokala förutsättningarna. Dessutom fick Bala möjlighet att lära sig av Tomas, Mats och Hans om hur vattenverket ska skötas, när de åkt hem. Och vissa saker är de tre rörande eniga om.

– Ska man göra sådana här insatser ska det ske på den lokala nivån, så att det funkar för människorna som bor där.

Helena Karlsson

Fotnot: Artikeln har tidigare varit publicerad i IOGT-NTO:s tidning Accent

FOTO: MITT-SVERIGE VATTEN

Mats Andersson och hans kollegor från Sundsvall fick möjlighet att visa lankeserna hur vattenverket ska skötas.

Långvarigt samarbete

I mer än 30 år har svenska IOGT-NTO-rörelsen arbetat med långsiktigt utvecklingsarbete i Sri Lanka. Tillsammans med norska Forut samarbetar man genom gemensamma biståndsorganisationen Forut Sri Lanka, som i dag är en av de största biståndsorganisationerna. Forut Sri Lanka riktar sitt arbete mot östkusten och Jaffna, Vanni, Batticaloa och Hambantota, men gör även insatser på västkusten. De koordinerar hjälpinsatserna i Vanni och har ansvar för fem av de nu upprättade flyktinglägren i området. Arbetet organiseras av 150 anställda som arbetar med hundratals frivilliga.

Plötsligt höjde sig vattnet

Fler flodvågor, inte stigande världshav, största hotet mot Maldiverna

Maldiverna slapp de höga vågor som tsunamin drabbade Sri Lanka och Sydindien med. Vattenmassorna snarare rullade än bröts över land. Men förödelsen blev ändå stor i det lilla öriket som till största delen ligger högst två meter över havet.

Anndagens jordbävning i havsbotten utanför Sumatra var kolossal. Dess magnitud uppmättes till 9,0 på Richterskalan. Orsaken var en förskjutning i jordskorpan på omkring 15 meter längs en lutande förkastningslinje i gränsen mellan Indien och Burmaplattorna.

Samtidigt som havsbotten i väst sköts in under kontinentplattan i öst, så sköts kontinentplattan upp över havsbotten i väst varvid den lyftes, eller snarare hoppade, uppåt med omkring tio meter (se illustration). Denna förskjutning kastade hela vattenpelaren ovanför förkastningen uppåt. Detta i sin tur genererade en kolossal våg med en diameter lika stor som havsdjupet; det vill säga omkring 1 000-2 000 meter. En sådan våg kallas tsunami. Vågen rusade sedan utåt med en hastighet på runt 800 kilometer i timmen. Huvudvågen rusade västerut. Dess färd över Indiska oceanen kunde följas på satellitbilder. En liknande våg rusade österut. TV, radio och mobiltelefoner gav information om händelsen – men i stort klingade alla varningar ohörda.

När dessa rullande vågor på minst 1 000 meters diameter når en kust, så blir det först ett baksug (vattnet försvinner) och därefter bryter själva vågen in över land med en ofantlig kraft och med hög höjd över havet. Så skedde i Indonesien, Thailand, Indiens ostkust, Sri Lanka och ända bort till Afrikas ostkust. Ute till havs märker man knappast vågen på grund av den stora våglängden; här stiger bara vattenytan med någon meter och ett fartyg märker det inte.

Annorlunda på Maldiverna

När det gäller Maldiverna var situationen en annan. Maldiverna består av omkring 1 200 låga öar grupperade i ett tjugotal större atoller. Det är vad man ser över vattenytan och just därunder. På större djup ser Maldiverna ut som en serie skorstenar som reser sig från stora djup (cirka 2 500 meter). Dessa "skorstenar" fungerar snarare som en sil än ett fast hinder. Därför bryter inte tsunamivågen utan snarare "rullar över" över världen. Detta innebär att man på

Maldiverna i första hand upplevde tsunamin som en höjning av själva havsytan. Självfallet förekom även viss vågbrytning, starka strömmar och turbulenta virvlar. Men i stort var det havsytan som plötsligt höjdes med en till en och en halv meter, ibland även mer. För en övärld som till största del befinner sig mellan en och två meter över havsytan blir effekten förfärlig. På vissa öar har husen mer eller mindre jämnats med marken.

En vän från en dykfirma i huvudstaden Male skrev efter flodvågen: "Det var ingen kraftig våg. Havet steg bara ungefär en meter, på en del ställen drygt två meter, och strömmade över öarna".

Vissa öar drabbades hårt, är nu totalerakuerade och kommer kanske aldrig att återfå en fast befolkning. Andra klarade sig nästan oskadda. Male – en märklig skapelse med 70 000 människor på en ringa yta av en kvadratkilometer och där det finns 5 000 bilar och 20 000 motorcyklar – klarade sig förvånansvärt väl. Totalt omkom omkring 120 personer (saknade inräknade).

Vännen **Moosa Manik** på miljöorganisationen **ECOCARE** skrev: "Den 26 december har ändrat Maldivernas historia för alltid...mer än 20 befolkade öar är drabbade, varav sju allvarligt. På tre av öarna är samtliga hus demolerade och befolkningen fick evakueras därifrån".

När jag själv besökte landet i februari såg jag mängder av hus som förvandlats till stenhögar, vattencisterner som sköljts iväg

och båtar uppkastade på land.

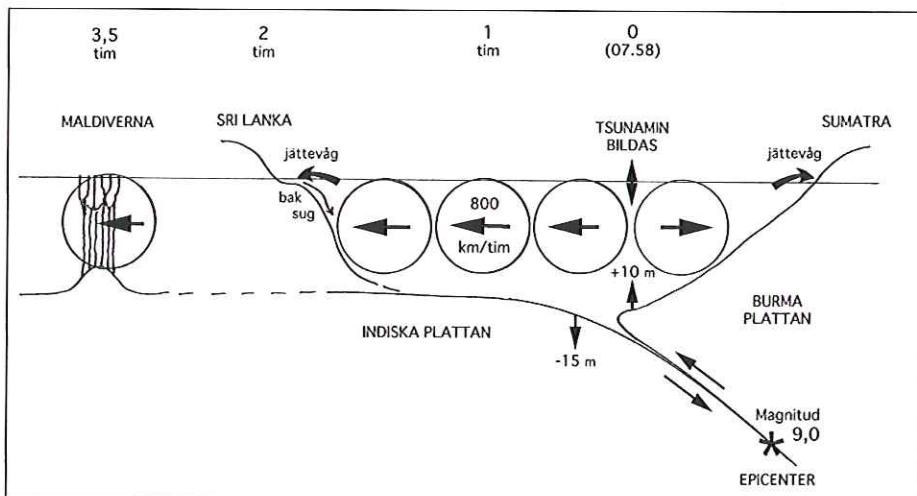
Den sociala katastrofen är naturligtvis mycket stor. Befolkningen livnär sig framförallt på fiske. Och båtar och fiskeredskap drabbades hårt av tsunamin.

Den inhemska befolkningen är i stort utestängd från turistnäringen, utom i själva Male. Turistöarna betjänas helt av importerad arbetskraft. Den inhemska befolkningen livnär sig förutom av fiske även på småskaligt jordbruk och trädgårdsskötsel. Här drabbade tsunamin hårt. Genom att landytan mer eller mindre helt överspoldes av salt havsvatten, dog eller skadades många växter, dessutom drabbades själva jordmånen ofta mycket negativt. Många träd och växter har dött. Mangoträden är värst drabbade.

Man oroar sig för effekterna på sötvattenmagasinen och markytans jordmån. På vissa ställen har markytan kollapsat i insjunkna håll. Förutom mango så drabbades även bananplantor och brödruktträd hårt.

Dränkningen en myt

Maldiverna är ju ett område på jorden som förespåtts bli dränkt av ett stigande världshav inom 50-100 år. Hela detta påstående är i grunden fel och havet är på intet sätt i stigande inom den maldiviska övärlden. (Se SYDASIEN nr 4/02). När vår internationella forskargrupp genomfört sin första stora expedition till Maldiverna 2001 stod det klart att havet inte steg och att hela påståendet om en nära förestående dränkning kunde skrotas. Lika klart var det

Den kolossala jordbävningen utanför Sumatra kastade upp en vattenpelare som, när den föll tillbaka, genererade två cirkulära vågrörelser av mellan en och två kilometer i diameter. Så föddes tsunamivågorna.

Med en hastighet på 800 kilometer i timmen rusade sedan vågorna över Indiska oceanen. När de bröt mot kuster slog förödande jättevågor in över land. I Maldiverna var situationen en annan. Här snarare silades vågen genom ögruppens höga korall- "skorstenar" och havsytan steg endast mellan en och tre meter. Förödelsen blev ändå stor.

att denna fattiga låglänta övärld levde i ett ständigt hot från extrema stormar och våghöjder, och då framförallt tsunamihändelser.

När jag vid upprepade tillfällen (2000, 2001) påpekade detta för representanter för regeringen i Maldiverna blev man närmast upprörd. Dränkings-scenariot användes nämligen som argument för att fordra ekonomisk kompensation från väst. Om vi nu kullkastade detta argument så skapade det problem. Talet om stormar och tsunamis imponerade inte alls. Och så – tyvärr – kom tsunamin vi väntat på; med full styrka och med full förödelse.

Jordbävningar, tsunamis, vulkanutbrott, orkaner, stormar, mm är de reella farorna och som vi borde ägna vårt intresse åt. Fiktiva datamodeller skapar ofta mer oreda och desinformation än verklig hjälp. Vid andnandagskatastrofen brast det mycket – både hemma och borta – i kunskap, förutseende och lyhörddhet till information och varningar. Och det gjorde det till stor del för att så kallade ”vetenskapliga rådgivare” numera till största delen består av personer specialiserade på växt-huseffekten och utan kunskap i det som på allvar hotar jordklotet.

Varför inget varningssystem?

I Stilla havet har man haft ett väl fungerande varningssystem i 30 år. I Indiska oceanen, Arabiska havet och i Atlanten saknas sådana system. Det är förbluffande att man blundat för riskerna med tsunami som förekommit vid upprepade tillfällen i alla dessa världshav.

I området Maldiverna-Lackadiverna har tio större jordbävningar registrerats under de sista 75 åren. Tre av dessa var av sådan styrka att tsunamivågor bör ha genererats nämligen 1935 (6,0 på Richterskalan), 1944 (7,2) och 1961 (6,0). Själv har jag vid dykningar i Maldiverna noterat strukturer som ser ut som avsevärda förkastningar.

Vid studier på Sri Lanka registrerade vi en större paleoseismisk händelse i sedimenten, i ett Buddhatempel och i en serie uppresta stenar (en stupa). Troligen rör det sig om en händelse någon gång efter 200 efter Kristus. Lokala legender talar om en plötslig översvämning som kom ute från havet och som nog ska förstås som en stor tsunami.

En klassisk förödande tsunamihändelse inträffade 1755 då Lissabon förstördes tämligen grundligt och vågorna härjade de portugisiska stränderna med förödande kraft. Men nere i sedimenten ser vi spår även av tidigare händelser; en på 1500-talet och en på 1200-talet. Det innebär en periodicitet på 250-300 år. Man kan därför tänka sig att tiden börjar rinna ut vad gäller en ny stor jordbävning utanför Portugal med en ny förödande tsunamivåg. Och nu står vi ännu mer utsatta eftersom vi fyllt våra kuster med människor och byggnader.

Anandagens jättejordbävning och förödande tsunamikatastrof är alltså på intet sätt unika, men de är kolossala till styrka och förfärliga till antal döda och skadade, och raserad infrastruktur. En imponerande generositet har visats över hela världen vad gäller bistånd och återuppbyggnad.

Ett väl fungerande varningssystem bör vara en av huvuduppgifterna för att hindra liknande händelser i framtiden.

Nils-Axel Mörner

Föreståndare för Paleogeofysik och Geodynamik vid Stockholms universitet
Ledare för det internationella havsytteprojektet i Maldiverna

Vävarna i Maruthanumai har börjat arbeta igen

Sithy Bashira kan ses som en hoppets symbol för Sri Lankas hårt drabbade kustbefolkning. Den 30-åriga tvåbarnsmamman bröt tystnaden som härskade i byn Maruthanumai efter tsunamikatastrofen i slutet av december. En tystnad som uppstod sedan vävstolarna tystnat.

Från Sithy Bashiras hus, som delvis restaurerats efter vågornas våld, hörs återigen hur hennes vävstol arbetar. Utanför ingången till hemmet, där hon arbetar med rosa, ljusblå och gult garn finns en påminnelse om tsunamins oerhörda kraft – vita tält där de hemlösa nu bor.

Längre ner på gatan ligger en ändlös rad av nermejade hus, högar av rasmassor och böjd plåt. Det ser ut som ett slagfält som blivit utsatt för ett bombregn.

Dödssiffrorna i Maruthanumai var fruktansvärda. Av de 20 000 muslimer som bodde här omkom 2 300 människor i samband med flodvågen. Sammanlagt dog nästan 38 000 människor på Sri Lanka och 800 000 förlorade sina hem.

Men trots den fruktansvärda katastrofen har Bashira inte förlorat sin livsvilja. Hon vill bygga upp sitt liv på nytt och har börjat väva igen – en tradition som gått i arv i flera generationer i hennes familj.

Tillsammans med sin man och mamma, som även de är vävare, rensade de upp efter flodvågen – och lyckades rädda de vävstolar som inte slagits sönder fullständigt av vågorna.

Måste fortsätta

– Vi var tvungna att fortsätta, eftersom detta är vår tradition, säger Bashira, samtidigt som hon sorterar en gul spole vid sina fötter.

– Jag lärde mig att väva av mina föräldrar, inte genom att läsa böcker.

Och hon menar att vävningen hjälpt henne att ta sig igenom den skräck som tsunamin lämnade efter sig.

Hon satt och arbetade med en sari när vattnet plötsligt forsade in ge-

nom hennes hem. Hon flydde med sin familj, men vattnet steg snabbt och hennes åttaåriga dotter försvann under flykten.

– Tre dagar senare hittade vi henne vid liv vid ett buddhistiskt tempel två mil bort. Vi överlevde allihop, men så många andra dog.

Ett par gator bort har också vävaren **Ahamed Lebbe Abdul Majid** fått i gång en vävstol som han lyckades bärga efter förödel-sen.

– Det var enda sättet att börja om efter att så mycket gått förlorat till havet, säger Majid, som sitter och väver en vit bomullssari.

Sammanlagt har 21 av de 200 vävarna i Maruthanumai följt Bashiras exempel, efter nästan sju veckor av tystnad i staden.

– Det är en liten men inspirerande början, säger **Abdul Aziz**, som varit med och lett återuppbyggnadsarbetet.

– Vi förväntar oss att ytterligare 25 personer kommer i gång med vävningen fram till mars.

Gratis garn

En del av hjälpen kommer från ett gemensamt utvecklingsprojekt som lokalbefolkningen ingår i. Genom projektet får alla vävare som lyckats laga sina vävstolar tillgång till gratis garn.

– Vävningen är ryggraden i ortens ekonomi. Det har gått i arv genom åren, och Maruthanumai är en av få platser längs östkusten där handvävsnadsindustrin överlevt, berättar Aziz.

Att hoppet börjat leva igen i denna ort, 30 mil öster om huvudstaden Colombo, har även uppmärksamats av en del besökare utifrån.

– Vi har fått beställningar från en del utlänningar på bomullströjor och saris. Till och med staten har sagt att man vill att orten ska utvecklas till en by för handvävda varor, berättar Aziz.

Tanken på att på ortens tyger och kläder ska få en högre efterfrågan välkomnas av Bashira.

– Det skulle inte kompensera det vi förlorat, men skulle hjälpa oss att fortsätta som vävare, säger hon.

Abdul Sattar/IPS

Mycket kontaktskapande. Men blir det några kontrakt?

Till Gandhis ära

Pravasi Bharatiya Divas anordnades 7-9 januari 2005 – för tredje året i rad. Tidigare år har New

Delhi varit värd, i år var turen kommen till Mumbai. Konferensen har fått sitt namn från årsdagen (9 januari) av Mahatma Gandhis återkomst från Sydafrika. Den ar-

rangeras av departementet för Overseas indian affairs och FICCI, Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry, motsvarande Indiska handelskammaren.

Förutom de 1 500 utländska gästerna deltog ett tusental personer från Indien och ett hundratal journalister från 50 länder.

Mord på tamilledare hotar vapenvilan

Mordet på Kaushalyan, LTTE:s politiske ledare för Batticaloa och Ampara kom som en chock för gerillan. Attacken som krävde sex tamilers liv sätter vapenvilan i Sri Lanka på prov. Enligt tigrarna pekar allt mot att armén har ett finger med i mordet.

Den 8 februari var Kaushalyan på väg från ett möte i den tamilska tigergerill-

lans huvudfäste Killinochchi. Han åkte med den före detta parlamentsledamoten Ariyanagam Chandra Nehru i dennes minibuss. Båda var involverade i återuppbyggnaden efter flodvågen och skulle tillbaka till Batticaloa för att fortsätta det arbetet. Ytterligare fem LTTE-medlemmar åkte med.

Bilen färdades genom Pollonaruwadistriktet. På en vägsträcka mellan två arméläger körde en bil upp och besköt minibussen. Fordonet och dess passagerare perforerades av kulhål.

Regeringen var snabbt ute och fördöm-

de mordet och förnekade bestämt att armén skulle vara inblandad. Men tigrarna tog lätt på regeringens hedersord. Senare skulle de i alla offentliga tal peka finger mot armén för delaktighet i attacken.

Enligt en artikel i Tamil News Service, skriven av den tamilske journalisten Taraki har LTTE dragit slutsatsen att armén är inblandad. Den ende överlevande LTTE-medlemmen lämnade sådana uppgifter. Någon i arméns gränskontroll i Muhumalai måste också ha tipsat om att Kaushalyan färdades i Nehrus minibuss.

En rad tidigare händelser pekar mot att

Tillbaka i Moderlandet

Stort hopp till exilindiernas investeringsvilja

De kommo från alla håll: Malaysia, Sydafrika, USA, och England. Sikher, muslimer och sydindier. Men kärleken till "moderlandet" forenade. Det var hjärtligt och festligt när 1 500 exilindier samlades i Mumbai i början av året. Tre dagar av nostalgi, mingel – och business.

På konferensområdet vid Nariman Point vimlar det av välklädda gäster, säkerhetsvakter och värdinnor. Det är söndag, sista dagen för mötet mellan exilindier och indiska politiker, företagsledare och en och annan kändis.

Amitabh Bachchan, Indiens dyrkade skådespelare vars nuna syns precis överallt, är en av dem som spridit sin stjärnglans. Starkast lyste den på Uttar Pradesh. I en påkostad annonsbilaga i *The Times of India* berättar Bachchan om delstatens alla förtjänster och varför det är särskilt lämpligt att investera där.

Andra delstater har sina affischnamn och sina utställningsmontrar med allt från nejlikor till it-lösningar man hoppas hitta utländska distributörer till. Syftet med *Pravasi Bharatiya Divas*, som konferensen heter, är att få kulorna att rulla – export av indiska produkter, inflöde av friska pengar och turister.

Det är alltså knappast gästarbetarna i Dubai som konferensen vänder sig till. Hit kommer indier ur den välbeställda delen av diasporan. Av både strategiska och nostalgiska skäl. En av dem är **Kesh Mahinder Singh** från Malaysia. Under

den påkostade lunchen med mattält från Indiens alla delar, passar jag på att fråga vad han gör här:

– Jag kom hit av nyfikenhet. Det är sällan man kan se och lyssna på så många indiska politiker samtidigt. Dessutom blev jag ombedd av arrangören att komma.

Mahinder Singh äger ett programvaruföretag och under lördagen satt han med i en paneldebatt om it-branschen.

– Både Malaysia och Indien har starka och svaga sidor, fast olika sådana. Jag tror att det finns mycket att vinna på ett samarbete mellan länderna.

Intresset väckt i USA

Han berättar att hans intresse för Indien väcktes under studieåren i USA. Hans släkt kommer ursprungligen från Pun-

jab men flyttade till Malaysia på 1920-talet. Hans hustru har också rötter i Punjab. Han är malaysisk medborgare.

På konferensens första dag lovade premiärminister **Manmohan Singh** att regeringen nu på allvar tänker ta tag i frågan om möjligheterna till indiskt medborgarskap för exilindier, något som välkomnas av många. Men för Mahinder Singh innebär detta ingen skillnad eftersom hans nuvarande hemland ändå inte tillåter dubbelt medborgarskap. Så är fallet i flera andra länder med stor indisk befolkning.

– Jag är rädd att frågan kan splittra oss som bor utomlands, hinner han säga innan deltagarna börjar strömma mot ingången till Jamshed Bhabha Theatre. Den omåttligt populära presidenten **Abdul Kalam** är på ingående och snart är lokalen sprängfylld av människor.

När han tagit plats kommer några pojkar från en skola för blinda och sjunger nationalsången tillsammans med den stående publiken. Sedan vidtar en lååång avslutningsceremoni. Efter ett tag drar jag mig därifrån men finner att utgångarna från området är spärrade så länge presidenten är kvar. Jag slår mig ner bredvid en journalist från New Delhi som är full av beundran inför presidenten men skeptisk till konferensen.

– Mycket kontakt skapas men inte så många kontrakt, tror han.

– Det är alldeles för mycket byråkrati för den som vill göra affärer i Indien. Kom ihåg att många här har flyttat från Indien just på grund av allt krångel, säger han.

Katarina Sandström Blyme,
text och foto

Presidenten kommer, dags att duka av!

anhängare till LTTE-utbrytaren Karuna opererar i öster under skydd av armén. Det är inget nytt att armén i sin krigföring tar hjälp av tamiler som vänt sig mot LTTE.

Kaushalyans ansikte och kropp vanställdes efter mordet. Det väckte stor avsky när nyheten nådde allmänheten. Våldsamma demonstrationer följde i Vavuniya, Mannar och Jaffna och andra orter i de tamilbefolkade delarna. I Kilinochchi ska känslorna ha varit nära att svalla över, såväl bland civilbefolkning som hos gerillan.

En varning utfärdades från LTTE. Om kroppen vanställs mer eller förs till Colombo kommer vi att vidta "drastiska åtgärder", var budskapet. Varningen framfördes enligt Taraki till regeringen via en parlamentsledamot i TNA, tamilska natio-

nella alliansen. FN-chefen **Kofi Annan** fördömde mordet. Han manade också LTTE till lugn. Det fick Sri Lankas regering att reagera. Ett sådant uttalande ger erkännande till terroristerna, tyckte Sri Lankas utrikesminister **Lakshman Kadirgamar**.

"Ni har också mördat"

Singalesiska, nationalistiska rörelser har också passat på att påminna om alla de mord LTTE begått på fiender under de tre år som vapenvilan nu varat.

Men mordet har upprört den tamilska befolkningen. Kaushalyan kom från en högt ansedd jordbrukarfamilj. Han beskrivs som en man med stora administrativa talanger, men även som folklig.

Av mördarna tycks inte finnas några

spår. Men i öster har LTTE trappat upp jakten på Karuna-anhängare.

Landet står vid ett vägskäl. Regeringen är medveten om att LTTE:s misstänksamhet och missnöje med den rådande situationen ökar. Ett fortsatt dödläge – utan en tydligt utstakad marsch mot fred – skadar främst tigrarna.

Presidenten har sökt ett samarbete med oppositionspartiet UNP, som kan ge stöd för nystartade fredssamtal. Sedan gäller det att få den ostyriga och vilt fåktande regeringspartnern JVP att sitta ned i båten. Eller att på något sätt bli av med den besvärliga besättningsmedlemmen.

Johan Mikaelsson

Om Afghanistan får det bara finnas en enda sanning!

Presidentval genomfördes framgångsrikt i Afghanistan i höstas, utvecklingen i landet är på många sätt positiv och människor andas optimism igen efter år av talibanstyre. Det är den bild som allmänt sprids över världen. Men är det verkligen hela sanningen? Pia Karlsson tvivlar efter att ha mött människor i städer och byar.

Ruiner är en vanlig syn i Afghanistan. Det här är familjen Daouds före detta bostad, sönderbombad av sovjetiskt flyg redan 1980. Familjen återvände efter 20 år i flyktingläger i Pakistan och de nu vuxna bröderna har byggt nya hus till sina familjer.

I byn Sujani finns för första gången någonsin en flickskola.

Om Afghanistan får det alltid bara finnas en sanning. Under talibantiden fanns endast en sorts rapportering: skräckvälde, vansinniga påbud om skägglängd och förstörelse av buddhastatyer och framför allt: Afghanistan är landet där flickor inte får gå i skola. Att flickor på landsbygden gick i skolan som aldrig förr i historien och ständigt ökade i antal i landsbygdsskolorna var en sanning som inte platsade. Det hjälpte inte hur många gånger några av oss försökte: Afghanistan är landet där flickor inte får gå i skolan. Någon annan sanning fanns inte.

I dag är "sanningen" om Afghanistan att landet sakta men säkert avancerar i demokratisk riktning. Afghanistan är landet där man (läs USA) lyckats införa demokrati utifrån, det första landet i världen faktiskt. Afghanerna är numera, om inte lyckliga eftersom många, många svårigheter återstår, ändå hoppfulla, optimistiska och fulla av tillförsikt.

Ingen rapportör ifrågasätter siffrorna från presidentvalet i oktober, exempelvis att valdeltagandet i Afghanistans första egentliga

val någonsin hade samma storleksordning som svenska val.

Ingen finner det märkligt att andelen röstande kvinnor var nära 50 procent i en av Afghanistans fattigaste, mest svårtillgängliga och mest illiterata provinser. I Afghanistan går det framåt. Där finns ingen censur rapporteras det. Att ett av USA terroriststämplat parti med sannolikt ganska stort folkligt stöd inte får delta i valet passar inte in i sanningen, den enda om Afghanistan.

Min sanning innehåller fler delar och här rör från samtal med gamla afghanska vänner och från två nyligen genomförda fältstudier på den afghanska landsbygden. Det är sant att folk hoppas intensivt på en framtid i fred och utveckling. Folk är hjärtligt trötta på krig och krigshandlingar. Men hoppfullhet och optimism mötte jag inte mycket av, snarare en dämpad attityd till det mesta, skepsis och försiktighet, ibland rädsla.

"Vi håller en låg profil, vi ligger lågt och hoppas det ska gå bra", sa man. Framför allt mötte jag sorg, sorg över att inte vara herrar i eget hus. Ibland skamkänslor också, att inte orka göra motstånd, att modet är svagare än fruktan för repressalier. Afghanistan som stoltserar med att ha besegrat två imperialistmakter! Man skämdes över sin regering där fortfarande, efter Karzais "modiga" ombild-

I basargatan i byn Sujani finns också ett "sågverk". Trä är en bristvara och används mest till takbjälkar i husen som annars helt byggs i lera.

rit? Vad har hänt? Den här gången fick jag aldrig veta men andra historier hörde jag dagligen, mängder av historier om andra nattliga räder in i sovande byar.

Det är så mörkt efter klockan sju på den afghanska landsbygden. Någon enstaka fotogenlampa lyser kanske innan alla gått tills sängs. I detta kolmörker har många vaknat av helikoptrar som dundrar in, och landar därute på byns allmänning, ett ljud som många känner igen alltför väl. De sovjetiska lät likadant.

Komplex bild

In i byn brakar soldaterna, forcerar porten i muren och rusar in i husen. Sliter tag i männen, slår, skjuter, sparkar och rotar bland de få ägodelarna. Jag hör historien om den stackars brunnsborrharen. I fyra-fem generationer hade man varit brunnsborrhare i hans fa-

ning, ett stort antal medlemmar är amerikanska medborgare.

Rädsla visade man, för lokala krigsherrar, betalda av USA, som plågar befolkningen på olika sätt – tex genom att helt enkelt förbjuda landägaren att bruka sin jord och i stället låta den ligga i träda. Eller blockera vattentillförseln i bevattningskanalerna till vissa bybors åkerlappar. Eller få USA-finansiering till ett statusbygge i den egna hembyn, en stor gymnasieskola i betong – men eftersom inga elever finns står byggnaden tom och i grannbyn trängs hundratals elever i grundskolans lerbyggnad. Skam kände man, över den nationella armén, som under träning av sin demokratiska storebror, uppmuntras till allehanda övergrepp på befolkningen. Från trakasserier av vanliga människor som bilister och passagerare till militära anfall nattetid mot lantliga byar. Förödmjukelser, kränkningar och våld tillhör många afghaners vardag.

Förödmjukande kontroll

En dag när vi var på hemväg stoppas vi som vanligt av soldaterna vid checkposten strax före Jalalabad. De vanliga frågorna: vart ska vi, var har vi varit – men i dag sade de något annat som jag inte förstod till chauffören och min kollega i framsätet. Sedan händer allt väldigt fort. Efter knappt 200 meter stoppas

vi: mitt i gatan står en stor, svart amerikansk soldat med sitt vapen riktat mot oss.

Chauffören stannar förståds, soldaten stiger åt sidan, och gör ett slags klartecken till de afghanska soldaterna. Sedan sällar han sig till en grupp andra amerikanska soldater, som står uppställda längs vägen. 8-10 afghanska män i uniformer rusar samtidigt fram mot vår bil, de bänder och bryter och sliter loss alla delar på bilen som är möjliga att förstöra, de formligen krälar på bilen. Lister, dekalering, vindrutetorkare, hjulsidor åker av.

Samtidigt stoppas en mängd andra bilar, en del är framför, andra bakom, också mötande trafik. Alla stoppas, alla länsas och det fullkomligt viner i luften av alla prylar de lyckas slita av. Jag ser på de amerikanska soldaterna vid vägrenen. De garvar. Plötsligt får en av afghanerna syn på mig. Jag är väldigt upprörd och han säger: "no problem" och vi får åka. De 20 minuter vi har kvar av färden går under total tystnad. Luften är tjock av förödmjukelse.

En sen kväll några dagar senare hörs en intensiv flygtrafik. Det är beckmörkt. Det låter som massvis av flygplan och helikoptrar, trafiken pågår flera timmar. Sen blir det tyst och jag somnar. Bara för att vakna av det dånande oväsendet igen: nu återvänder de uppenbarligen, till basen i Jalalabad. Var har de va-

milj. Hos honom hittar soldaterna sprängämnen. Han tillfångatas omedelbart som starkt misstänkt. Ännu efter en månad visste ingen vart han tagit vägen. En av hundratals, tusentals.

Men sanningen om Afghanistan är att det går framåt. Ett mirakel kallas det i USA. Men bilden är betydligt mer komplex. Det finns en stor upprördhet över tex påbudet om västerländsk klädsel och den nya läroplanen i skolan som reducerat islam till ett minimum.

I byn där jag senast vistades negligerade man de nya reglerna. Man klädde sig som man alltid gjort. Man hade på egen hand infört fem extratimmar religion i skolan, en lektion varje morgon, och lärarna arbetade gratis. Man hade öppnat en koranskola igen och man hade, för kanske första gången i afghansk historia, startat en koranskola för flickor. Ett litet exempel på den opposition som finns bland vanligt folk. Motståndet mot den utländska dominansen kommer inte bara från talibaner och al Qaida.

Pia Karlsson, text och foto

Pia Karlsson arbetade som utbildningsrådgivare åt Svenska Afghanistankommittén 1996–2000. Tillsammans med Amir Mansory arbetar hon på en doktorsavhandling som jämför de parallella islamiska och 'moderna' utbildningssystemen i Afghanistan, och varför färre flickor än pojkar går i skola.

Svår väg från anarki till haltande demokrati

En familj vandrar ut från ruinerna från inbördeskrigets Kabul. Uppemot 60 000 människor dödades under striderna 1992-96 och över halva staden lades i ruiner.

Afghanistan befinner sig i dag inte bara mellan krig och fred. Landet befinner sig även någonstans mellan det totala sammanbrottet (som varat i ett kvartssekel) och ett utvecklingsland. Ett stadium som närmast kan beskrivas som ett förutvecklingsland mycket långsamt närmande sig stadiet utvecklingsland.

Demokratiutvecklingen är i ett skede av avveckling av den totala anarkin till förmån för en (troligtvis mycket haltande) demokrati.

Både i frågan om krig och fred och utveckling är graden av respektive fenomen mycket olika i olika delar av landet.

I norr, nordost och i de centrala delarna av landet kan situationen beskrivas som fred eller vapenstillestånd mellan de olika krigsherrarna och mellan dem och regeringsmakten i Kabul. I söder och öster kan delar av områdena klassas som mycket låg-

intensivt gerillakrig mot allt vad regeringsmakt heter och de USA-ledda koalitionsstrupperna.

Regeringsmakten sträcker sig i många fall inte mycket längre än strax utanför Kabuls stadsgräns. Bortom den regerar i huvudsak lokala makthavare som grep makten i samband med att dessa allierade sig med de amerikanska invasionstrupperna hösten 2001.

Krigsherrar exporterar knark

En stor del av de lokala makthavarna är också krigsherrar. Många av dem är djupt involverade i den handel och export av narkotika som förser Europa med cirka 90 procent av heroinet på vår kontinent.

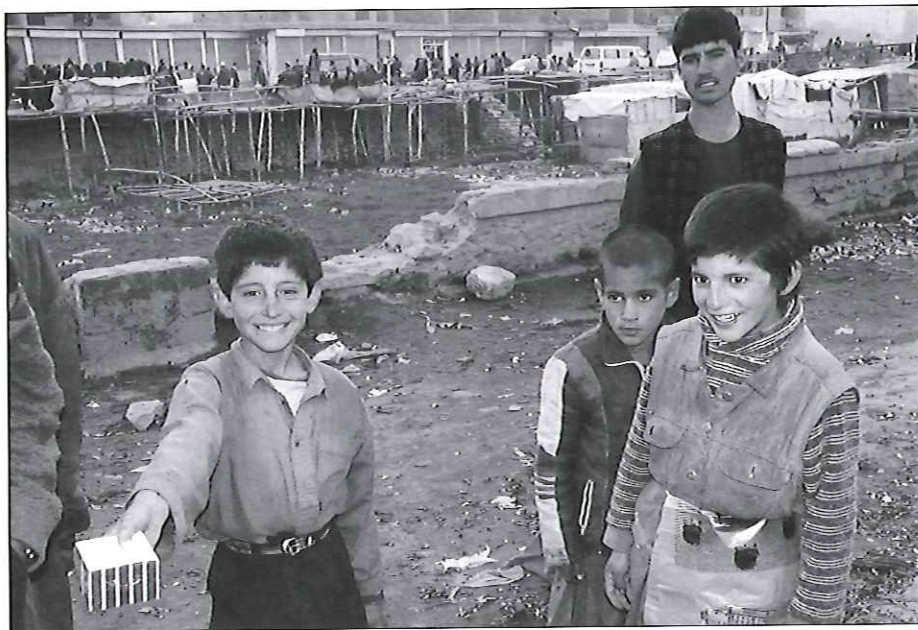
I denna omvälvande samhällsprocess går utvecklingen i olika riktningar och i olika takt och det är svårt att säga hur utfallet kommer att bli. Det intressanta är att även de mest maktfullkomliga makthavarna verkar räkna med "risken" att landet är inne i en demokratiseringsprocess. Att det i slutändan kan vara en nackdel om den lokala makten bara vilar på vapenmakt och pengar som genererats från kriminella aktivite-

ter och övergrepp mot lokalbefolkningen. Därför satsas även på "demokratihästen" för att säkra en plats i det framtida Afghanistan.

I till exempel den av krigsherrar/knarkhandlare/nordalliansare (allt i en och samma personer) kontrollerade Badakshanprovinsen går i dag mäktiga män runt i västerländska kläder och pratar demokrati. Det är samma personer som för några år sedan personligen offentligt spöade upp den som bar ett västerländskt klädesplagg.

I det gamla nordalliansfästet, så som på många andra håll, satsas det på offentliga poster som man i många fall mutar sig till från ministerier i Kabul. Extremexemplet är ett distrikt i Badakshan som på så vis fått tre distriktschefer, vilket skapar nya motsättningar.

Regeringen i Kabul har i många fall försökt få bort det gamla gardet. Metoderna kommer enligt de med insyn i realpolitiken inte alltid från någon handbok i demokratiutveckling. Vid ett flertal tillfällen har situationer "uppstått" för att få bort en lokal makthavare. Det senaste fallet är i Herat. Där attackerade den lokale krigsherren

Fyra av Kabuls cirka 60 000 gatuarbetande barn. Barnen måste arbeta i stället för att gå i skolan. Annars skulle familjerna svälta.

Amanullah (som varit på de flesta sidor under krigsåren) guvernören och krigsherran **Ismael Khan** och drev honom nästan från makten.

Då flögs trupper från den lilla nybildade afghanska armén in med amerikanska rådgivare och återställde ordningen.

Strax därefter avsattes Herats starke man, som nu framstår som svag. Han begåvades sedan med en mindre betydelsefull ministerpost i den nya regeringen i Kabul. Ismael Khan har tidigare vägrat att acceptera erbjudna poster bortom sin lokala maktbas.

Tvivelaktiga garantier

På flera håll har processen att göra sig av med en lokal maktthavare inlett med att poliser från den nyutbildade polisen i Kabul flögs in för att återställa ordningen. I t ex Mazar-i-Sharif bröts general **Dostums** makt och han ersattes med generalen **Atta** som blir guvernör i provinsen. Dostum var tidigare nära allierad med president **Karzai** mot Atta.

Att det är svårt att bli av med dem som grep makten 2001 beror bland annat på att dessa under ett par år gjort sig enorma förtjänster på narkotikahandeln, som nu misstänks inte bara bekosta deras privata militser och stora villor utan även deras omvandling till demokrater som ställer upp i val.

Därför låter det något tvivelaktigt när guvernörer och andra mäktiga män med närmast totalt monopol på heroinexporten från flera provinser i dag står som garantier för att opiumodlingen stoppas i deras områden.

I dagens situation är det svårt att införa och försvara en fungerande demokrati där mänskliga rättigheter respekteras. Först måste den afghanska nationella armén ha nått full styrka på 70 000 man (i början av februari 2005 21 000 man, varav 17 800 genomgått sin träning) och den nyrekryterade nationella polisen finnas på mer än på

ett fåtal ställen och avlöst de mer eller mindre kriminella element som kallar sig för poliser.

De som skall upprätthålla lag och ordning är de som systematiskt begår övergreppen på medborgarna.

Här finns dock en ljuspunkt. Möjligtvis en tillfällighet som har samband med att det är valår. En del av brotten mot mänskliga rättigheter som har uppmärksamats på sista tiden har minskat.

– Vi gör en del nytta. De som begår brotten vill inte hamna med namn i någon människorättsrapport i Kabul som skulle kunna förstöra deras framtida karriär, säger en FN-anställd som arbetar med mänskliga rättigheter.

Men orosmolnen är inte bara på den politiska och militära himlen. Både staten och befolkningen har stora ekonomiska problem. Torkan fortsatte under 2004 på sitt sjätte år i söder, väster och sydost. Antalet människor som har stora svårigheter att klara av sin egen matförsörjning steg från 3,8 miljoner människor 2003 till 6,8 miljoner 2004.

Detta gör att det (hur vällovt det än kan låta) är problematiskt att genomföra den stora omtalade kampanjen mot opiumodlingen. Basfödan vet är olönsamt att odla och bönderna är i många fall skyldiga opiumhandlarna pengar. Om de inte kan betala måste de ofta lämna sin jord till nar-

kotikahandlarna, som riskerar att bli ändå mäktigare tack vare kampanjen. Dessutom riskerar den att göra stora grupper mer fiendligt inställda till regeringen i Kabul än de redan är. Det är en potentiellt fiendlig befolkning på 356 000 opiumodlande familjer.

Demobilisering går trögt

Demobiliseringen av de officiellt erkända militära styrkorna runt om i landet går långsamt. 38 000 av de av FN uppskattade 50 000 milismännen hade avväpnats i början av februari.

Därtill finns ett otal miliser finansierade av lokala maktmissbrukande maktthavare, som står för brotten mot de mänskliga rättigheterna. Dessa ingår inte i demobiliseringskampanjen. Hur mycket milis som finns är oklart. Däremot är det helt klart att de efter ett kvartssekel av krig och konflikt är betydligt mer erfarna än de unga nya rekryterna i den afghanska nationella armén.

Korruptionen har enligt alla bedömare nått nya djärva höjder och allt anses kunna köpas för den som har råd att betala.

De kommande distrikts-, provins- och underhusvalen kan delvis betraktas som diskutabla med tanke på att det inte genomförts någon ordentlig folkräkning och att de lokala maktthavarna har metoder att skrämra folk att rösta som de vill utan att valövervakare kan hindra dem mer än vid valurnorna.

Det som trots allt ger hopp inför framtiden är att folk i gemen (även om en stor del vid det här laget är desillusionerade på grund av den långsamma utvecklingen och återuppbyggnaden och bristen på anständiga ledare) fortfarande resonerar och tänker i termer av rätt och fel precis som i ett land som Sverige som har en avsevärt längre parlamentarisk tradition.

Börje Almquist, text och foto

Börje Almquist är journalist och fotograf och har arbetat som informatör vid Svenska Afghanistan-kommitténs huvudkontor i Peshawar och Kabul åren 1999–2004. Han har rapporterat från och om Afghanistan sedan 1982.

Vinterkörden krävde många barns liv

□ Många barn har dött i samband med den stränga kylan, som tillsammans med stora snöfall isolerat många människor i Afghanistans norra och centrala regioner i vinter.

Hälsövarsminister **Amin Fatimie** säger att hundratals barn avlidit av sjukdomar som utlösts av den bittra kylan. Han berättade också att en oroande utveckling är

att många föräldrar börjat ge sina barn opium för att lindra deras smärtor.

Kraftiga snöfall har också isolerat delar av landet, och risken är stor att det verkliga antalet som avlidit är mycket högt.

Barnadödligheten i Afghanistan är en av de högsta i världen. Nästan vart fjärde spädbarn avlider innan de fyllt fem år.

IPS

Hindufundamentalismen på tillbakagång

Kolkata 13 februari 2005

Indisk politik genomgår just nu en osedvanligt fridfull period. Alla valresultat har den senaste tiden klart gått emot det högerinriktade hindufundamentalistiska lägret (med BJP i spetsen), och utsikterna verkar ringa att lyckan skulle vända. Detta gör att både de styrande partierna och oppositionen tenderar att föredra dvala framför skrikighet.

Den 3 februari gick Haryana till delstatsval, och likaså vissa valkretsar i Bihar och Jharkhand. Resultaten därav blir inte klara förrän efter att ytterligare två valomgångar genomförts senare i februari. Men BJP har inte mycket att förvänta sig av dessa uppgörelser. Partiet led ett svidande bakslag när en kongresspartiled regering den 2 februari svors in i delstaten Goa, efter att den tidigare BJP-ledda regeringen avskedats av delstatsguvernören under något kontroversiella omständigheter. Inte långt dessförinnan hade samma regering vunnit en förtroendeomröstning i delstatsparlamentet, något som dock ifrågasattes av talmannen på lösa grunder.

Fundamentalism tappar grepp

Samtidigt pekar också utvecklingen inom andra områden på att hindufundamentalismens (kommunalism kallad i indiskt språkbruk) lockelse håller på att tappa sitt grepp om folk. På sistone har människor i stort sett ignorerat BJP-ledares maningar att

ställa upp i manifestationer som varit tänkta att demonstrera kraftfullt stöd för deras religiöst-fundamentalistiska demagogi gentemot maktavarna.

I Bihar, landets näst folkrikaste delstat belägen i det så kallade hindi-bältet, har BJP praktiskt taget trängts undan helt av de tre politiska krafter som kämpar om makten, nämligen **Laloo Yadavs** Rashtriya Janata Dal (RJD), kongresspartiet och **Ram Vilas Paswans** nybildade parti Lok Janashakti Dal (LJD). Och genom att LJD gått i allians med Janata Dal (United) har faktiskt BJP förlorat all betydelse.

I Jharkhand har fyra års odugligt styre av BJP-chefsministrar kraftig underminerat partiets trovärdighet. Den här gången är det en allians mellan Jharkhand Mukti Morcha (JMM) lett av adivasi-ledaren **Shibu Soren**, och kongresspartiet som kämpar mot en allians av RJD och vänsterpartierna, och båda allianserna utmanar BJP. I Haryana slutligen utkämpas en kunglig batalj mellan delstatens traditionellt dominerande jat-kast, samlad bakom partiet National Lok Dal (lett av **O P Chautala**), och kongresspartiet. Även här reducerande BJP till ingenting.

På riksplanet är emellertid den osäkra alliansen mellan det styrande kongresspartiet och de understödjande vänsterpartierna allttjämt en allvarlig källa till oro. Från såväl kongresspartiet som vänsterns företrädare hörs stundtals kritiska röster som slår fast deras respektive självständiga håll-

FOTO: S. R. RAGHUNATHAN/FRONTLINE

ningar, även man undviker att ställa till så mycket trassel att koalitionen kommer i gungning. Helt klart är att båda parter vill lägga sig om att indirekt rättfärdiga de allierades självständighet.

Den bisarra utvecklingen i södra delen av landet efter att **Sri Jayendra Saraswati**, överhuvud för en av de allra mest respekterade hinduiska religiösa ordnarna, greps och åtalades misstänkt för delaktighet i mord, är anmärkningsvärd. Inte bara för hur betydelsefull personen var som greps utan framför allt för den relativt ligkiltiga reaktion som gripandet väckte bland flertalet hinduer i landet. Det rörde inte upp himmel och jord. Det var en välkommen kontrast mot den våg av religiös fundamentalism som man kanske kunde ha förväntat sig.

Långt borta från den djupa södern, i tempelstaden Ayodhya, hördes den 2 februari "tempelklockornas klang smälta samman med ljudet av gevärsskott" när rivaliserande abbotar, *mohantas*, helt öppet gjorde upp om kontrollen över templet tillgångar. Det var helt visst inte första gången, utan är ett återkommande fenomen. Som en tidning uttryckte saken: "Minst 350 medborgare i Ayodhya, varav de flesta förestår tempel-fonder, har skaffat sig vapenlicens".

Fortsatt stark tillväxt

Regeringen i New Delhi, ledd av **Manmohan Singh** – Indiens mest berömda ekonom – har fått mycket beröm för den industriella tillväxten i landet. Under det innevarande budgetårets första nio månader noterades en tillväxt på 8,4 procent, och det finns också tecken på att inflationsnivån är på väg neråt.

Det kan också noteras en välkommen minskning av kapprustningen mellan Indien och Pakistan. Detta sedan Pakistan tycks ha accepterat den verklighet som finns med en obalans i ländernas militära slagkraft (till Indiens fördel). Den pakistanske ambassadören i USA förklarade nyligen i Washington: "Vi accepterar obalansen som finns" och tillade att Pakistan

Positiv utveckling av indisk-pakistanska relationerna. Indiens utrikesminister **K Natwar Singh** besökte Pakistan i början av februari och förhandlade med sin pakistanske utrikesministerkollega men framförallt med president **Musharraf**. Det resulterade oväntat i en uppgörelse om att starta busstrafik mellan det delade Kashmirs båda huvudstäder **Srinagar** och **Muzaffarabad** med start redan den 7 april. Beskedet hälsades med jubel i Kashmir och som här fyrverkerier i Srinagar.

FOTO: REUTERS

endast har för avsikt att hålla det hela på en hanterlig nivå. En inställning som med säkerhet kan bidra till att spänningen mellan länderna inte eskaleras i onödan.

Indien å sin sida kan dock inte sägas ha gjort mycket för att återgälda Pakistans vänskapsbevis. Landet gör sig i stället redo att under de närmaste 5-6 åren skapa ett nytt omfattande missilförsvar. Det kommer att medföra avsevärda investeringar i ny teknologi som måste testas och fulländas. Regeringen går också vidare med planerna på att utveckla stridsflygplan i mellanklassen.

Kanske som ett sätt att söka balansera denna upprustning har samtidigt den indiske utrikesministern **K Natwar Singh** uttryckt förtroende för att det under lång tid framförhandlade sydasiatiska frihandelsavtalet snart ska träda i kraft, och att detta ska leda till ytterligare steg gentemot en bredare och tätare integration av regionen.

Vägrar acceptera utmärkelse

Ännu en bisarr utveckling på sistone utgörs av ett ökat antal personer som valt att tacka nej till att ta emot Lotus-priset (*Padma Awards*), Indiens förnämsta utmärkelse som delas ut av presidenten en gång om året till framstående medborgare för förtjänster av olika slag. Bland orsakerna till att folk vägrar ta emot priset nämns eller antyds bland annat politiska överväganden, att andra enastående individer förbigåtts och på iögonfallande diskrepanser i urvalet av pristagare.

Att en viss tanklöshet råder kring vem som utses till pristagare går inte att förneka. Och under alla omständigheter har dessa utmärkelser aldrig hälsats med jubel från allmänhetens sida. Eftersom den indiska konstitutionen förbjuder utdelandet av ordnar och statsutmärkelser så har Padma-priset, som därför betraktas som en slags ersättning, aldrig fått mycket av hedersfylld status i allmänhetens ögon.

I förbigående kan för övrigt nämnas att premiärminister Manmohan Singh har valts ut att ta emot en hedersutmärkelse från universitetet i Oxford. Han har redan sedan tidigare hedersdoktorat både därifrån och från universitetet i Cambridge. Tilläggas ska att universitetet i Oxford vägrade ge sådana hedersbetygelser till såväl **Margaret Thatcher** som **Zulfiqar Ali Bhutto** när de var premiärministrar i Storbritannien respektive Pakistan, på grund av deras odemokratiska meriter.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

300 000 hemlösa när Mumbai river slummen

Förstörelsen efter att schaktmaskiner plöjt igenom slumområdet i Mumbai är total. De boende i området fick aldrig någon varning utan tvingades springa för att komma undan. Närmare 300 000 människor i Mumbai har blivit hemlösa i samband med en kampanj mot slummen i staden, som betraktas som Indiens finansiella centrum.

Miloon Kothari, oberoende rapportör om bostadsfrågor för FN:s människorättskommission, kallade rivningen för "den mest brutala demoleringsinsatsen på senare tid", i samband med ett besök i området i januari.

Fler än hälften av jättestaden Mumbais 12,5 miljoner invånare lever i slumområden, och överallt i staden slår människor läger på trottoarerna. Av stadens mark utgör tio procent slum.

När Mumbai stod värd för World Social Forum, WSF, i januari 2004 fick besökare som anlände till stadens internationella flygplats en inblick i de stora skillnader som råder i landet, eftersom vägen ut till flygplatsen kantas av slumbebyggelse.

Då talade och skrev man mycket om hur globaliseringen bidragit till att öka klyftorna i Indien. Många människor på landsbygden tvingas söka sig till städerna för att överleva och hamnar i slummen.

Stryks från röstlängderna

Ett år senare verkar myndigheterna ha funnit en snabb och enkel lösning på problemen: de river slummen.

Lokalmyndigheten Bombay Municipal Corporation, BMC, har samtidigt begärt att namnen på de personer som bott på de illegala adresserna ska strykas från röstlängderna. Enligt BMC:s egna beräkningar har hittills 70 000 familjer blivit vräkta från sina hem.

Rivningarna, som inleddes i början av december, utförs i ett utvecklingsprogram med syftet att – enligt delstatsministern **Vilasrao Deshmukh** "förvandla Mumbai till ett nytt Shanghai".

Upp emot tre miljoner människor kommer att bli bostadslösa om myndigheterna fullföljer sina planer att riva alla slumbostäder som tillkommit efter 1995.

– Det som pågår är ett tydligt övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, säger **Hosbet Suresh**, tidigare domare i högsta domstolen och nu medlem av Indian

Populära Shalimar Restaurant på Mohd Ali Road blev också offer för rivningsvägen i Mumbai.

FOTO: INDIAN EXPRESS

People's Tribunal, som granskar rivningarna.

– Myndigheterna må vara i behov av mark, men Indien har undertecknat FN:s resolution om mänskliga rättigheter. Och enligt internationella humanitära lagar kan de inte förstöra människors hem utan att ge dem alternativa bostäder, säger Suresh till IPS.

I januari månad demolerade en armé av schaktmaskiner tusentals slumbostäder för att röja väg för 350 hektar mark. Aktionen genomfördes under tung polisbevakning.

Upprörda över löftesbrott

De röjda områdena avstyckas med taggtråd och vakter finns utplacerade för att se till att ingen återockuperar marken, trots att de hemlösa finns kvar utanför och inte har någon annanstans att ta vägen.

Sluminvånarna är upprörda eftersom Kongresspartiet under valkampanjen i höstas lovade att alla skjul som byggts innan år 2000 skulle legaliseras.

– Denna regering kom till makten genom våra röster – de har förstört våra hus, ge oss tillbaka våra röster, säger **Kaushalaya**, socialarbetare från hjälporganisationen Shehar Vikas Manch, i samband med en allmän hearing om rivningarna.

Enligt **Amrita Goswami** från organisationen Youth for Unity and Voluntary Action, som arbetar för sluminvånare, var fler än 39 000 av de slumbostäder som som rivits uppförda mellan 1995 och 2000.

Bland delar av medelklassen finns dock ett stöd för rivningen av slummen. I den gruppen finns det människor som betraktar sluminvånarna som kriminella som bekostas av skattebetalarna. **Darryl D' Monte**, välkänd aktivist i bostadsfrågor vänder sig dock mot den attityden.

– Alla de som kritiserar de hemlösa för att vara en börda bör betänka hur många tjänster dessa olyckliga människor utför åt de rika, säger D' Monte.

Sandhya Srinivasan/IPS

Högt spel av kung Gyanendra som tar makten från politikerna

Drygt två år efter att kungen upplöste parlamentet och själv utsåg premiärminister, går han nu ett steg vidare och tar själv ledningen för sin egenmäktigt utsedda ministär. SYDASIENS Leif Bjellin sammanfattar läget efter maktövertagandet.

Enligt vissa analytiker inte helt oväntat, men för många lite väl snart inpå utnämningen av en ny ministär, avsatte den 1 februari i år Nepals självsvåldige kung Gyanendra den koalitionsregering han själv utnämnt ett halvår tidigare.

Skälet till att kungen i juni förra året lät tillsätta Sher Bahadur Deuba som premiärminister för en andra gång angavs då vara att hans föregångare som premiärminister, Lokendra Bahadur Chand och Surya Thapa, varit oförmögna att lösa maoistkrisen. Deubas regering blev alltså den fjärde under de drygt två års tid som gått, sedan kungen upplöste parlamentet.

Oddsens att kunna utträta något bestående var dock inte de bästa för den oheliga allians av partier som Deubas regering kom att bestå av. Att samla kungatrogna, extremkonservativa och kommunister kring ett gemensamt agerande i frågor som rör konstitutionen (som är en huvudfråga i för-

handlingarna med maoisterna) är näst intill dömt att misslyckas.

Med premiärministern Deuba i ledningen hade en regering nu åter misslyckats med att komma till rätta med maoiströrelsen och få till stånd allmänna val. Så löd åtminstone det formella motivet från kungens sida för att den 1 februari avsätta alla ministrar och själv ta ledningen för en nyutnämnd ministär.

Det var alltså andra gången kungen avsatte Deuba, sin egenhändigt tillsatte premiärminister. Ingen ny premiärminister ska tillsättas denna gång, utan regeringen ska ledas av kungen direkt. Kungen blev därmed i ett drag både statsöverhuvud och statschef, det vill säga enväldig härskare.

Väl förberedd statskupp

Kuppen, för det är vad det handlar om trots att kungen själv inte vill kännas vid att så är fallet, var uppenbarligen väl förberedd. Märkligt nog deklarerade kungens presssekretariat tidigare på morgonen den 1 februari att kungen senare under dagen skulle göra en "Royal Announcement". Och kvällen före hade kungen enskilt mött premiärministern Deuba och olika säkerhetschefer, men inget hade läckt ut från mötena.

Bara några timmar efter att kungen i TV tillkännagett sitt agerande, hade militär och

polis full kontroll över tillfartsvägar till huvudstaden Kathmandu, flygplatsen, telekommunikationscentra, radio och television och de flesta tidningar. Dessutom försettes i stort sett hela den tidigare regeringen i husarrest, liksom en del andra inflytelserika fackföreningsledare, lobbyister och opinionsbildare. All kommunikation med omvärlden bröts totalt och kom först efter drygt en vecka att öppnas igen.

Det gick första tiden efter kuppen varken att ringa eller mejla till Nepal och de sporadiska rapporter som kom därifrån hade av allt att döma nått ut genom satelittelefoner. De första dagarna fick inte heller internationellt flyg landa i Kathmandu, vilket emellertid nu är möjligt igen, även om flera flygbolag ställt in sina flygningar till Nepal.

Kungens och militärens kontroll över medier och kommunikation var så effektiv, att en av maoisterna sedan länge utlyst generalstrejk kom av sig, då det blev helt omöjligt att samordna strejken. Maoisterna brukar nämligen då och då demonstrera sitt inflytande genom att proklamera strejker, vilka oftast efterleves, mer eller mindre av rädsla för repressalier.

Med full kontroll över alla medier – enligt många den hårdaste censur Nepal någonsin haft – omöjliggjordes varje ansats till protest och motstånd. Partierna skulle

Dagboksanteckningar från en statskupp

□ Tisdag 1 februari 2005:

Vid 10-slaget på morgonen förklarar kung Gyanendra i Nepal att han avskaffat parlamentet och tagit över makten i landet. Det blir en sen frukost, så jag missar det TV-tal han hållit. Tydligt så har han klargjort sin avsikt att hålla makten ett antal år för att lösa de problem som korrumperade politiker inte lyckats lösa.

En första tanke slår mig. Är detta en makthungrig och ärelysten kung som med militär hjälp tagit makten eller är Gyanendra den vänlige diktatorn personifierad?

Internet, samtliga telefonlinjer och mobilnät är nedstängda. Det är i praktiken omöjligt att komma i kontakt med omvärlden utanför Nepal. Detsamma gäller naturligtvis även i Nepal där ingen verkar veta vad som försigår i andra delar av landet.

Det står klart att pressfriheten är begränsad, men det är fortfarande oklart om det är tillfälligt eller om kungen även framöver tänker kontrollera det som sägs och

skrivs i Nepal. Strejk har sedan tidigare utlysts, men beräknas nå full effekt först under morgondagen. Den är däremot ingen protest mot maktövertagandet, utan har utlysts redan tidigare. Kanske använder kungen strejken för att vinna tid? Kombinerat med obefintlig kommunikation blir den måhända ännu en sak som försvårar för en demokratisk opposition att gå på offensiven?

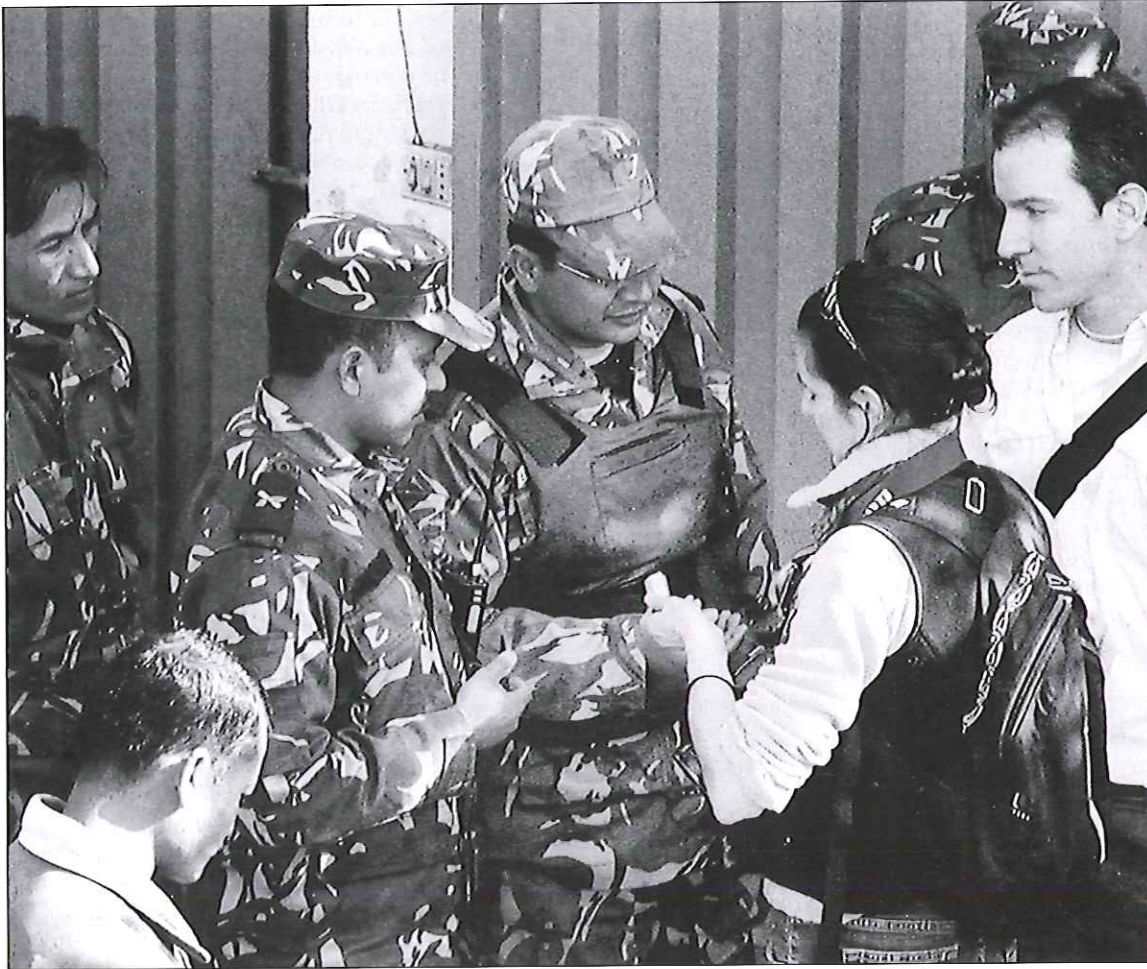
Under kvällen är det fortfarande osäkert hur inrikestrafiken (bussarna) kommer att påverkas. Flygplatsen är stängd och samtliga flyg inställda. De som vill ta sig ur landet måste försöka landvägen.

Katmandu stänger tidigt i dag. I restaurangen följer kyparna kungens tal i TV, medan de västerlänningar som samlats där ber om översättningar. Nepaleserna verkar osäkra på vad maktövertagandet kommer att innebära. De är avvaktande. Det är uppenbart att de är djupt missnöjda med det demokratiskt tillsatta parlamentets arbete,

men de litar samtidigt inte på att det blir ett dyft bättre med kungen.

En kypare menar att landet dras med en rad problem, varav de mest uppenbara är det bristfälliga utbildningsväsendet, den undermåliga sjukvården och bristen på visioner och utveckling. För den som är rik kan allt ordnas privat, men för det stora flertalet är situationen bedrövlig, fortsätter han. Han verkar inte lita på kung Gyanendras förmåga att göra något åt problemen, men hoppas ändå eftersom situationen hitintills varit ohållbar. Med ett politiskt system som är genomkorrumpat och där politikerna inte gör något för att förbättra för befolkningen är ett maktövertagande, hur odemokratiskt det än må vara, kanske att föredra.

På gatorna syns militären. I varje gat hörn och rondell står välbeväpnade grupper. På andra ställen sitter de i sina transporter. Ett antal pansarfordon skyttar också. Det är lugnt.

Nepalesisk polis beslagtar fotografiskt material från utländska journalister på plats i Kathmandu efter statskuppen.

FOTO: AP

annars lätt kunna mobilisera en halv miljon människor på Kathmandus gator. Säkerhetstjänsten gavs tillåtelse att avlyssna telefoner och inget som kunde störa maktövertagandet publicerades. Detta förhindrades effektivt av de arméofficerare

som stationerades på samtliga tidningsredaktioner.

Ännu två veckor efter kuppen hade inga kommentarer kring kuppen stått att läsa i någon nepalesisk tidning. Ute i provinserna dröjde det över en vecka innan radiosänd-

rens agerande (en förordning som infördes samma dag som den nya regeringen under kungens ledning installerades).

Två veckor efter kuppen arresterades också Nepal Congress' (NC) taleskvinna

VÄNDI

□ Onsdag 2 februari:

Bussen står stilla. Passagerarna vet ännu inte om det är möjligt att ta sig ur Kathmandudalen, eller om vägnarna stängs.

Efter ett par timmars väntan kommer beskedet att vägen är öppen och bussen börjar sakta rulla ut från Kathmandu. Den stannar igen då vi når en liten by strax utanför huvudstaden. Här börjar den milslånga kön upp till vägspärren där militär kontrollerar fordonen.

All kommunikation är fortfarande omöjliggjord, men utanför en affär ser jag *The Himalyan* som har maktövertagandet som toppnyhet. Pressen finns alltså med på ett hörn, men det sägs att allt material förhandsgranskas.

Kön rör sig sakta. Lastbilar, bussar, minibussar och motorcyklar. De drygt två milen upp till vägspärren tar ungefär tre timmar. Där kikar en gladlynt militär igenom bussen och vinkar oss förbi. På andra sidan krönet väntar en lika lång kö på att få komma in i Kathmandudalen.

Framför mig sitter en nepales med sin japanska flickvän. Han ska presentera hen-

ne för sina föräldrar i Chitwan. Eftersom telefonerna är avstängda har han ingen uppfattning om hur läget är där. I Chitwan finns maoisterna och han är en smula orolig att maktövertagandet lett till stridigheter. Han vet inte. Ingen verkar veta.

När vi väl når hotellet har mörkret lagt sig. Föreståndaren, en man som inte ser ut att vara äldre än 25, förklarar att nepaleser inte gillar demokrati. För tillfället är det inget bra system för Nepal, säger han och räknar upp allt politikerna misslyckats med. När alla politiker bara tänker på sig själva så är det lika bra att kasta ut dem, resonerar han.

Men inte heller han tror riktigt på kungens godhet. Han är kluven inför situationen. Samtidigt är han irriterad över problemen det medför. Det är svårt nog att få hit turisterna. Elen stängs av emellanåt och de återkommande strejkerna skrämmar bort folk. När alla kommunikationer är avstängda kunde situationen knappast vara sämre.

□ Torsdag 3 februari:

Det ryktas att telefonerna kommer att vara öppna mellan 22.00 och 24.00, men bara för inrikessamtal. Jag har haft tre intressanta samtal med nepaleser om det politiska läget. Mest intressant var att de alla företrädde vitt skilda ståndpunkter.

Den första verkade ha en jaha-attityd. En slags uppgivenhet, eller apati. Jo, det är massor som är fel i Nepal och parlamentet gjorde inget gott för landet, men varför skulle det bli bättre med en kung av diktatormodell? Men blir det bättre är det ju bra. Efter hand som han berättar om sin egen situation inser jag att statskuppen bara är en obetydlig del av hans vardag.

På sitt lilla hotell har han 13 anställda. Hotellet överlever på turisterna som kommer hit för att rida elefant genom djungeln, men de senaste åren har de politiska spänningarna tilltagit. Gerillan kräver pengar av de turister de möter. Hans levebröd flyr. Turismen hit har, under bara några år, minskat med minst 60 procent. I dag är det nästintill tomt. Samtidigt som gästerna för-

VÄNDI

FORTS.

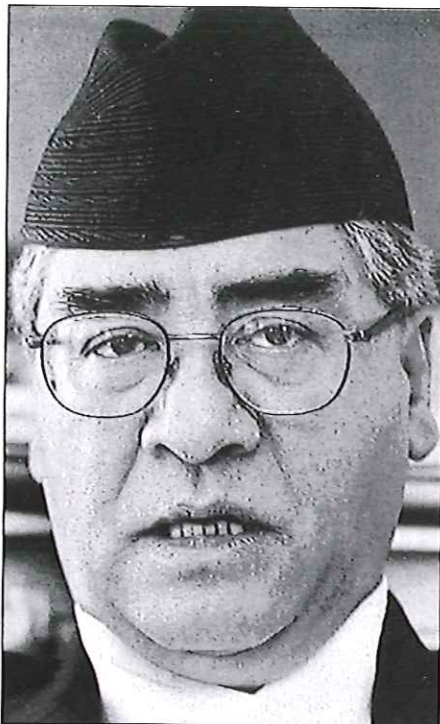
Arjun Narsingh, då hon ansågs ha en central roll i de planerade fredliga demonstrationer som avsågs hållas på Demokratidagens firande den 18 februari. Nepal Congress' partiledare Girija Prasad Koirala hålls fortfarande i husarrest och kan inte leda protesterna, men får på olika vägar ut uppmaningar till protester och nationell samling.

En lång rad andra begränsningar infördes också, effektivt hindrande protester mot kuppen. Således hävdades konstitutionens regler om frihet att uttrycka sig i tal och skrift, liksom mötesfrihet och egendomsfrihet. Det senare ses som en taktisk åtgärd för att kunna konfiskera egendom från dem bland de avsatta politikerna som i kommande undersökningar befinner sig skyldiga till korruption.

Kung Gyanendra hade nämligen ett par dagar efter kuppen deklarerat sin avsikt att klämma åt fuskarna bland de avsatta politikerna och förklarat deras tillkortakommande med att de (de avsatta politikerna) bara ägnade sig åt internt käbbel och åt att till varje pris berika sig själva. Detta är något som allmänhet och press länge hävdade och nu gör sig alltså kungen populär genom att påstå sig vilja komma till rätta med fenomenet.

Populistiska program

Andra populistiska inslag utgörs av ständiga deklARATIONER från nya regeringens och kungens sida om att man ska hårdtsatsa på att öka välståndet i landet. En speciell kommission ska tillsättas inom kort för att hantera frågan, men redan nu talas om att småskalig industri ska gynnas, bevattningsprogram igångsättas och program för att modernisera jordbruket likaså. Vällovligt och

Avsatte premiärministern Sher Bahadur Deuba.

FOTO: GOPAL CHITRAKAR/REUTERS

populistiskt. Dock har ännu inte någon strategi tillkännagjorts för hur man ska hantera problemet med det maoistiska upproret i landet.

Gyanendra må ha aldrig så ädla motiv för sitt handlande, men bland nepaleser som över huvud taget kan förväntas ha någon åsikt om saken, är hans agerande ett gravt åsidosättande av demokrati och konstitution. Nepaleser har efter fjorton år med flerpartisystem och demokrati definitivt vant sig vid och fått smak för detta, trots anklagelser om politikernas korruption, ineffektivitet, konspirationer och makthunger. På fjorton år har man sett tretton premiärministrar komma och gå. Likaså har man

sett hur förmögenheten vuxit hos politiker på alla nivåer. Men det är också i kraft av de demokratiska rättigheterna som exempelvis fackföreningar kunnat etableras, vilka definitivt inneburit förbättring av standard och arbetsvillkor för stora grupper.

Utåt sett verkar den nya ministären, "Nepals kungliga junta" kallad av en nyhetsagentur, sammansatt av politiker från alla större grupperingar och partier, vilket säkert avser att skänka ökad legitimitet åt statskuppen. Av allt att döma är detta dock en chimär, då samtliga ministrar man vet något om är uttalat kungatrogna. Detta gäller till exempel nye sport- och utbildningsministern, kommunisten (!) Radha Krishna Mainali, liksom informationsministern Tanka Dhakal, en gammal panchayat-anhängare (det partilösa och kungaenväldiga systemet före 1990).

I och för sig har debatten i Nepal det senaste halvåret mycket handlat om att förmå kungen att skapa en gemensam front med partierna i syfte att hantera maoistfrågan. Problemet har därvid varit att förmå landets största parti, National Congress (NC), att delta i samarbetet. Partiet har konsekvent inte hörsammat kungens inbjudan att delta i regeringssamarbetet med hänvisning till det okonstitutionella förfarandet kungen tillsatt regeringen på.

Till synes verkar nu alltså kungen själv ha skapat den efterlysta koalitionsregeringen, men då ska man veta att flera av de nyutnämnda ministrarna är mer eller mindre avhoppare från sina respektive partier, eller bara till namnet tillhör ett parti.

Men det är inte bara makthungria avdankade politiker som stödjer kungen. Dagarna efter kuppen sågs i de få och censurerade tidningar som kom ut, annonser från en del större företag som lovordade

FORTS.

svinner måste han sänka priset för dem som är kvar. Konkurrensen kräver det, alltså sänker han priset med 50 procent.

Och ibland försvinner el och telefonförbindelser. Ibland hotas byborna av gerillan. Honom kräver de på 200 000 nepalesiska rupies (drygt 20 000 sek). Det finns inte en chans att han kan få fram sådana pengar utan ett banklån, säger han. Den här statskuppen är bara ännu en av alla de olägenheter som får hans kunder att packa sina väskor och dra. Han tror inte att maktskiftet kommer att lösa hans problem, men hoppas ändå tyst att kungen faktiskt lyckas lösa landets problem. Annars går han snart under.

Den andra jag mött är en kvinna som tycker att diktatur är att föredra. När många ska komma överens om något så blir det bara en massa käbbel och i slutänden får man ett halvdant beslut som ingen trivs med, förklarar hon. Ett beslut som slutgiltigt bestäms av en person, allsmäktigt, är ett mycket bättre beslut eftersom det inte blir

en sörja av kompromisser. Är detta en snäll diktatur? Hon verkar tro det.

Den tredje och sista tycker tvärt om att kung Gyanendra är ett riktigt ärkesvin. Han är övertygad om att kungen ligger bakom massakern av den kungliga familjen 2001, där prinsen tog livet av hela sin familj och sig själv. Med både kung som prins döda steg Gyanendra in som arvinge till tronen. Mannen menar att kungen är en maktgirig typ som strävar efter total kontroll. Han måste bort.

Jag tänker tillbaks på Kathmandu. Där klänger sig arbetslösa trekking-ledare, knarkförsäljare och gatubarn sig fast vid en i en anda av ekonomisk desperation. De öser ur sig tragiska levnadsberättelser om våld, hunger och hemlöshet. Man behöver inte vara cyniker för att inse att mycket av det är professionellt tiggeribluffande, men kan verkligen hela stadsdelar fabricera sådana berättelser?

Det är trots allt riktiga ärr på gatpojkenes arm. Blev han verkligen knivskuren för att någon ville åt hans kex, eller har han gjort

det mot sig själv för att kunna tigga effektivare? Det är ekonomisk desperation i vilket fall som helst. Med turismen på kraftig nedgång ligger mångas försörjning i spillo.

□ Fredag 4 februari:

Telefonerna fungerar sporadiskt korta stunder på morgonen, eftermiddagen och kvällen. Dessvärre är de enbart öppna för inrikessamtal. Jag försöker få brittiska ambassaden att koppla mig till Sverige, men de kan bara få kontakt med Storbritannien. Mobilnätet, sägs det, kommer att vara avstängt i ett halvårs tid. Anledningen är tydligen att maoisterna är flitiga mobilanvändare.

I en bar träffar jag en engelsman som regelbundet åker till Nepal. Han anser att maktskiftet är välkommet, till stor del av samma anledningar som andra angett. Det avsatta parlamentet var en parodi på ett demokratiskt system. Det gjorde inget för att lösa landets grava problem och särskilt inte i fråga om maoisternas uppror. Brittens

kungens arresteringar, undantagstillståndet och blockad av kommunikationer. Det finns också sedan gammalt anhängare av absolut monarki i Nepal.

Dessa stödjer naturligtvis kungens agerande, trots att densamme i sitt TV-tal till folket försäkrade att mänskliga rättigheter ska respekteras, fred ska uppnås och effektiv demokrati återinföras inom tre år. Talet om tillfällig absolut monarki tycks man bortse ifrån och med hänvisning till den speciella situation landet befinner sig i är det bara en stark monark som kan lösa problemen.

Man tror således att USA säkert kommer att backa upp kungen i kampen mot maoist-terroristerna, likaväl som man backar upp Pakistans **Musharraf** i dennes kamp mot terror i sitt land.

Fördömmande reaktioner

Reaktionerna från omvärlden har emellertid varit allt annat än supportiva. Storbritannien avser bland annat att sluta bygga upp den antigerillastyrka inom nepalesiska polisen, som man arbetat med senaste året. USA fördömer officiellt maktövertagandet, men säger inget om den ganska omfattande militära hjälp man bistår med.

Indien fördömde också kungens kupp och menar att den spelar maoisterna i händerna. Och en framgång för maoisterna är allt annat än vad officiella Indien önskar, med den uppenbara risk för upptrappning av de maoistiska upproren i nordöstra Indien till följd. En rad andra länder gjorde genast likt Norge och kallade hem sina ambassadörer som ett uttryck för ogillande av kungens agerande. En vecka senare kallade EU-länderna och USA hem sina ambassadörer för, som det heter, konsultationer,

Kung Gyanendra. Makten tillbaka i hans händer.

FOTO: DEVENDRA M SINGH/APF

och ytterligare en vecka senare kommer officiellt fördömmande av kuppen och krav på återinstallering av det folkvalda parlamentet, liksom krav på frisläppande av personer som fängslats i samband med kuppen.

Endast Kina bland stormakterna har deklarerat att Nepal må välja sin väg själv och att man inte lägger sig i Nepals inre angelägenheter. Premiärminister **Aziz** i Pakistan verkade också ge uttryck för sin solidaritet med kung Gyanendra i hans kamp mot terroristerna, men det sätt han uttalade det på kan också tolkas som en varning till Indien att inte allt för mycket lägga sig i Nepals affärer och definitivt inte tolka ut-

vecklingen som vad som ibland refereras till som en "sikkimisering" av situationen.

I ett känsloladdat uttalande från maoistledaren **Prachandra** fördömdes kungens kupp. Han uppmanade alla krafter som var för folket att göra gemensam sak med maoisterna och störta kungen och införa republik. Maoisternas ståndpunkt kan synas lite märklig, då man tidigare vägrat förhandla med den avsatta regeringens speciella kommission för maoistfrågan, med hänvisning till att man ville tala direkt med den som har egentliga makten, alltså kungen.

Sant är emellertid att kommissionen av allt att döma inte hade egna befogenheter, utan alla beslut måste förankras hos kungen. Maoisternas officiella hållning till kungens kupp tas av några analytiker som uttryck för att de (maoisterna), som de själva hävdar, egentligen är för en parlamentarisk demokrati, fast det under rådande konstitution inte fungerar. En samling mellan de utmanövrerade partierna och maoisterna synes därför långt ifrån omöjlig.

I så fall kan en upprepning av 1990-rörelsen vara möjlig, då en folklig resning tvingade dåvarande kungen att ge efter för kravet på demokratisk parlamentarism. Sista veckan i februari i år sågs också i Nepal bildandet av en fempartisamling under måttet "med icke-våld för återgång till demokrati". De demonstrationer rörelsen genomför runt om i landet stoppas emellertid effektivt och ledare arresteras.

Kung Gyanendra spelar ett högt spel: Kan han hantera maoistfrågan lär han gå stärkt ur konflikten, men misslyckas han – eller det drar för långt ut på tiden – är inte bara hans egna utan även monarkens dagar räknade.

Leif Bjellin

syn på situationen är att kungen skulle göra mycket gott genom att befria landet från maoisternas härjningar. Han är säker på att kungen kommer att försöka utrota dem, och det är det enda rätta, anser han. Utrota varenda jävel.

Han fortsätter att ondgöra sig över maoisterna som, enligt honom, blivit allt aggressivare och hänsynslösa över åren. När många fattiga klandrar de rika för sina misslyckanden ligger de bra till för att rekryteras av maoisterna. Med vapen i hand kan de sedan hämnas upplevda oföretter och kräva pengar av bönder, småföretagare och turister. Alla vill berusas av makt och pengar. De som säger sig slåss mot förtryck blir snart själva förtryckare av den värsta sorten.

Engelsmannen hade överhuvudtaget inget gott att säga om maoisterna. Gång som terroriserar lokalbefolkningen, skjuter initiativrika småföretagare i sank och därtill kidnappar och avrättar måste utplånas. Sådana svin kan man inte förhandla med, säger han.

Ändå tyder mycket på att maoisterna faktiskt är beredda att förhandla med kungen. De vill avskaffa monarkin, men verkar ha större förtroende för kung Gyanendra än vad de haft för det nu avsatta parlamentet som de vägrat förhandla med.

□ Lördag 5 februari:

Hotellägaren viftar bort frågor om ny information om kuppen. Jag orkar inte bry mig om det längre, säger han och menar att han hellre lägger tiden på att hålla igång sitt företag så gott det går.

Jag förbereder min avresa.

□ Söndag 6 februari:

Resan till gränsövergången Sunauli är odramatisk. När kvällen är på väg att övergå i natt sitter jag på en restaurang i Gorakhpur i Indien och samtalar med en holländsk journalist. Han följde det hela i Kathmandu och har tillgång till högdjuren.

Landet är i en bedrövlig situation, säger han. De politiker som inte är korruperade hotas till livet av maoisterna. Om de inte

avgår tar maoisterna livet av dem.

Han berättar om det drygt 70-tal olika tortyrmetoder som maoisterna använder sig av. Han berättar om barn som tvingas se sina föräldrar förblöda när maoisterna huggit av deras lemmar. Han berättar om skenavrättningar, trasiga familjer på flykt, politiker som girigt enbart vaktar sina egna tillgångar och förödande nepotism. Redan före statskuppen var landet i ett kaostillstånd.

Slutligen försöker han sätta fingret på det mest grundläggande problemet. Det är den utbredda apatin, att ingen vill hjälpa sig själv och än mindre landet och sina medmänniskor. Utan något demokratiskt synsätt som genomsyrar de breda folklagren blir politikerna bara ännu en styrande adel som obehindrat roffar åt sig vad de vill ha. Utan visioner som inkluderar hela landet och engagerar alla kommer kaoset att bestå. Att kung Gyanendra skulle lyckas lösa dessa problem är han djupt skeptisk till.

Daniel Wilby

Spänt i Bangladesh efter Kibria-mordet

Den 27 januari mördades Bangladeshs förre finansminister Shah Mohammed Kibria under ett politiskt massmöte i Habiganj nordost om Dhaka. Ytterligare fyra personer dog i attacken. Mordet har lett till allvarliga oroligheter i landet.

Kibria tillhörde det nuvarande oppositionspartiet Awami League och var finansminister under regeringsåren 1996-2001.

Det politiska klimatet i Bangladesh präglas av motsättningar mellan de två största partierna BNP (Bangladesh National Party) och Awami League. Den nuvarande BNP-regeringen leds av **Khaleda Zia**, änka efter **Ziaur Rahman** som var president tills han mördades 1981. BNP styr landet i koalition med tre mindre partier. Två av dem har en framträdande islamsk profil, Jaamat-e-Islami och Islami Okiyo Joite. Det tredje partiet är en fraktion av Jatiya Party (Manzur-fraktionen).

Oppositionspartiet, Awami League, leds av **Sheikh Hasina Wajed**. Hon är dotter till Bangladeshs första president, **Mujibur Rahman**, som mördades 1975. Awami League är ett sekulärt parti och mer vänsterinriktat än BNP, som räknas som ett högermittparti.

I augusti 2004 genomfördes en granatattack mot Sheikh Hasina under ett massmöte i Dhaka. Sheikh Hasina överlevde men 22 människor dog, däribland **Ivy Rahman**,

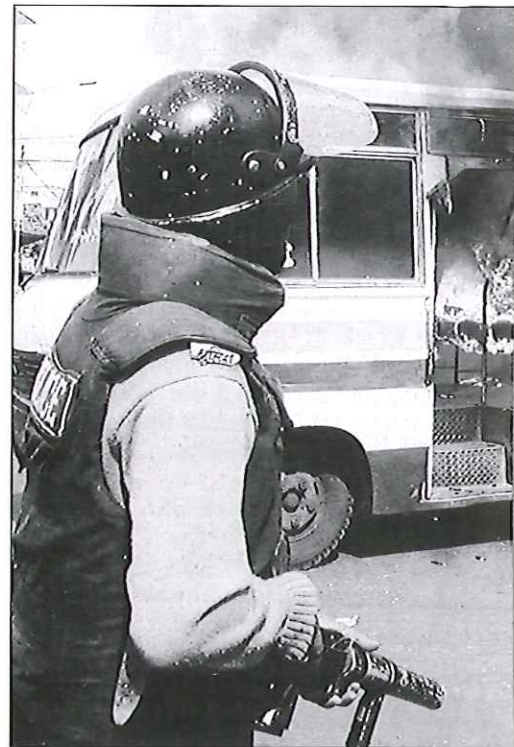
ledaren för Awami Leagues kvinnoförbund. Läget blev spänt med en del våldsamheter och generalstrejker (*hartals*) som följde.

Det senaste attentatet den 27 januari fick Awami League att reagera starkt. Från 29-31 januari utlystes en 60 timmars generalstrejk. Därefter följde under februari månad en 12 timmars generalstrejk och två stycken 36 timmars generalstrejker, bland annat den 14-15 februari. Dessutom har ett antal demonstrationer och protestmöten hållits.

10 000 poliser på gatorna

Läget har varit spänt under generalstrejkerna. Dock mindre våldsamt än vad många befarat. Under den senaste generalstrejken utlyste både BNP och Awami League massmöten och sammanstötningar mellan de olika anhängarna var väntade. Fler poliser än vanligt var utkommenderade på gatorna. Det talades om 10 000. Strejken genomfördes, men bara "sporadiska våldsamheter" förekom, som dagspressen uttryckte det. Det verkar mest ha varit sammanstötningar mellan polis och demonstranter. Ett stort antal oppositionsanhängare greps dock och en del skadades.

Awami League anklagar BNP att ligga bakom både attackerna i augusti och januari. Men BNP kontrar med att hävda att man är oskyldig och att Awami League drar nytta av situationen för egna politiska syften. I samband med båda attackerna anklagas regeringen även för att inte göra sitt yttersta för att hitta de skyldiga. Dock har regeringen begärt hjälp från amerikanska

Protesterna i Dhaka mot regimen inblandning i mordet på Kibria ledde till våldsamma kravaller.

FBI för att reda ut attacken mot Kibria.

Efter den senaste generalstrejken tillkännagav Awami League att inga fler strejker ska hållas under februari. Den 2 mars planerade dock oppositionen för ett massmöte i avsikt att protestera mot korruption, granatattacker, prishöjningar och med kravet att regeringen avgår.

Awami League har även hotat med att genomföra kontinuerliga generalstrejker tills så sker. Ett liknande ultimatum ställdes under våren 2004 när Awami League angav den 30 april såsom datum för regeringens avgång.

Bojkott av parlamentet

Något som ytterligare försvårar det politiska arbetet i Bangladesh är att Awami League bojkottar arbetet i parlamentet. Det nya parlamentsåret inleddes den 31 janua-

Engagerad forskare gästade Sverige

Abul Barkat, forskare och professor i ekonomi vid Dhakas universitet i Bangladesh gästade Sverige i mars. Han var inbjuden av avdelningen för hälsoekonomi vid Lunds universitet, och höll föreläsningar i Lund samt på Sida i Stockholm.

Barkat har sina rötter inom matematisk ekonomi, men hans intresse har glidit över till politisk ekonomi och utveckling. Han anser att det inom politiken är ekonomin som är intressant.

I hemlandet är Abul Barkat en flitig debattör. Han är engagerad i hälso- och utvecklingsfrågor och mänskliga rättigheter. Dessutom är han rådgivare för organisationen Human Development Research Centre. Sedan 2002 är han också generalsekretär i Bangladesh Economic Association.

Nyligen omvaldes Barkat för ytterligare en period.

Enligt honom beror hans ställning på att han håller sig utanför partipolitiken. Det innebär dock inte att Abul Barkat är opolitisk.

– Jag är för ett "folkparti", ett parti som fattar politiska beslut i folkets intresse. Jag är för folket och för självständighet. Dessutom är jag anti-fundamentalist. Ett parti som fattar politiska beslut som är till nytta för befolkningen kan jag stödja.

Därför kan Abul Barkat inte stödja de nuvarande partierna i Bangladesh. Både ekonomin och politiken har genomgått en kriminalisering och fungerar därmed inte i folkets intresse. Eftersom kriminaliteten är så utbredd fungerar det inte som det ska.

Det finns en konstitution och lagar och de ska följas. Konstitutionen bär Abul Barkat ständigt med sig.

Trots de ekonomiska och politiska problemen, tillsammans med befolkningsökning, hälsa, fattigdom och en ökande religiös fundamentalism är Abul Barkat positiv. Det som behövs är ärliga politiker som både följer lagar och ser till att de följs. Abul Barkat nämner de landlösa människorna på landsbygden i Bangladesh som exempel.

Enligt lagen har de landlösa rätt till så kallad *khas*-land, till exempel nybildad mark efter översvämningar. Samtliga landlösa hushåll skulle kunna få tillgång till en tredjedels hektar om lagen efterlevdes.

Sådana exempel får Abul Barkat att se

i mordet den 27 januari på före finansminis-

FOTO: MOHAMMAD SHAHIDULLAI/REUTERS

ri med att ajourneras då det inte var beslutsmässigt. Av de 300 ledamöterna krävs att minst 60 ska vara närvarande.

Under den senaste tiden har också det näst största oppositionspartiet, forne diktatorn Ershads Jatiya Party-fraktion, deltagit i bojkotten. Främsta anledningen till ajourneringarna har dock varit att ledamöter från regeringskoalitionen uteblivit.

Ytterligare en konsekvens av den senaste månadens händelser är att det trettonde toppmötet inom SAARC, den sydasiatiska regionala samarbetsorganisationen ställdes in. Mötet skulle ha hållits i Dhaka 6-7 februari, men Indien drog sig ur och angav den oroliga situationen i Nepal och Bangladesh som skäl.

Roger Karlsson

Svalorna Indien-Bangladeshsektionen, Dhaka

Professor Abul Barkat från Dhaka.

positivt på framtiden även om lagarna idag inte alltid efterlevs:

– Vi måste se till vad vi har. Bangladesh är ett rikt land med produktiv mark. Här finns resurser. Det är en fråga om gott styre och fördelning.

Roger Karlsson, text och foto

Nordiskt akademiskt center i Indien godkänt

I oktober 2004 kom ett glädjande besked från New Delhi att Nordiska Centret i Indien (NCI) till sist skulle få det nödvändiga godkännandet av den indiska regeringen. Därmed fick centret äntligen formell status också i Indien. Flera år av ovisshet och väntan hade då hunnit passera, och det lysande projektet hotades av nerläggning.

Med det godkännande som nu beviljats av Ministeriet för mänsklig resursutveckling (Human Resources Development, HRD) i ryggen kan nu i stället det nordiska centret gå vidare och planera för helt nya program, till glädje för nordiska studenter och forskare med intresse för Indien.

Vägen dithän har varit lång. Tanken på att skapa ett nordiskt center i Indien dök upp redan i början av 1990-talet bland yngre akademiker inriktade på Indien. Först 2001 formaliserades initiativet i ett så kallat konsortium, i vilket 15 nordiska universitet och forskningsinstitutioner blev medlemmar. Stig Toft Madsen utsågs till centrets förste föreståndare på distans, och därtill anställes en konsultant på plats i New Delhi, Premnath Malik. Han har kommit att uppskattas mycket för sitt arbete med att utrusta den hyrda lägenheten i stadsdelen Nizamuddin East.

M M Joshi förhalade ansökan

Ansökan om att få upprätta ett center lämnades omedelbart in till myndigheterna i New Delhi, och förberedelser vidtoges för att anordna en invigningshögtid. Men det kom inget godkännande. Efter en lång rad uppvaktningar, möten, förfrågningar och hänvändelser stod det klart att ansökan godkännts av alla instanser utom just från HRD-ministeriet, lett av den hindufundamentalistiske frontgestalten Murli Manohar Joshi. Många engagerade sig i saken, också från indiskt håll. För varför skulle inte några få forskare från en avkrok av världen (Norden) må bra av ömsesidig kontakt med denna ansenliga del av världens befolkning, denna gamla kultur och detta stora samhälle, så mångsidigt och mångfacetterat.

'Helt visst kan ingenting skada Indien', förklarar den alltid like blide men högst viktale Gopal Gandhi, för 'Indien bara finns där.' Gandhi var fram tills i december 2004 indisk ambassadör i Norge (nu har han blivit guvernör för den indiska delstaten Västbengalen), och han tillhörde dem som aktivt bidrog till att finna lösningar. Och lösningen kom till sist, efter det överraskande valresultatet och regeringsskiftet i Indien i maj 2004.

Det nordiska centret i Indien kommer i sommar att för tredje året i rad erbjuda nor-

diska studenter sommarskola i Hyderabad. Detta sker genom ett avtal med universitetet i Hyderabad, som står för undervisning och organisation. Sommarkursen har blivit oerhört populär, och 2004 fanns det 60 sökande till 25 studieplatser. Undervisningen handlar om "Det nutida Indien" och innefattar därmed teman alltifrån kast till geografi, från indisk politik till miljöfrågor, och från kvinnornas situation till Bollywood-film. Det görs också exkursioner i Hyderabad med omnejd och en rad kulturevenemang ingår i kursen. De flesta deltagare bor i ett nytt och komfortabelt gästhem som drivs av det universitetsutbytesprogram som NCI samarbetar med, men några placeras även i det äldre charmiga gästhemmet Lake View.

Studietermin i Hyderabad

Ett annat avtal som träffats med University of Hyderabad innebär att 15 nordiska studenter från hösten 2005 kan resa dit och studera en hel termin. Studenterna erbjuds olika kurspaket som kommer att godkännas som en del av deras universitetsutbildning i hemlandet.

Förhandlingar pågår dessutom att få till stånd ett liknande avtal med universitetet i Pune, och på sikt hoppas NCI kunna erbjuda ännu fler sådana avtal, gärna med mer forskningsinriktade institutioner.

Ännu ett initiativ av NCI är en alternativ sommarskola sommaren 2005 i delstaten Tamil Nadu. Antropologen Lars Kjaerholm i Århus svarar för denna månadslånga kringresande kurs som börjar i Mahabalipuram och slutar i Madurai. Sommarskolan drivs i samarbete med det amerikanska University of Wisconsin.

Hemma i Norden söker NCI efter ny föreståndare, och man har nyligen accepterat ett generöst ekonomiskt erbjudande från Uppsala universitet som gör att NCI:s kapacitet utökas. Vi hoppas etablera oss också inom andra studiefält, exempelvis i form av studentprogram inom IT, bioteknik eller liknande, samt utnyttja våra kontaktnät i Indien för att skapa program som kan vara av intresse för nordiska medier, myndigheter och studenter. Det nordiska centret i Indien har förutsättningar att bli en viktig informationskanal för indiskt-nordiskt forskningssamarbete, och därtill fortsätta att utgöra ett nyttigt redskap för forskare och studenter som söker kontakter och information i studierna av ett av världens största samhällen.

Arild Engelsen Ruud

Arild Engelsen Ruud är utvecklingsforskare i Oslo, och hittillsvarande föreståndare för NCI

FOTNOT: Mer information om Nordic Centre in India på hemsidan: <http://www.nci.uio.no/>

Författar-resan skapar samband mellan kulturer

1996 reste en grupp svenska författare till Indien, en resa som sedermera ledde fram till det pågående svensk-indiska översättningsprojektet. Som en uppföljning har nu nio år senare en grupp på tio författare och poeter gjort en ny resa till Indien. Sören Sommelius var med och redogör här för sina intryck.

På Gandhimuseet i Madurai: Helen Rundgren, Arne Johnsson, Håkan Bravinger och Zac O'Yeah.

En tidig januarimorgon på Arlanda när solen ännu gäspade långt under horisonten och gråvintern låg som en frostig skorpa över huvudstaden samlades en grupp människor i sommarlätta kläder på flygplatsen. Deras destination var Chennai, en stad mera känd under namnet Madras på den sydindiska Koromandelkusten i delstaten Tamil Nadu. De var på väg till ett Indien i en dramatisk övergångsfas. Chennai beskrivs i vissa sammanhang som Wall Street East, inte utan anledning. Det är den fjärde största staden i det Indien där en sjättedel av mänskligheten lever, över en miljon själar, en stad som nu är ett av många tillväxtcentra i Indiens nya ekonomi.

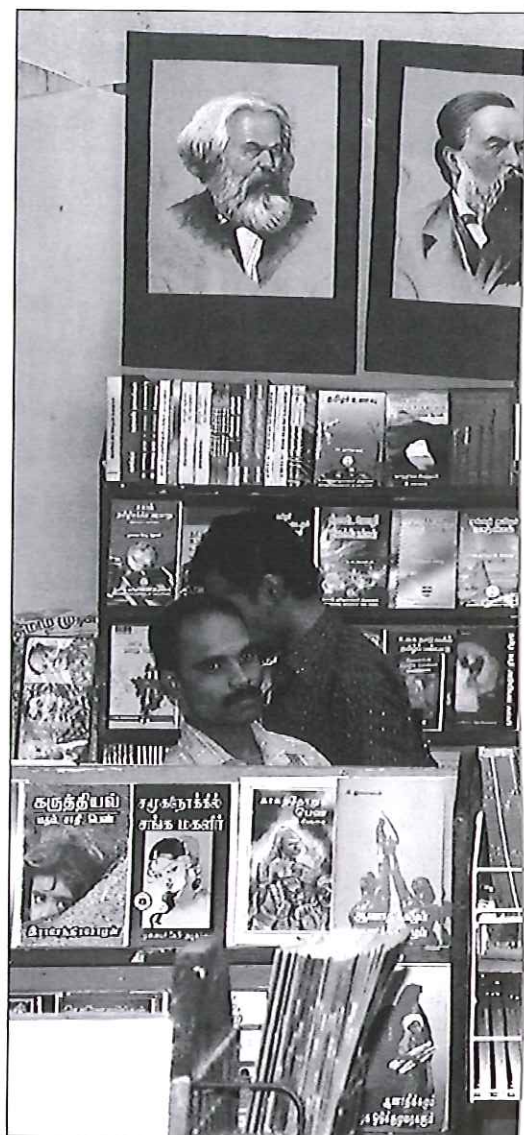
Vi resenärer, jag själv var en av dem, var en grupp utvald av Svenska Författarförbundet, för en månads resa i södra Indien. Syftet var att se och ta in intryck från en annan kultur, att möta indiska författare, att reflektera och kanske beskriva. Några i gruppen var poeter, någon skrev romaner,

andra barn- eller fackböcker, några var översättare.

Bara fjorton dagar efter det att tsunamins flodvågor skördat dödsoffer också på dessa ostindiska kuster satt vi i en kväll i Tulika Books, en av Chennais välsorterade bokhandlar. Där presenterades den första svenska översättningen av Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump* (till hindi). Kan indiska barn läsa Pippi med behållning? Har Tommy och Annika sina motsvarigheter i indiska skolklasser? Kan man efter en tsunamikatastrof verkligen samlas och tala barnlitteratur? Svaret på alla frågorna är förstås ja. Livet går vidare, livet måste gå vidare.

Initial kultuchock

Förvirringen inom den svenska gruppen var till en början utbredd, ordet är väl kultuchock. Någon talar om herrkjol och menar lungi. Dhوتي heter det rättade en annan. Ja, vad är det för skillnad egentligen?

Pippi Långstrump på hindi. Den första översättningen till ett indiskt språk presenterades på en bokhandel i Chennai i januari.

Redan under de första dagarna började vi förändras, så som indienresenärer alltid förändras. Mest inom oss, i möten med det som är mänsklighetens realiteter i den värld där Sverige bara är ett undantagshörn. Men också till det yttre.

Kvinnorna uppträdde snart i allt mer färgskimrande skraddarsyddna kläder. Och männen började bära kurtas, indiska skjortor. Snart cyklade Joar Tiberg på en hyrd svart indiskt gedigen cykel, klädd i dhoti (eller var det lungi?) genom indiska byar och lyssnade på bybornas erfarenheter.

För många innebar resan ett första möte med Indien. För mig var det en återkomst, till det Indien som jag efter många resor upplevt som ett andra hemland. Men mer

Bokmässan i Chennai – ideologiernas marknad.

– På tamil talar alla till vardags om "bus", när man tänker på bussresor. Men på tamil heter det "peruntar". När vi skriver använder vi oss ändå av ordet "peruntar".

Sedan besöker vi bokmässan, med ett överdåd av böcker. Det är också ideologiernas marknad. **Marx, Engels** och **Lenins** skrifter ligger sida vid sida med **Hitlers** *Mein Kampf*, **Gandhis** samlade skrifter och alla new age-profeternas rekommendationer till människor och mänskligheten.

I Madurai väntar nytt författarmöte. Många kulturer och världar korsbefruktar varandra. Poeten **Selma Rajavdi** är där. Hon är den första muslimska kvinnan som skrivit en roman på tamil. En tamilförfattare som bor i Berlin finner en frände i svenska romanförfattaren **Lotta Lundberg**, bosatt i samma stad. Han läser på tyska, hon översätter improviserat.

Här är **Kannan**, redaktör för en litterär tidskrift och förläggare, som jag mött redan i Chennai. I den heta januarikvällen åter vi under stjärnorna och diskuterar **Bush** och Irakkriget.

– Här i Indien var alla emot kriget, säger han med hetta.

Så var det tyvärr inte i Sverige, bekänner jag.

I Madurai träffar vi också Mahatma Gandhi eller rättare vi besöker Gandhimuseet. Där visas bland annat den blodiga dhoti han bar då han mördades i New Delhi för snart 70 år sedan. Här finns också Gandhis hus från den tid då han i Madurai framgångsrikt agiterade för att de hinduiska templen skulle släppa in de oberörbara. Hans argument var grundläggande demokratiskt, att alla människor är lika.

Tänk om George W Bush agiterat på samma vis och föregått med gott exempel och rengjort sin egen latrin. Hur hade världen då sett ut?

Vår primitiva tid när rätt blivit synonymt med styrka och våld skulle ha behövt en icke-våldets Mahatma som talade om att "öga för öga gör hela världen blind", tänker jag.

I Kerala, strax norr om Calicut möter vi anden av en mindre sympatisk person, **Vasco da Gama**, på den oansenliga strand där den portugisiska erövraren landsteg. Det innebar början till Europas brutala koloniala erövring av stora delar av Asien – och till ett kolonialt övermänsknotänkande, vi de utvecklade, de där nere, de underutvecklade.

Då har vi redan i Ernakulam lunchat med poeten Balan – **Balachandran Chulikkad**. Han är också filmidol och kommer direkt från filminspelning i Trivandrum. En grupp gymnasistflickor svärmar som bin runt honom och får autografer. Också som poet drar han tiotusentals till sina uppläsningar, berättar man.

än ett decennium hade gått sedan mitt senaste besök. Resans nya intryck sattes mot mina minnesbilder. Kan man se förändring? Man kan försöka se förändring.

När jag 1982 gav ut boken *Indiens kämpande Kerala* var ambitionen att med positiva förtecken beskriva en av Indiens alla kulturer. På den tiden var Indien lika med Fattigdom, Katastrofer, Misär – i västerlandets medvetande. Verkligheten var ju en annan, ville jag förmedla. Inte minst tyckte jag den gången att vi i väst har mycket att lära av människor i Indien.

Nu är det 2005 och redan har lång tid gått sedan Indien av brittiska *The Economist* beskrevs som en "tigerekonomi". Bilden modifierades, bland annat av den indiske ekonomen **Gurcharan Das** i *India Unbound* (2002) där han framställde Indien som en "elefantekonomi", två steg fram och ett tillbaka. Faktum kvarstår dock. Indien har en årlig BNP-tillväxt på mellan fem och sju procent, nästan lika hög som Kinas. Det är här mänsklighetens framtid avgörs, mer än i Stockholm eller London. Tänk om Gurcharan Das har rätt när han gissar att femtio procent av Indiens befolkning utgörs av en medelklass med svensk normalstandard om bara några decennier?

Är det bra eller dåligt? För vem är det bra, och för vilka är det dåligt.

För femton år sedan drack jag i importrestriktionernas Indien Campa-Cola och Limca. Nu inbillar jag mig att Indiens nya gudar heter Pepsi och Coca-Cola, snarare än Vishnu och Shiva. Globaliseringens vindar blåser med styv kuling över den indiska subkontinenten.

Förändringens dynamik fascinerar förstås. Men när Pepsi och Cola mer eller mindre verkar ha monopol på försäljningen av plastflasksbuteljerat vatten i vissa regioner är det lätt att bli upprörd.

Engelska som indiskt språk

I Chennai träffar vi tamiliska författare.

Tamil är ett resande språk, hävdar någon. Det talas inte bara av 60 miljoner tamiler i delstaten Tamil Nadu utan också av tamiler på Sri Lanka och i Singapore. I Europa finns nu över en miljon tamiltalande. Och i kanadensiska Toronto lever fler tamiler än i lankesiska Jaffna.

I dagens Indien har engelskan, den i Indien talade engelskan, blivit ett indiskt språk, som i dag kanske mera än hindi fungerar som nationens gemensamma språk.

– Vi som skriver poesi är på gott och ont utsatta för påverkan av engelskan, menar en annan, kvinnlig tamilsk författare och journalist bosatt i Singapore. När man vill "indienisera" kan det vara svårt att finna de rätta orden. Hon väljer ett exempel.

Joar Tiberg –
online.

(se SYDASIEN 2/96). *Pippi Långstrump* på hindi är bara en av många titlar. I Bangalore är Agneta Pleijel närvarande när hennes roman *Hundstjärnan* presenteras i hindiöversättning. Koordinatörer för projektet är Birgitta Wallin och Tomas

Språk- tolkning i fokus för Bangalore- konferens

Svenska och indiska översättare, förläggare och författare möttes i början av februari i sydindiska metropolen Bangalore, för att diskutera översättningar mellan svenskan och olika indiska språk. Zac O'Yeah berättar om konferensen, kallad "Sambandh: Relating Distant Words", som också utgjorde en viktig del av den svenska författaresan i Indien.

Konferensen, en del av det Svensk-indiska översättningsprojekt som initierades 1998 av Sveriges Författarförbund (SFF) och som sedan dess stöts av Sida, invigdes av den svenska ambassadören Inga Eriksson-Fogh som flugit in från Delhi och K Satchidanandan, sekreterare för Sahitya Akademi, den indiska litteraturakademien

Vädret var somrigt, fåglar sjöng i palmerna, popstjärnan Sting gav en konsert vid Bangalores palats, till förmån för tsunami-offren, och på konferensen brände den sydindiska maten tungor som talade, om inte på så åtminstone: om många olika språk. Under invigningskvällens lopp gavs också ett konkret bevis på vad översättningsprojektet hittills resulterat i, när den berömda sydindiske författaren UR Ananthamurthy (på svenska finns hans roman *Samskara – rit för en död man* utgiven av Ordfront) släppte den pinfärska indiska utgåvan av Agneta Pleijels roman *Hundstjärnan*, översatt till hindi av Akhilesh Verma som *Kurkura Nakshatra*.

Själva konferensen ägde rum på National Institute of Advanced Studies i en vacker park i norra Bangalore. Här hade det ordnats bokbord med svenska böcker i indiska och engelska översättningar, samt indiska böcker i svensk översättning, och en utställning bestående av hindipoeten Teji Grovers målningar från Sverige – "när orden inte längre räckte till för att beskriva upplevelsen av Sverige, började jag

FORTS.

Teatern i Mysore, med välförtjänt bi drag från svenska Sida till sin barnteaterverksamhet, är en av många kreativa platser vi besöker under färden. Kikkeri Narayan berättar om sitt arbete med teater och stamfolk. Han skriver pjäser på deras eget språk, i pjäser där de själva medverkar, i i föreställningar som gestaltar problematiken i deras egen utsatta sociala situation.

Sedan inviteras vi till kvällens föreställning av *Hamlet*. När vålnaden ska göra entré från första raden i all sin hiskelighet, då går strömmen. Skådespelarna fryser handlingen och när elaggregatet dundrat i gång fortsätter spelet efter det lilla hacket i dramats tid. Shakespeare skulle ha gillat det hela.

Program à la Zac

Vi skumpar i buss genom södra Indien längs vägar där hastigheten mera ligger kring 30 – 40 km/tim än 60 – 70. Många vattenflaskor går åt. Under vägs förmedlar vår oförlämlige Guru Zac O'Yeah, författaren och indienkännaren, sina indienkunskaper till oss. Guru skriver jag – och inte bara därför att det är titeln på hans Indienbok om indisk kultur och andlighet som publicerades på Ordfront förra året.

Det är Zac som har lagt upp programmet, som är en slingrande väg genom många indiska kulturer. Vi färdas också genom det indiska köket, ena dagen idlies på bananblad (axelvaddar döps rätten snart till av någon skeptiker i gruppen), nästa något helt annat.

Snart äter vi nästan alla med högra handen (efter att både ha tvättat den och smort in den i alkogel). "Att äta med kniv och gaffel är som att kyssas med tolk", säger en litteraturprofessor. En världsvan intellektuell från Kerala tycker att det är problematiskt att äta i Europa, han gillar inte att ha metall i munnen.

Författaresan till Indien var den andra i sitt slag. I slutet av 90-talet genomfördes en första, som bland annat ledde till det indisk-svenska översättningsprojektet, vars syfte är att från andra indiska språk än engelska översätta till svenska och vice versa

Löfström, som båda deltog i den första resan, tillsammans med bl a Zac O'Yeah och Carina Rydberg. Den resan följdes av en annan, där indiska författare besökte Sverige (se SYDASIEN 4/97). Vad den här resan kommer att leda till är ännu öppet.

Svenska Institutet, som finansierar mycket av svenskt kulturutbyte, står bakom initiativet.

Jag frågade några av mina medresenärer vad resan betytt för dem. Olov Hyllienmark, som till vardags översätter från italienska, nederländska och engelska, var entusiastisk.

– Det här har varit en oerhörd möjlighet att komma iväg på en resa som det hade varit omöjligt att organisera själv, med mängder av sinnesintryck. En resa som den här gör att man relativiserar sig själv. Jag har också blivit sugen på att lära mig något av de sydindiska språken.

Poeten Åsa Ericsson, yngst i gruppen, kunde under färden på Internet läsa recensionerna hemma av sin fjärde diktsamling.

– Allt har varit mer än jag trodde – oljud, människor, värme. Jag är förvirrad, chockerad, förvånad, fascinerad ...

– Jag har ju läst böcker om Indien och sett program på TV. Men att vara här är något annat. Folk jag möter är ofta gladare än jag trott. Här finns så mycket glädje när man väntar sig bara smärta.

Joar Tiberg, poet, kulturskribent och ornitolog, läste för oss andra under bussfärden nya fågeldikter med sällsamma läten. Han gav sig ofta iväg på egen hand ut i indiska byar.

– Det har varit fantastiskt att se vilka värdiga vackra liv som många lever på landsbygden. Moderna kulturmänniskor i Sverige skaffar sig hus på Gotland för att få det slags upplevelser som här är alldeles självklara.

– Det är också så att vägvalen här är mycket mera tydliga än hemma. Visst kan fattigdomen vara förfärande. Men den vägs också upp av något annat.

**Sören Sommelius,
text och foto**

Poeterna Arne Johnsson och Agneta Pleijel under den indisk-svenska konferensen "Relating distant Worlds" i Bangalore i februari, med tonvikten på översättningar mellan indiska språk och svenska och vice versa.

att måla", berättade Grover. Som en inledning på konferensen gjordes en redogörelse för hur översättningsprogrammet fungerar. Det ovanliga är nämligen att här, eftersom det finns få (eller inga) översättare mellan svenska och de indiska språken, använder man sig av två översättare som arbetar tillsammans. En svensk, en indisk.

Om det är en svensk bok som översätts, så kommer den indiska översättaren till Sverige så att han eller hon kan lära sig om den specifika kulturen kring boken. På samma sätt har ett par svenska översättare gjort fruktbara besök i Indien.

Kulturell förståelse krävs

Den här kulturella förståelsen hjälper till att göra översättningarna mer korrekta, mer djupgående, eftersom man i händelse av tvivel alltid kan kontrollera sin förståelse mot verkligheten: till exempel i fallet med översättningen av *Samskara* lagade översättarna tillsammans alla de olika rustika sydindiska maträtter som nämns i boken (och som översättaren aldrig hade kunnat beställa in på en indisk restaurang i Sverige, där maten generellt är baserad på en brittisk version av det nordindiska köket).

K Satchidanandan, som förutom sin sekreterarpost vid litteraturakademien också är en framstående poet, diskuterade modernismens genombrott och den indiska självständighetens betydelse för en ny existentiellt laddad litteratur på landets många olika språk, och hur författare i alla

landsändar begick litterära "fadersmord" gentemot ikonerna som överskuggade all nyskapande arbete. Exempelvis har **Rabindranath Tagore** blivit en författare som moderna bengaliska författare ofta går i polemik emot. Satchidanandan pekade också på hur allt fler författare i dag representerar samhällets marginaler: Den viktigaste nya genren inom indisk litteratur är till exempel självbiografier skrivna av dailiter.

Därefter tog en av Indiens mest kända litteraturteoretiker över mikrofonen, professor **Harish Trivedi** från Delhis universitet, som under ett effektivt och provokativt föredrag slog fast många tankeväckande poänger. I stället för att hålla sig till ämnet som han ombetts att tala om – översättningsteori – valde han att tala om praktiska översättningsproblem och kulturella kollisioner. Även om han medgav att han aldrig hört talas om ett så makalöst projekt som det svensk-indiska översättningsprojektet, återkom han till vissa grundläggande frågor:

– Jag kan inte hjälpa att jag frågar mig: Vad är vi för ett folk i era ögon? Och, om ni ursäktar mig, vem är ni?

Frågan visade sig vara mer relevant än vad det lättsamma sättet att ställa den på antydde. Trivedi hänvisade till den djupa skepsis många indier kunde känna över utländska kulturella utbytesprogram som i många fall utmynnade i en form av dold kulturimperialism, speciellt syftade han på försöken som gjorts (men som efter det kal-

la krigets slut blivit mindre markanta) att köpa över indiska intellektuella av olika parter. Han pekade på flera exempel där västerländsk välvilja gentemot länder i Tredje världen egentligen var en täckmantel för sofistikerade former av indoktrinering.

Stor insats i det fördolda

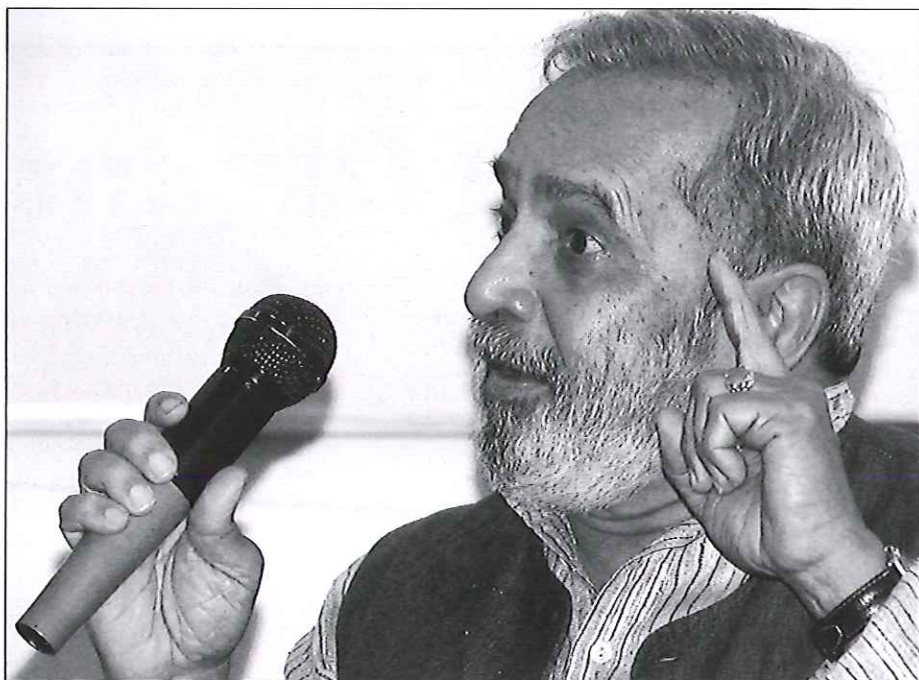
Trivedi dolde heller inte sitt förakt för författare som **Salman Rushdie**, som i världens ögon representerar indisk litteratur, men som i hans ögon egentligen helt egoistiskt marknadsför sig själva på de brittiska och amerikanska marknaderna, i London och New York. Under tiden har litterära giganter från de indiska språken, som den store hindieförfattaren **Nirmal Verma**, i all tysthet byggt upp intellektuella band mellan indiska språk och exempelvis tjeckiska.

Flera indiska och tjeckiska författares verk har tack vare Verma översatts mellan språken. Så egentligen har översättningskonsten, menade Trivedi, värnats inte av dem som skriver på engelska utan av dem som överlever engelskan till trots.

Programmet fortsatte med föredrag där **Lars Andersson** pratade om sina tre senaste romaner – *Kavita*, *Berget* och *Vägen till Godwana* – som samtliga inspirerats av hans resor i Indien.

Under dagarna följde mer praktiskt inriktade seminarier där olika delar av översättningsprojektet gick igenom i detalj och

VÄNDI

U R Anantha Murty, författare till romaner och noveller på kannada, språket i Karnataka. Hans mest kända roman "Samskara" finns nu översatt till svenska.

FORTS.

där översättare utvärderade sin medverkan inför åhörare – exempelvis samtalet mellan **Vanamala Viswanatha** och **Hans O Sjöström** som översatt **Torgny Lindgrens** *Ormens väg på hälleberget* till det syndiska språket kannada, och **Ananthamurthys** redan omnämnda *Samskara* till svenska.

Broar rivs av marknaden

Andra experter diskuterade språk, marknadsföring och förlagsverksamhet. Intressant var bland annat **HS Ragavendra Raos** kommentar om hur översättningar till kannada ofta förvrängt originalboken beroende på översättarens sociala klasstillhörighet, och han påpekade där att **Knut Hamsuns** *Hunger* blev en helt annan bok i sin indiska utgåva. Han kallade det för en text som kunde härledas till originalet, men som alls inte kunde kallas för översättning.

En förläggare från bokförlaget Tranan, berättade att böcker som översatts till svenska under det här projektet (och generellt böcker från språk andra än engelska med flera världsspråk) sällan finns tillgängliga ens på Sveriges största bokhandlar såsom Akademibokhandeln i Stockholm – eller ens på bibliotek i Stockholms invandrartätaste områden:

– Broar som byggs av översättare, rivs av marknaden, sa **Styrbjörn Gustafsson**.

Dagarna och diskussionerna under konferensen i Bangalore fylldes av både dystra insikter och en stark vilja att förändra, förbättra och hitta lösningar till problem som på ytan verkar vara olösliga. Hur kan litteratur från Indien få plats på en marknad som övermättats redan av översättningar från USA och England och andra västländer? Hur kan svensk litteratur få en plats i Indien, när de flesta knappt hört talas om

Sverige annat än i samband med Boforskandalen? En artikel om Lars Andersson i dagstidningen The Hindu fick rentav den ironiska titeln "Karlskoga's gun".

Kvällarna under konferensen var dock en lång och sorglös fest kring litteratur. En dag hölls i aulan en poesiuppläsning där bland andra **Anita Agnihotri**, Lars Andersson, **Jeet Thayil**, **Teji Grover**, **Håkan Bravinger**, **Anjum Hasan**, **Arne Johnson**, **Agneta Pleijel**, **K Satchidanandan** och **Jyant Kaikini** deltog.

En annan kväll gavs en förhandsvisning av den svensk-norsk-indiskt samproducerade pjäsen *Cupid's Broken Arrow* registrerad av den indiske teaterlegenden **Pra-sanna**, och som bygger på dramatik av **Ibsen**, **Strindberg** och **Tagore** – tre litterära giganter ur vars produktion teatergruppen valt att fokusera på kvinnobilderna som pjäserna projicerade i slutet av 1800-talet, då kvinnor kämpade för jämlikhet: publiken fick se **Nora** i *Dockhemmet* ta ut skilsmässa, **Fröken Julie** i närkamp med sin betjänt och den mytologiska **Chitra** som vägrade att reduceras till en näpen prinsessa av Manipur.

De böcker som hittills översatts under projektet är: *Röster från Indien* (poesiantologi), *Samskara* (roman), *Lyssna min dotter!* (roman), *Kärlek, uppror och kardedummakärnor* (novellantologi), *Barf ki kushboo* (poesiantologi), *Haavina Donku* av **Torgny Lindgren**, *Blackwater* av **Kerstin Ekman**, *Pippi Lambemoze* av **Astrid Lindgren**, *Kurkura Nakshatra* av **Agneta Pleijel**, *Tove Olga Aurora* av **Lars Lundkvist** (poesi). För mer information se webbsidan:

www.tomaslofstrom.com/indlibrary.html.

Zac O'Yeah, text
Sören Sommelius, foto

Teji Grover, hindipoet knuten till det indisk-svenska översättningsprojektet.

Anjum Hasan, engelskspråkig poet och prosaförfattare, bosatt i Bangalore.

Den svenska poeten Åsa Ericsson läser egna dikter under en uppläsningssafton i samband med Bangalorekonferensen.

Stormaktsspel och polygami förödande för Afghanistan

AMIN SAIKAL:
Modern Afghanistan. A History of Struggle and Survival

L B Tauris 2004

Detta är en efterlängtat bok för Afghanistan-intresserade i det att Amin Saikal berättar historien ända fram till i dag, det vill säga han sätter också in de två senaste decenniernas bisarra utveckling med såväl kommunistregim, mujahedin-styre och talibanvälde in i sitt historiska sammanhang. På ett kortfattat (340 sidor) och begripligt sätt skildras den afghanska nationens historia alltifrån klanledaren Ahmed Shah Abdalis trontillträde 1747 och ända fram till störtandet av talibanregimen 2001.

Saikal är oerhört kompetent för sin uppgift. Till skillnad från de flesta internationella Afghanistankännare är han själv afghan, han behärskar språken och känner kulturen inifrån. Han befann sig 1979 i Australien som gäststudent, och vid den sovjetiska inmarschen i hemlandet valde Saikal att stanna kvar utomlands. Sedan 1983 är han knuten till Australian National University och förestår i dag dess Centrum för Mellanöstern- och Centralasienstudier.

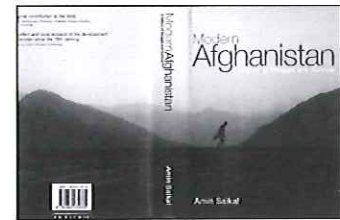
Saikal har haft ovärderlig hjälp av två nyckelpersoner för att skriva denna bok, och de omnämns särskilt i förordet. Den ena är professor Ravan Farhadi, som var Saikals mentor vid Kabuls universitet på 1960-talet. Farhadi som en tid tjänstgjort som Afghanistans FN-ambassadör känner

personligen flertalet framstående afghanska intellektuella och politiker som verkat i landet sedan 1950-talet och framåt, alltifrån islamister till kommunister.

Den andra medarbetaren är statsvetaren Kirill Nourzhanov som hjälpt Saikal att gräva i ryska arkiv. Utvecklingen i Afghanistan, strategiskt beläget mitt emellan Ryssland/Sovjetunionen och det förutvarande Brittiska Indien, har noggrant studerats av ryska makthavare långt innan 1980-talets ockupation. Därför finns det mängder av intressant historiskt material om Afghanistan i Ryssland.

Saikals tes som han driver genom hela boken är att det är två faktorer som tillsammans lett till de tragiska vändningar som kommit att präglats landets historia. Det ena är, som så många andra redan konstaterat, just stormaktsspelet i vilket Afghanistan utgjort en bricka. Durrani-pashtunen Ahmed Shah Abdali gavs visserligen tillfälle att etablera sin nationalstat, i själva verket en lös federation av klanledare, men det var i ett läge när de förutvarande regionala stormakterna Persien och Mogulkejsardömet befann sig i en svaghetsperiod. Men på 1800-talet inleddes "Det stora spelet" mellan ett expanderande Ryssland och det brittiska kolonialväldet, och faktum är att detta spel pågår än i dag, fast det är USA som numera intar briterarnas forna roll.

Stormakternas intrigerande har haft allvarliga följder för landets utveckling, med tre anglo-afghanska krig, sovjetisk invasion, och inte minst ständiga ränker mot af-

ghanska ledare som man uppfattat agera alltför självständigt. Något som exempelvis drabbade kung Amanullahs reforminriktade regim på 1920-talet som lömskt motarbetades av England. Det slutade med att en brittisk-stödd rövarhövding 1929 kunde gripa makten.

Saikal menar dock att stormaktsspelet inte förklarar allt. Hans andra tes är att det pashtunska klansamhällets förkärlek för polygami, som ett sätt att säkra lojaliteter, är en andra faktor som i hög grad lett till en svag nation konstant i risk att falla sönder.

På ett övertygande sätt beskriver Saikal i boken hur kungarnas månggiften medfört att motsättningar mellan kusiner och nästkusiner varit ett ständigt återkommande fenomen och gjort att varje maktskifte präglats av bittra släktfejder. En stor del av Afghanistans 1900-talshistoria dominerades exempelvis av konflikten mellan två grenar inom Nadiri-dynastin (som grep makten 1931), där kung Zahir Shah och kusinen, premiärministern Mohammed Daoud, under flera decennier konkurrerade om makten. Daoud avsatte slutligen sin kusin från tronen 1973 och införde republik, men detta bidrog bara att ytterligare förvärra splittringen och möjliggjorde för ett egentligen marginellt kommunistiskt parti (splittrat inom sig även det för övrigt) att gripa makten vid en statskupp 1978. Någon återhämtning har sedan, som bekant, aldrig blivit möjlig.

Lars Eklund

Norska forskare skriver om indisk historia och religion

ARILD ENGELSEN RUUD, ELDRID MAGELI OCH PAMELA PRICE:
Indias historie med Pakistan og Bangladesh

Cappelen 2004

KNUT A JACOBSEN:
Hinduismen. Historia, tradition, mångfald

Pax Forlag 2003/Natur & Kultur 2004

Det är nu 35 år sedan Karl Reinhold Haellquist tillsammans med hustrun Inger Sondén Haellquist 1969 skrev standardverket *Indiens och Pakistans Historia*, ett gediget verk som betytt mycket för skandinavisk förståelse av Sydasien i modern tid. Boken utkom senare i flera reviderade upplagor, men är i dag trots allt föråldrad. Några ytterligare försök att skri-

va böcker om indisk/sydasiatisk historia på svenska har därefter märkligt nog inte gjorts.

I Norge däremot är Sydasienforskarna mera på hugget att publicera sig. Antropologen Arild Engelsen Ruud samt historikerna Pamela Price och Eldrid Mageli har tagit på sig den egentligen absurda uppgiften att på 450 sidor sammanfatta 2500 års indisk historia. Något som naturligtvis inte låter sig göras med mindre att man sovrar hårt och koncentrerar sig på vad man uppfattar vara de väsentligaste skeendena.

Det har man lyckats med på ett förtjänstfullt sätt. Boken är tänkt fungera som kursbok för studenter på Sydasienkurser, och texten är hållen på ett förhållandevis enkelt språk. Man tar upp de klassiska civilisationerna kring Indus och Ganges, imperiestaterna, de muslimska härskarnas erövringar från 1000-talet och framåt och uppkomsten av en ny indo-muslimsk blandkultur kulminerande i mogulkejsardömet. Därefter kolonialtiden och slutligen det självständiga Indiens (och i viss mån Pakistans och Bangladeshs) historia efter

1947. Boken går fram till år 2000.

Religionshistorikern Knut A Jacobsen, professor vid universitetet i Bergen, är en annan norsk forskare som förmår skriva populärvetenskapligt. Pax Forlag har gett ut en serie med böcker om världsreligionerna, och där har Jacobsen fått i uppdrag att skriva om hinduismen, den tredje största religionen i världen, efter kristendomen och islam. Boken har därefter också översatts till svenska (av Malin Ericson).

Också Jacobsens bok är föredömligt pedagogisk i det att han systematiskt tar upp de olika religiösa traditioner som tillsammans går under beteckningen hinduism, från den äldsta brahmana-teologin och vedaskrifterna till de tre viktigaste "sekterna" fokuserade på Shiva, Vishnu respektive Shakti (gudinkulten). Han avslutar med att berätta om hinduismens heliga platser, om dess ritualer och något om hinduismen av i dag, inklusive ett avsnitt om RSS och den politiska hinduism som växte sig stark i Indien under 1990-talet.

Lars Eklund

Oscarsvinnande film om barn i Sonagachi kritiseras

På Oscarsgalan nyligen tog den emot pris för bästa dokumentär. Men "Född på bordell" får inte bara hyllningar. Filmen beskylls för att försvåra situationen för de prostituerade kvinnorna och deras barn.

Kids with Cameras" är namnet på ett projekt för barn i Sonagachi, Kolkatas prostitutionskvarter.

Bakom projektet ligger den brittiskfödda fotografen **Zana Briski** som kom till Kolkata 1998 för att dokumentera stadens prostituerade. Hennes intresse svängde snart över till de många barn som föds och

Scen ur Oscars-vinnande dokumentärfilmen "Born into Brothels"

växer upp på bordellerna. Barnen var fascinerade av Briskis utrustning och efter ett tag utrustade hon dem med enkla kameror,

Ross Kauffman och Zana Briski tar emot Oscarsstatyetten för Bästa dokumentärfilm. FOTO: AMPAS

gav lektioner om det mest grundläggande i fotografering och lät sedan barnen själva dokumentera sina liv.

Bilderna är till salu och inkomsterna från försäljningen gör det möjligt att fortsätta utbildningen och även ge barnen stöd och hjälp på andra sätt.

Gott så, men nu riktas hård kritik, både mot projektet och den dokumentär som Briski gjort tillsammans med regissören **Ross Kauffman**.

"Born into Brothels" har visats på ett trettiotal filmfestivaler och vunnit flera priser. Det 18:e priset kom i slutet av februari då Oscarsgalan ägde rum. Juryns beslut att ge filmen pris för bästa dokumentär har dock väckt kritik från flera håll.

Enligt brittiska BBC News hävdar **Partha Banerjee**, som översatt barnens bengali till engelska, att filmen inte är dokumentär eftersom flera scener är ren fiktion. I ett brev till The Academy of Motion Picture Arts and Sciences (AMPAS), som arrangerar Oscarsutdelningen, kommer han med flera anklagelser. Den allvarligaste är att de medverkandes liv ska ha blivit sämre genom deltagandet i filmen och i Kids with Cameras-projektet.

"Barnens förtvivlan är stor eftersom de hoppats att Briskis projekt skulle ge dem möjlighet till ett bättre liv. Så har det inte blivit", skriver Banerjee.

Filmmakarna hävdar att detta är fel, att barnen visst fått det bättre, både känslomässigt och materiellt. De planerar att starta en konstskola i Sonagachi.

Hittills har bilder för omkring 750 000 kronor sålts, berättar Kauffman som betonar att alla pengar går till utbildning åt barnen. På <http://www.kids-with-cameras> finns mer att läsa om projektet och filmen.

Katarina Sandström Blyme

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnet runt	Dygnet runt	Dygnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman betalar portot

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN
the total telephone service

PAKISTAN

Smugglingen drev boskapspriser i höjden under Eid al-Adha

□ Inför den muslimska högtiden Eid al-Adha i januari ökade kraftigt smugglingen av boskap från Pakistan till Afghanistan.

– Smuggling av boskap till Afghanistan är inte ett nytt fenomen. Det pågår hela året men när Eid al-Adha närmar sig har smugglingen ökat, säger **Amir Jawad Khan**, boskapshandlare i Peshawar i Pakistan.

I Afghanistan kan man få tre till fyra gånger så mycket pengar för en ko. Den ökade försäljningen dit har lett till att priserna i Pakistan fördubblades.

– Jag har helt enkelt inte råd att köpa en ko så min familj går miste om den heliga ritualen i år, säger **Ahmad Khan**, som äger en affär i Peshawar.

Det finns lagar i Pakistan som reglerar exporten av kött men ingen lagstiftning som reglerar flyttningen av levande boskap över gränsen.

Ashfaq Yusufzai/IPS

INDIEN

Kritik mot indisk gasimport från Burma genom Bangladesh

□ Burma ska börja exportera gas till Indien genom Bangladesh. Utbyggnaden av gasledningen sköts av ett konsortium där indiska intressen ingår. Avtalet är fördelaktigt för Indien men aktivister varnar för att regimen i Burma troligen kommer att utnyttja tvångsarbete för att genomföra projektet.

Det var i mitten av januari som de tre länderna tillkännagav att de tillsammans ska bygga en gasledning från gasfälten i Shwe vid Bengaliska viken i Burma. Den indiske ministern med ansvar för olja och gas, **Mani Shankar Aiyar**, säger att förutom burmesisk gas så kommer gas utvunnen i Bangladesh och i den indiska delstaten Tripura att kunna fraktas i gasledningen.

Men det ingångna avtalet kritiserar kraftigt av organisationen Shwe Gas Campaign Committee, som leds av burmesiska dissidenter. De upp-

manar Indien att skjuta projektet på framtiden tills demokrati har införts i Burma. Även miljöorganisationen Earth Rights International, ERI, har varnat för projektet.

Det konsortium som satts samman för att bygga gasledningen från Burma består för närvarande av Daewoo International och Korean Gas Corporation från Sydkorea, Indiens statsägda Oil and Natural Gas Corporation, ONGC, Videsh samt Gas Authority of India. Enligt professor **Ganganath Jha** vid Jawaharlal Nehru-universitetet i New Delhi kan Indiens investeringar i Burma ses som en del av en indisk plan att inte vara allt för beroende av de konfliktfyllda länderna i Mellanöstern.

– Projekt som gasledningen från Burma kan bidra till att öppna den östra regionen och hjälpa länder som saknar kust som Nepal och Bhutan samt förbättra förhållandena i Indiens sedan länge negligerade nordöstra delar, säger Jha.

Ranjit Devraj/IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se

Webb-sida: <http://www.sydasien.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer:

Katarina Sandström Blyme

och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,

ekonomitjänst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tid-

skriftsföreningen SYDASIEN, inkl

fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige

250 kr. Prenumeration för institutio-

ner och bibliotek 300 kr. Utanför

Sverige kostar en prenumeration/

medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i juni.

Manusstopp: 10 maj 2005

Tidskriftsföreningen SYDASIEN

har som mål att sprida information

om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som

bekämpar imperialismen, det politiska

förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående

från politiska partier och gruppering-

ar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

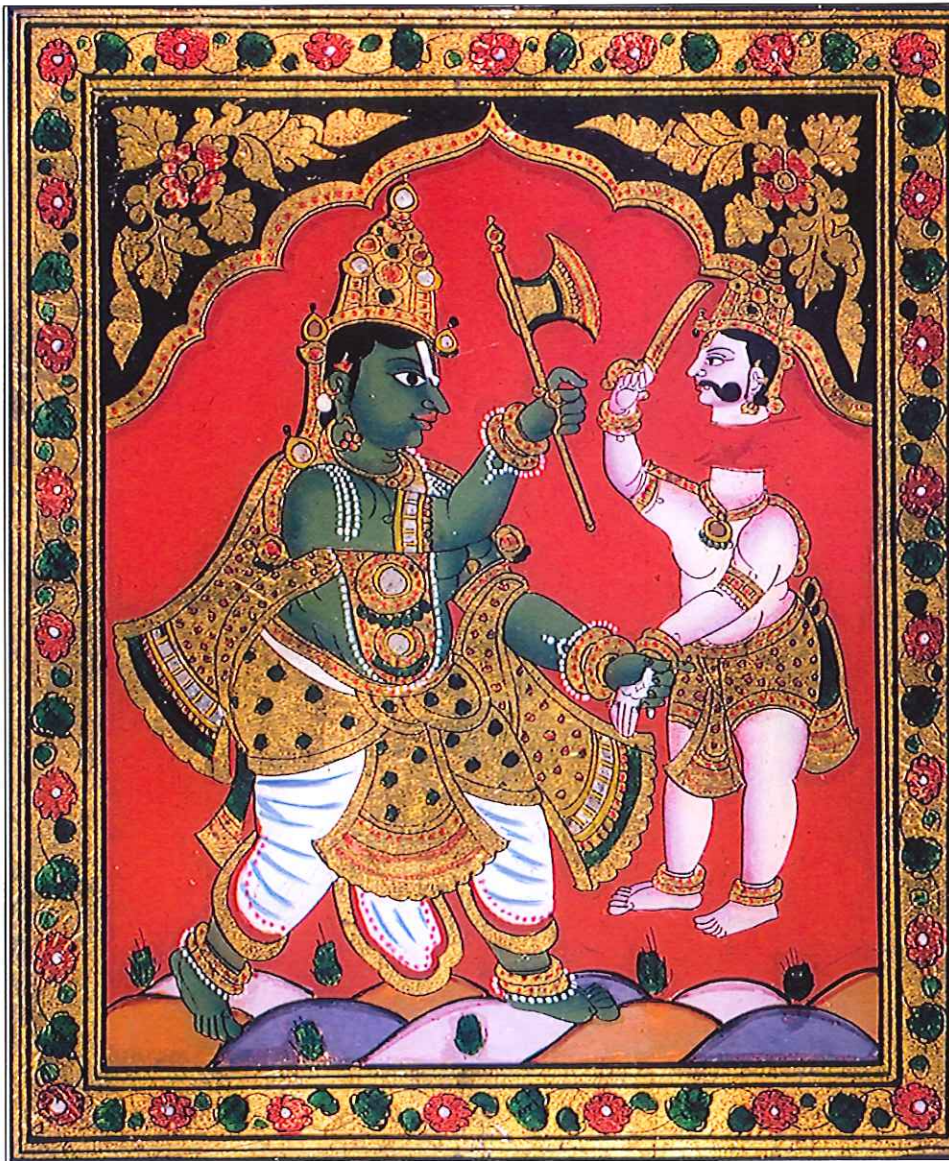
Hemsida: www.metropolresor.com

Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Rama med yxan – Parashurama – kallas den sjätte av guden Vishnus reinkarnationer. Här hugger han av huvudet på en av de för honom så förhatliga krigarna. Motivet är från en glasmålning på Etnografiska museet i Stockholm. Bilden är hämtad ur en nyutkommen bok om hinduisk mytologi konst och litteratur av Adèle Schreiber.

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME
Elefanterna i Mahabalipuram är huggna och utmejslade ur en jättelik klippa.

Hare Rama, vilken bra bok!

ADÈLE SCHREIBER
Den hinduiska gudavärlden
i indisk konst och litteratur

Carlsson förlag

En gång besökte jag Mahabalipuram i södra Indien. Som alla andra stod jag förundrad framför de storslagna stenrelieferna. Som alla andra fick jag freda mig mot de många "guider" som ville visa mig runt. I stället försökte jag på egen hand tolka de detaljrika konstverken. Det gick sådär. Den medhavda Lonely Planet-guiden var för ytlig. Och den lilla bok jag köpte på plats knastrade av akademiskt tilltal.

Tänk sådan glädje jag hade haft av en

bok som *Den hinduiska gudavärlden*. Konstvetaren Adèle Schreiber berättar rakt och enkelt om det mytologiska myller som Indien består av. Boken vimlar av gudar, religiösa symboler, historiska epoker och epos. Men läsningen blir aldrig rörig eller tråkig, trots den lite skolboksaktiga layouten.

Jag får veta att elefanterna jag stod och tittade på i Mahabalipuram är en del av berättelsen om när Ganges steg ned från himlen. Nyfiket går jag några sidor tillbaka där flodgudinnan Ganga beskrivs. Sedan hoppar jag framåt igen.

Bokens struktur gör det lätt att följa sina impulser och att läsa här och där. I början

finns en kronologisk lista över de hinduiska dynastierna, i slutet ett omfattande kapitel med ordförklaringar. Däremellan hittar man bokens huvudsakliga innehåll; en genomgång av gudarna Brahma, Vishnu och Shiva och deras gestaltningar. Adèle Schreiber går genom attribut och poser, liksom deras avatarer (inkarnationer på jorden).

Det enda jag är frågande inför är varför sakregistret är så tunt. Ett utförligare sådant hade ytterligare underlättat läsningen. Stort plus dock för de vackra färgillustrationerna i bokens mitt.

Katarina Sandström Blyme